

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Diplomová práce

IMPLEMENTACE GENDEROVÉ PROBLEMATIKY DO VÝUKY

Vypracovala: Bc. Lucie Davidová

Vedoucí práce: PhDr. Helena Pavličíková, CSc.

České Budějovice 2023

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

Lucie Davidová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto vedoucí mé diplomové práce paní PhDr. Heleně Pavličkové, CSc. za ochotu, pomoc a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat studentům a studentkám střední školy EDUCAnet s.r.o, kteří se aktivně a se zájmem podíleli na aktivitách v této práci.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá způsobem efektivního zapojení problematiky genderu a feminismu do výuky. Teoretická část práce popisuje zmíněné základní pojmy, jejich vývoj a současnou problematiku – převážně pak cílí na témata genderových rolí a stereotypů ve společnosti, feminizovaných pozic a související gender pay-gap. V následující části práce se tato problematika přesouvá do oblasti českého školství: Jsou v českém školství uplatňovány některé ze zmíněných stereotypů? Jak funguje genderově citlivá výchova? Jak je nahlíženo na feminismus v rámci Občanské výchovy a Základů společenských věd?

Praktická část práce se poté věnuje uplatněním poznatků z teorie a ukazuje přípravu modelového bloku na téma feminismus, zařazeného do výuky Základů společenských věd. Tyto modelové hodiny byly následně využity ve výuce Základů společenských věd na gymnáziu EDUCAnet – střední škola a základní škola České Budějovice, s.r.o.

Studenti před samotnou výukou tohoto bloku zodpověděli dotazník zaměřující se právě na téma genderu a feminismu. Po dokončení zaměřené výuky proběhla reflexe efektivity daných hodin a jejich přínosu pro studenty.

Klíčová slova: gender, feminismus, genderové stereotypy, český vzdělávací systém, Základy společenských věd

ABSTRACT

The thesis addresses the effective inclusion of gender and feminism issues into education. The theoretical part of the thesis describes the basic concepts of gender and feminism, their development, and current issues – mainly targeting the topics of gender roles and stereotypes in society, feminized positions, and the issue of gender pay-gap.

The following part of the thesis focuses on the area of the Czech education system and tries to answer these associated questions: Are some of the mentioned stereotypes applied in Czech education? How does gender-sensitive education work? How is feminism viewed within Civic Education?

The practical part of the thesis is then devoted to the application of the theoretical knowledge and shows the model lessons addressing the topic of feminism and gender, included in the curriculum of Civic Education. These lessons were used in lessons of Civic Education at the EDUCAnet Grammar School České Budějovice s.r.o.

Prior to the implementation of these lessons, students filled in a questionnaire focused on the topic of gender and feminism. After completing the lessons, a reflection on the effectiveness and their impact on the students was conducted.

Key words: gender, feminism, gender stereotypes, Czech education system, Civic Education

Obsah

ÚVOD	8
GENDER.....	10
CHARAKTERISTIKA POJMŮ POHLAVÍ A GENDER	10
GENDEROVÁ IDENTITA.....	10
GENDEROVÉ NORMY A DISKRIMINACE.....	11
GENDEROVÁ DISKRIMINACE NA PRACOVNÍM TRHU	12
<i>Zastoupení žen a mužů v soukromém a státním sektoru .....</i>	<i>13</i>
<i>Genderové kvóty na pracovním trhu a teorie skleněných stropů .....</i>	<i>15</i>
GENDER V MÉDIÍCH	17
FEMINISMUS	24
FEMINISTICKÉ PROUDY.....	27
LIBERÁLNÍ FEMINISMUS	27
MARXISTICKÝ FEMINISMUS.....	28
RADIKÁLNÍ FEMINISMUS	29
FEMINISMUS V ČECHÁCH	30
FEMINISMUS A GENDER V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU	34
GENDEROVĚ CITLIVÁ VÝUKA	36
GENDEROVÁ KOREKTNOST VE ZPROSTŘEDKOVÁNÍ UČIVA	37
INTERAKCE VYUČUJÍCÍCH SE ŽÁKYNĚMI A ŽÁKY	39
AKTIVITY DO VÝUKY NA TÉMA GENDER A FEMINISMUS	43
1. ÚVODNÍ DOTAZNÍK PRO STUDENTY	43
2. POTŘEBUJEME STÁLE FEMINISMUS? – PRÁCE S TEXTEM	64
<i>Text 1 – Žena 19. století.....</i>	<i>64</i>
<i>Text 2 – Žena 21. století žijící v Saudské Arábii.....</i>	<i>65</i>
<i>Závěrečná reflexe .....</i>	<i>66</i>
3. FEMINISMUS OD HISTORIE PO SOUČASNOST – SKLÁDANKOVÉ UČENÍ.....	67
<i>Expertní skupina 1 – První vlna feminismu .....</i>	<i>67</i>
<i>Expertní skupina 2 – Druhá vlna feminismu .....</i>	<i>69</i>
<i>Expertní skupina 3 – Třetí vlna feminismu.....</i>	<i>70</i>
<i>Expertní skupina 4 – Omezená práva žen v současném světě .....</i>	<i>72</i>
<i>Tabulka pro poznámky .....</i>	<i>73</i>
<i>Závěrečná reflexe .....</i>	<i>74</i>
4. VYOBRAZOVÁNÍ ŽEN A MUŽŮ VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ – ANALÝZA UČEBNIC.....	76

<i>Báseň Maminka od Jiřího Žáčka v čítance pro první třídu .....</i>	<i>76</i>
<i>The Prokop family v učebnici Angličtina pro jazykové školy .....</i>	<i>77</i>
<i>Prvouka 1 – nakladatelství Fraus.....</i>	<i>79</i>
5. VYOBRAZOVÁNÍ ŽEN A MUŽŮ V REKLAMÁCH – ANALÝZA REKLAM	80
<i>Analýza televizních reklam .....</i>	<i>80</i>
<i>Analýza internetových, tištěných reklam a billboardů.....</i>	<i>84</i>
6. NOVINÁŘSKÉ GENDER BINGO	87
7. VLASTNÍ TVORBA REKLAMY BEZ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ.....	89
8. GENDEROVÝ KVÍZ.....	89
<i>Otázky z kvízu: .....</i>	<i>90</i>
<i>Závěrečná reflexe .....</i>	<i>92</i>
9. VLASTNÍ NÁVRH ŘEŠENÍ GENDEROVÉ PROBLEMATIKY	93
<i>Ukázky vypracování projektů.....</i>	<i>94</i>
<i>Závěrečná reflexe .....</i>	<i>95</i>
ZÁVĚR	97
SEZNAM LITERATURY	98
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	100
PŘÍLOHA I. – PRACOVNÍ LIST THE PROKOP FAMILY	103
PŘÍLOHA II. – PRACOVNÍ LIST BÁSEŇ MAMINKA	105
PŘÍLOHA III. – PRACOVNÍ LIST ANALÝZA REKLAM	106
PŘÍLOHA IV. – TABULKA KE SKLÁDANKOVÉMU UČENÍ	111

ÚVOD

I v dnešní společnosti, která během posledních několika desítek let dosáhla velkých pokroků v oblasti rovnoprávnosti mužů a žen, zůstává téma genderu a feminismu aktuálním. Stále totiž můžeme nalézt více či méně značné projevy diskriminace žen v oblasti reprodukčních práv, vzdělávání, zaměstnání či účasti na politickém životě. Tato diskriminace může pramenit z politického, sociálního či náboženského prostředí a její míra je rozdílná v každé části světa.

Na diskriminaci mají dále vliv i stále přítomné genderové stereotypy, které mohou výrazně ovlivnit smýšlení a postoj společnosti v určitých situacích. Nejčastější stereotyp spojený s rolí ženy jako pečovatelky v domácnosti může ženám bránit v kariérním postupu, vyvíjí na ně tlak a zároveň může bránit mužům v účasti na péči o rodinu. Tyto a další stereotypy jsou upevňovány především v rodinném prostředí, nejčastěji od útlého věku. Kromě rodiny je ale dalším činitelem v utváření osobnosti jedince důležitá také škola, kde dítě tráví velkou část svého dospívání. Pokud je dítě dlouhodobě vystavováno určitým stereotypům ze strany rodiče, učitele či výukových materiálů, může tyto stereotypy přijmout za skutečnost a reprodukovat je dál i v pozdějším věku.

Jelikož je téma genderu a feminismu, i přes jeho důležitost, ve školách velmi často opomíjeno, klade si tato diplomová práce za cíl navržení několika výukových jednotek na tato témata. Samotné aktivity do výuky jsou vytvořeny na základě teoretických východisek, zmíněných v první části práce. Ta se zabývá především nastíněním nejdůležitějších témat v problematice genderu a feminismu – historický význam a vývoj feministického hnutí ve světě i v Čechách, charakteristika pojmu gender, diskriminace žen v pracovním prostředí či médiích. Závěr teoretické části se věnuje rozboru Rámcového vzdělávacího programu pro české školství a hledá zmínky o tématu feminismu a genderu v konkrétních vyučovacích předmětech či průřezových tématech. Poslední kapitolou teoretické části je tzv. genderově citlivá výuka, která rozebírá vliv genderu na vzdělávání, promítání vlastních stereotypů učitele/učitelky do výuky a vytyčuje oblasti, ve kterých by mohl/a mít učitel/ka případné rezervy, co se rovných příležitostí týče.

Praktická část práce využívá všechny výše zmíněné teoretické poznatky a na základě nich představuje devět aktivit zaměřených na témata z problematiky genderu a feminismu. Všechny aktivity zmíněné v této práci obsahují příslušné zadání a také závěrečnou reflexi od samotných studentů.

Tematický blok začíná úvodním dotazníkem, díky kterému si učitel/ka může udělat přehled o tom, jaké dosavadní zkušenosti a názory studenti na gender a feminismus mají. Druhou aktivitou je práce s textem, která si klade otázku, zda stále potřebujeme feminismus – studenti by díky srovnání textů o ženě 19. století a ženě současného Blízkého východu měli dojít k poznatku, že toto téma je stále velmi aktuální a potřebné.

Třetí aktivitou je skládkankové učení, kde si studenti díky expertním skupinám vytvoří přehled o historickém vývoji feminismu a některých současných problémech.

Následující aktivity jsou analýzami výukových materiálů – jak už bylo zmíněno, genderové stereotypy se mohou objevovat i ve školních učebnicích a jiných výukových materiálech. Pátá a šestá aktivita namísto školních učebnic analyzuje mediální prostor – tištěné a televizní reklamy či internetová zpravodajství prostřednictvím hry Bingo. Na základě nově nabytých poznatků o možném výskytu genderových stereotypů mají studenti v následující výukové jednotce za úkol vytvoření reklamy vlastního výběru, která nebude obsahovat zmíněná stereotypní vyobrazení.

Osmá a devátá aktivita jsou závěrečným shrnutím předchozích témat – Genderový kvíz zábavnou formou opakuje nabyté poznatky a zároveň nabízí studentům nová témata, kterými se mohou v rámci problematiky dále zabývat. Poslední aktivitou je vlastní návrh řešení vybrané genderové problematiky, kde studenti využijí informace z předchozích výukových jednotek a pokusí se prostřednictvím originálního plakátu popsat a navrhnout její řešení.

Výukové jednotky v této práci jsou vytvořeny především s cílem přiblížit problematiku genderu a feminismu středoškolským studentům a zároveň mohou sloužit jako inspirace pro ostatní učitele a učitelky, kteří se těmto tématům chtějí ve svých třídách věnovat.

GENDER

Nejstarší zmínky o samotném pojmu gender pocházejí již z 15. století, není však zcela jasné, v jakém smyslu byl pojem používán. Od 19. století se začíná objevovat v literatuře, například v románu anglické spisovatelky George Eliot, společně s feministickou tematikou. Do akademického povědomí se pojem rozšířil až v 50. letech minulého století a na největším významu nabyl se vzestupem feministického hnutí a sociologického výzkumu v 70. a 80. letech. V současnosti je gender mnohdy nesprávně interpretován a zaměňován právě za pojem pohlaví – i proto je v současné době jedním z nejkontroverznějších a nejdiskutovanějších témat společnosti.

Charakteristika pojmů pohlaví a gender

Pojem pohlaví (z anglického sex) je definován anatomickými a fyziologickými charakteristikami, jež symbolizují čistě biologické rozdíly mezi mužstvím a ženstvím. Jedná se univerzální biologické vlastnosti mužů a žen, zejména pak v otázce fyziologie, pohlavních orgánů a reprodukce.

Pojem gender je využíván pro označení sociálně konstruované maskulinity a feminity. Takto sociálně vykonstruované označení přiřazuje mužskému a ženskému biologickému pohlaví určité sociální modely a role, které jsou pro společnost normou. Pro každou společnost byly, a i nadále jsou, tyto role velmi rozdílné a mění se v průběhu času – to, co bylo očekáváno společností v historii nemusí platit v současné společnosti a naopak. Zároveň jsou rozdíly mezi biologickými pohlavími definovány kulturně a každý národ může na maskulinitu a feminitu nahlížet jinak, než jiný.¹

Genderová identita

Genderová identita představuje způsob, jakým si lidé uvědomují a prezentují své genderové role v rámci společnosti. Existují dvě hlavní pohlaví – muž a žena – a lidé se

---

¹ Český statistický úřad: Gender: Základní pojmy [online]. Praha: 2016 [cit. 5.4. 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy

obvykle cítí být příslušní k jednomu z nich. Genderová identita však nemusí být nutně totožná s jejich biologickým pohlavím. Někteří lidé se mohou cítit jako příslušníci opačného pohlaví, než jaké jim bylo přiřazeno společností při narození, tento pocit se nazývá genderová dysforie.

Genderová identita se vyvíjí již v raném dětství – nejčastěji si svou identitu začínáme uvědomovat okolo šestého roku života – a je ovlivněna mnoha faktory, mezi které řadíme například genetické vlivy, hormonální změny, chápání sociálních a kulturních norem a v neposlední řadě vliv okolí.

Naše genderová identita má vliv na mnoho oblastí v životě, ovlivňuje vztahy s druhými lidmi, naše sebepojetí a sebevědomí a to, jak se cítíme ve vlastním těle. U některých lidí může vzniknout nesoulad mezi jejich fyzickým tělem a genderovou identitou – proto se mohou rozhodnout pro změnu svého biologického pohlaví pomocí hormonální léčby nebo chirurgického zákroku.

V současné době se ve společnosti často diskutuje o genderové rovnosti a respektu pro různé genderové identity. Toto téma ale stále představuje pro mnohé velké tabu či neporozumění.²

Genderové normy a diskriminace

Jednou z nejdiskutovanějších otázek v oblasti genderu je role mužů a žen ve vztahu k sobě navzájem a ve vztahu k rodině a společnosti. Genderovou normou rozumíme takové chování a životní styl, které jsou danou společností vnímány jako žádoucí. Tyto normy se však odlišují v závislosti na dané kultuře, konkrétní společnosti či historické době.

Pravidla a očekávání, která nám společnost stanovuje jsou často podporována médii, reklamou nebo vzdělávacími systémy a velmi často jsou také společností vynucovány v různých úrovních sociálního života, včetně rodiny, školy nebo zaměstnání.

---

² PAVLICA, Karel. Prague pride: Gender, transgender, cisgender – co to jsou zas za novoty? [online]. Praha: 24.3. 2021 [cit. 5.4. 2023]. Dostupné online: <https://praguepride.cz/cs/cteni-a-foto/clanky/1557-gender-transgender-cisgender-co-to-je-zas-za-novoty>

Vynutitelnost norem se také liší s ohledem na konkrétní společnost či kulturu. V některých společnostech jsou genderové normy velmi přísně dodržovány a lidé, kteří z těchto norem vybočují (tzn. jsou deviantní), mohou být v rámci své kultury stigmatizováni. Taková stigmata, připisovaná určitému jednotlivci či celým skupinám ve společnosti, mohou vést k diskriminaci, vyloučení ze sociálního života či veřejnému ponižování.

Tradičně se muži považovali za silné, rozhodné a nezávislé, zatímco ženy společnost viděla jako slabé, závislé na mužích a emocionálně založené. V otázce tradiční rodiny se na muže nahlíží jako na nositele hlavního příjmu, hlavu rodiny a ženy zastávají především roli matky.³

V současné době dochází k diskriminaci převážně v otázce nesouladu biologického pohlaví a genderu – tedy lidí, kteří se cítí být spojeni s pohlavím odlišným, než jaké jim bylo při narození na základě jejich fyziologických znaků. Transsexuálové čelí mnohým druhům diskriminace, včetně vyloučení ze společnosti, násilného chování druhých, nedostatku kvalitní zdravotní péče či práce a vzdělání.

Diskriminace genderové identity v současné době probíhá celosvětově, nicméně některé země jsou v ohledu transexuality příznivější než jiné a chrání je prostřednictvím zákonů a politik před diskriminací a násilím. V Dánsku či Německu není pro změnu pohlaví nutné podstoupit lékařský zákrok. V České republice, jakožto jedné z posledních v Evropě, je však lékařský zákrok stále podmínkou pro úřední změnu pohlaví.⁴

Genderová diskriminace na pracovním trhu

Dalším, stále velmi aktuálním tématem v mnoha zemích světa je genderová diskriminace na pracovním trhu. Tato kapitola se konkrétně zaměřuje na pracovní trh v České republice, kde i přes velké pokroky ve zrovnoprávnění pohlaví stále existují jisté oblasti nerovností a stereotypů.

---

³ VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost: [vysokoškolská učebnice pro nesociologické směry magisterských a bakalářských studií]*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-808-3. Str.14-22

⁴ Trans*parent: *Jak probíhá „oficiální“ tranzice v ČR?* [online]. Praha: 2020 [cit. 5.4. 2023]. Dostupné online: <https://jmetransparent.cz/pro-trans-lidi/jak-probiha-oficialni-tranzice-v-cr>

Zmíněné stereotypy se projevují například ve společenském vnímání některých pracovních pozic jako typicky mužských a ženských. Společně s vývojem celé společnosti se tyto stereotypy v průběhu času mění – mohou být tedy ovlivněny nejen tradicemi a kulturou, ale také zvyšujícím se vzděláním, technologickým pokrokem či změnami v ekonomice. Nicméně i přesto dnes existují některá povolání, která jsou historicky spojena více s mužským nebo ženským pohlavím.

Typicky mužská povolání jsou často spojována s fyzickou prací, technologiemi, vědou a inženýrstvím. Mezi mužská povolání patří například stavební dělníci, elektrotechnici, automechanici, tesaři, strojní inženýři, programátoři, řidiči kamionů, hasiči, policisté a vojáci. Tato povolání jsou často spojována s vysokým zdravotním rizikem, fyzickou náročností a vysokými platovými nároky. Na druhé straně, typicky ženská povolání jsou často spojována s péčí o druhé, vzděláním, zdravotnictvím a sociální prací. Mezi ženská povolání společnost zařazuje například vychovatelky, pečovatelky, zdravotní sestry, učitelky, sekretářky, asistentky, prodavačky, recepční či kadeřnice. Tato povolání jsou spatřována jako typicky ženská, jelikož ženy dle společnosti disponují vyšší úrovní empatie, komunikace a starostlivostí o druhé. Jak zde ale bylo již několikrát zmíněno – zájmy, schopnosti a preference nejsou ovlivněny pohlavím jedince. Pokud se osoba, disponující jinými vlastnostmi než těmi, které jsou společností očekávány, rozhodne zvolit určité povolání, mohou mít stereotypy negativní dopad na schopnost mužů a žen najít si práci, která odpovídá právě jejich schopnostem. Muži často čelí diskriminaci, pokud se rozhodnou pro práci, která je tradičně považována za ženskou, a ženy jsou diskriminovány v případě volby práce, která je tradičně považována za mužskou.⁵

Zastoupení žen a mužů v soukromém a státním sektoru

Na trhu práce obecně rozlišujeme soukromý a státní sektor. Každý z nich má své specifické charakteristiky, které ovlivňují způsob zaměstnávání a pracovních podmínek, včetně zastoupení žen a mužů na různých pozicích.

---

⁵ VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost*. 2006. Str.136-141

Soukromý sektor zahrnuje společnosti, které mají vlastníka a mají za cíl dosahovat zisku na trhu. Tyto společnosti mohou být malé, střední nebo velké a zaměstnávají pracovníky na různých pozicích, včetně manažerů, technických specialistů a pracovníků výroby. Na rozdíl od soukromého sektoru je státní sektor tvořen orgány veřejné moci, jako jsou ministerstva, úřady a další instituce, které jsou zodpovědné za poskytování veřejných služeb a řešení správních záležitostí.⁶

Práce ve státní sféře může být pro ženy v některých ohledech výhodnější než práce v soukromém sektoru. Jednou z největších výhod je stabilní zaměstnání s dobrou ochranou před propouštěním a dobře definovanými pracovními podmínkami. Další výhodou může být lepší rovnováha mezi pracovním a rodinným životem. Ve státní sféře jsou často nabízeny flexibilní pracovní podmínky, například možnost práce na částečný úvazek nebo home office. Nicméně, na druhé straně, státní sektor často nenabízí stejně vysoké platové ohodnocení jako soukromý sektor, což může pro některé ženy představovat problém. Další rozdíl mezi těmito sektory je v oblasti kariérního růstu a rozvoje. Soukromý sektor se často více zaměřuje na výkon a výsledky, což může vést k rychlejšímu postupu na vyšší pozice, zatímco v státním sektoru mohou být postupové řády složitější a delší.⁷

Pokud jde o nízkou účast mužů ve státní sféře, existuje několik faktorů, které na to mohou mít vliv. Jedním z důvodů může být stigma, spojené s prací ve státní sféře jako s "ženskou" prací. Muži mohou mít pocit, že tato práce není dostatečně prestižní a že je pro ně společensky nepřijatelné, aby v této oblasti pracovali. Dalším faktorem může být nižší platové ohodnocení v porovnání se soukromým sektorem, což může pro muže představovat nevýhodu.⁸

---

⁶ NOVÁKOVÁ, Jana. *Ekonomicky.eu: Veřejný sektor a veřejné finance*. [online]. 8.1. 2019 [cit. 10.4. 2023]. Dostupné online: <https://www.ekonomicky.eu/verejny-sektor-verejne-finance/>

⁷ VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost*. 2006. Str.136-141

⁸ KŘIŽÍKOVÁ, Alena. HAŠKOVÁ, Hana. *Průzkum veřejného mínění o postavení žen na trhu práce*. Sociologický ústav AV ČR, 2003. [cit. 10.4. 2023] Dostupné online: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2009/SPP457/um/7518989/Krizkova_Haskova_Pruzkum_ver_mineni.pdf

Genderové kvóty na pracovním trhu a teorie skleněných stropů

V posledních letech se však situace mění, a to zejména v oblasti soukromého sektoru, kde se zaměstnavatelé stále více snaží zlepšit genderovou rovnost a zvýšit zastoupení žen na manažerských a technických pozicích. V této souvislosti mohou hrát důležitou roli různé iniciativy a programy, jako jsou například mentorovací programy pro ženy, kvóty na manažerské pozice nebo opatření na podporu rovnováhy mezi pracovním a osobním životem. I přes návrhy Evropské komise, která korporacím doporučuje navýšení počtu žen ve vedoucích pozicích na alespoň 40 %, je Česká republika v soukromém sektoru stále velmi pozadu a zaostává tak nejenom za evropským, ale celosvětovým průměrem, se svými 17 % osob ženského pohlaví ve vedení. Nejvíce zastoupení ve vedoucích pozicích mají ženy v evropských zemích, právě díky zmiňovaným kvótám Evropské komise – konkrétně pak ve Francii (43,2 %), Norsku (42,4 %), Itálii (36,6 %), Belgii (34,9 %) a Švédsku (34,7 %).

I přesto, že Evropská komise tento návrh iniciovala již v roce 2012, Evropská rada jej téměř deset let blokovala. Na svém postoji se ministři Rady shodli až na začátku roku 2022. Cílem nové směrnice jsou transparentní výběrová řízení, která rozhodují především na základě kvalit uchazečů o pozici tak, aby do června roku 2026 bylo nejméně 40 % řídicích pozic ve všech velkých společnostech v Evropské unii obsazeno „osobami nedostatečně zastoupeného pohlaví“ – což se v drtivé většině týká především žen. Tyto změny se dotknou podniků s 250 a více zaměstnanci a při jejich porušení či nedodržení jsou stanoveny sankce, zejména ve formě finančních postihů.⁹

Heterogenní obsazení pracovních míst je výhodné nejenom pro samotné ženy, ale pro celé fungování firem: *„Viceprezident Svazu průmyslu a dopravy ČR Radek Špicar patří dlouhodobě k podporovatelům žen v podnikání. Jako hlavní argument uvádí přínos diverzity k celkové konkurenceschopnosti. „Jedna z nejhodnotnějších věcí, které v byznysu všichni potřebujeme, je kreativita. A kreativita vzniká z diverzity. Musíte spojit muže, ženy, mladé a starší, domácí a cizince, aby z jejich různých pohledů vzniklo něco*

---

⁹ EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpravodajství: *Parlament schválil přelomová pravidla pro genderovou rovnost ve vedení společností* [online]. Praha: 22.11. 2022 [cit. 2.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20221118IPR55706/parlament-schvalil-prelomova-pravidla-pro-genderovou-rovnost-ve-vedeni-firem>

originálního a unikátního. Tým složený jen z mužů, stejného věku a národnosti bude věci vidět příliš podobně,“ připomíná Špicar.¹⁰

I přesto, jak pozitivně se k heterogenním kolektivům na pracovních pozicích staví většina české společnosti, jsou genderové kvóty vnímány spíše negativně – převážně pak z pocitu povinnosti a nutnosti obsazovat ženy na vyšší pozice jen proto, že musí. Současný premiér České republiky, prof. Petr Fiala, se ke kvótám vyjadřoval poměrně často na blogu politické strany ODS, které předsedá. V roce 2016 zmiňoval genderové kvóty v rámci svého článku „Kvóty na člověka“, týkající se především kvót spojených s tehdejší vyostřenou migrační krizí. Dle Fialy jsou kvóty Evropské unie pouhým nástrojem centralizované kontroly, odporující svobodnému lidskému jednání: *„Kdekdo bude prosazovat rovnost pohlaví právě tak, že ženám předepíše, kolik jich kde má být a co mají dělat. Ano, jsou to různé věci a možná by dokonce nejeden zapálený kvótař nesouhlasil s kvótami v jiné oblasti. A přece je to všechno produkt jednoho myšlenkového schématu. Stát je ten, kdo určuje, reguluje, řídí a vychovává. Společnost a svobodní jedinci si se sebou neporadí, trh přirozeně nerozhodne, schopnosti, motivace a vůle nestačí, je potřeba to pěkně byrokraticky naplánovat, nařídit, zkontrolovat, odškrtnout a pozemský ráj je na světě. Když to náhodou nefunguje, tak jen proto, že je to ještě málo centralizováno, řízeno a kontrolováno.“¹¹* Právě současná vládní strana ODS, společně s KDU-ČSL, vyjádřili při rozhodování o přijetí genderových kvót nesouhlas – česká vláda se však i přesto rozhodla je přijmout.¹²

Výše citovaný Radek Špicar se k povinným kvótám také vyjadřuje s rezervou, jako účinnější vnímá odstranění tzv. skleněných stropů, které ženám brání v kariérním růstu.¹³ Termín „skleněný strop“ je v sociologii používán k označení všech neformálních

---

¹⁰ BUREŠOVÁ, Alena. FORBES: *Více žen ve vedoucích pozicích? Máme výrazné zpoždění, zní z byznysu.* [online]. Praha: 18.3. 2022 [cit. 2.5. 2023]. Dostupné online: <https://forbes.cz/vice-zen-ve-vedoucich-pozicich-mame-vyrazne-zpozdeni-zni-z-byznysu/>

¹¹ FIALA, Petr. ODS: *Kvóty na člověka.* [online]. Praha: 2.5. 2016 [cit. 2.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.ods.cz/clanek/11712-kvoty-na-cloveka>

¹² BUREŠOVÁ, Alena. FORBES: *Více žen ve vedoucích pozicích? Máme výrazné zpoždění, zní z byznysu.* [online]. Praha: 18.3. 2022 [cit. 2.5. 2023]. Dostupné online: <https://forbes.cz/vice-zen-ve-vedoucich-pozicich-mame-vyrazne-zpozdeni-zni-z-byznysu/>

¹³ BUREŠOVÁ, Alena. FORBES. [online]. 18.3. 2022 [cit. 2.5. 2023].

omezení, s nimiž se ženy mohou v pracovním prostředí setkat, chtějí-li postoupit ve své kariéře. Tato omezení nejsou založena na očividné diskriminaci, ale spíše na obecných představách společnosti o ženách, jakožto méně schopných v oblastech jako je např. politika, vedoucí pozice či rozhodnost – proto termín „skleněný“ – omezení nejsou na první pohled vidět. Opakem tohoto termínu je „skleněný výtah“, kterým naopak označujeme zvýhodňování mužů v kariérním postupu – schopnosti, více času na práci, nezatíženost starostmi o rodinu, zapojení do tzv. boys' clubs, ve kterých jsou muži podporováni ostatními muži.¹⁴

Gender v médiích

Pojmu medium rozumíme v širším slova smyslu jako zprostředkovateli informace – hmotném prostředí či éteru, jako je elektřina nebo vzduch. V užším smyslu slova pak mluvíme o prostředcích sociální komunikace, kam řadíme řeč, telefonní hovor nebo internetový chat. Dnes je tento termín využíván nejčastěji na nejvyšší úrovni komunikace pro označení tzv. masmédií – hromadných sdělovacích prostředků. Masou rozumíme velký počet oslovených příjemců, široké publikum. Pod hromadné označení masmédiu spadá televizní vysílání, rádiové vysílání, noviny a v dnešní době také internetová sdělení, která mají vliv právě na velkou masu příjemců.¹⁵

Otázka vlivu médií a jiných jazykových sdělení je řešena napříč společnostmi v různých spojitostech. V první řadě je potřeba uvést, jaké funkce s sebou masová komunikace nese a co pro společnost znamená:

1. Funkce informační

Informační funkci řadíme mezi primární a nejdůležitější v rámci masových médií. Masmédia jako televize, rádio, noviny či sociální média v internetovém prostředí hrají významnou roli v zajištění přístupu k informacím a udržování společenské informovanosti. Informace by měly být zpravovány s respektem ke

---

¹⁴ HEROINE.CZ, *Feministický slovník: Skleněný strop*. [online]. [cit. 13.5. 2023] Dostupné online: <https://www.heroine.cz/feministicky-slovník/skleneny-strop>

¹⁵ LISTER, Martin. *New media: a critical introduction*. 2nd ed. New York, N.Y.: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-43160-6., str.10-12

svobodě slova a názorů, stejně tak je ale důležité v rámci masmédií dodržovat etické standardy, například kontrolou pravosti informací či ochranou osobních a citlivých informací.

V současné době je téma pravosti informací ostře řešeno na globální úrovni, jelikož se s příchodem moderních technologií velmi často setkáváme s dezinformačními weby, fake news či deep fake videi a fotografiemi, která mohou sloužit nejenom pro pobavení příjemců – zároveň mohou poškozovat zainteresované osoby, zmanipulovat názory veřejnosti či dokonce narušit vztahy mezi státy a jejich bezpečnost.¹⁶

2. Funkce korelační

Korelace označuje vzájemný vztah mezi veličinami či ději – pokud tedy dvě skutečnosti spolu korelují, znamená to, že spolu souvisí a vzájemně se ovlivňují ve všech ohledech. Stejně tak tomu je v případě masmédií, jejich funkcí může být například zpravodajství o volebních výsledcích v určité zemi a zároveň následná odborná analýza politického vývoje v daném státě.

Pod funkci korelační sociologové řadí i funkci socializační – kromě výkladu a propojování informací a událostí masmédiá slouží i k upevnování socializace jedince ve společnosti. Masmédia příjemcům nabízí a předkládají očekávané vzorce chování, formování obrazu o ostatních členech společnosti a napomáhají k chápání a udržování demokratického světa.

Vliv masmédií v rámci socializace nemusí být nutně vnímán pouze pozitivně, převážně z pohledu utváření zkreslených představ o ideální společnosti. Výše zmíněné vzory chování, ukázky ideální rodiny, úspěšného života a bohatství z televizních pořadů nepřejímají pouze děti, ale i dospělí, kteří je poté implementují do své životní reality a mohou mít tak zkreslený pohled na svět. *„Příklady přispívají k socializaci příjemců, nabízejí jim představy a vztahy, které je*

---

¹⁶ SAMPLE, Ian. The Guardian: *What are deepfakes – and how can you spot them?* [online]. London: 13.1. 2020 [cit. 14. 5. 2023]. Dostupné online: <https://www.theguardian.com/technology/2020/jan/13/what-are-deepfakes-and-how-can-you-spot-them>

vedou k tomu, že nabízené názory na společnosti chápou jako přirozené, a brání jim, aby se chovali jinak a osvojovali si alternativní názory.“¹⁷

3. Funkce kulturní

Pojmu kultura rozumíme v dnešním sociologickém prostředí jako všem prostředkům a mechanismům lidské adaptace k vnějšímu prostředí. „Kultura představuje negenetický program činnosti jednotlivců a sociálních skupin, který je fixovaný sociokulturní samoregulací a kulturními stereotypy, přetvářený společenskou činností a předávaný prostřednictvím kulturního dědictví. Vystupuje v podobě výtvorů lidské práce, norem, hodnot, idejí a institucí organizujících lidské chování.“¹⁸ Druhé označení pro funkci kulturní je funkce kontinuity. Z názvů vyplývá, že masmédiá mají za cíl zrcadlit naši kulturu, prostřednictvím své činnosti ji udržovat a předávat dál příjemcům – udržovat tak její kontinuitu. Činností masmédií je však vytvářena tzv. masová kultura, která je díky globalizaci rozšiřována po celém světě, na úkor rozmanitosti subkultur.¹⁹

4. Funkce zábavní

Z názvu další funkce masmédií je zřetelný její účel – jedním z dalších důvodů, proč jsou média hojně využívána většinou společností, je poskytování zábavy či rozptýlení. Zábavný charakter obsahu masmédií napomáhá příjemci utéct od každodennosti a stereotypu.²⁰ Zároveň ale může tato funkce odvádět pozornost konzumenta od závažných sociálních a světových problémů či konfliktů.²¹

5. Funkce získávání

Získávání v otázce masmédií se týká především politické sféry, ekonomického vývoje a náboženství. Funkce získávání je tak některými sociology označována taktéž jako funkce politická, jelikož jsou konzumenti prostřednictvím

---

¹⁷ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. Studium (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-67-6., str. 143

¹⁸ MATĚJŮ, Martin, SOUKUP, Václav. *Sociologická encyklopedie: Kultura* [online]. 21.9. 2020 [cit. 9.3. 2023]. Dostupné online: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kultura>

¹⁹ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. 2001. Str.142

²⁰ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2., str.71-72

²¹ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. 2001. str.142

masmédií zapojování do politického života. Na základě informací jim předloženým, si vytvářejí určité názory na politickou situaci a její činitele, a ty později vyjadřují u voleb. Jak bylo již zmíněno výše, je důležité, aby masmédiá (především pak televizní a rozhlasové stanice) zprostředkovávala ověřené a nestranné informace a aby si zároveň konzumenti zachovali nadhled a dokázali si předložené informace ověřit.²²

Dle zmíněných charakteristik a funkcí masmédií můžeme s jistotou vyvodit, že na celkovou společnost, její myšlení, názory, zájmy a uvažování mají velký vliv. Jinak tomu není ani v případě mediálního vyobrazování genderu. Spojitost mezi vlivem médií a sociálním konstruktem genderu se začala ve vědě objevovat na konci 60. a 70. let, společně s druhou vlnou feministického hnutí. Feministky a feministé druhé vlny se začali zaměřovat na to, zda má způsob vyobrazování žen v tehdejších populárních médiích (tedy hlavně v časopisech a reklamách) vliv na stále přítomný sexismus a misogynii.²³

Tvůrce a tvůrkyně článků, pořadů a jiných mediálních sdělení nemůžeme pokládat za zcela objektivní, jelikož každý člověk vyznává určité postoje a názory, které se pak odrážejí na jejich tvorbě. Tyto jednotlivé osobní názory napomáhají prostřednictvím médií formovat a upevňovat pojetí pohlaví a sním spojenou hierarchii napříč celou společností.

Velký vliv na prosazování určitých názorů ve společnosti má i skutečnost, že většina pozic ve vedení mediálních společností je obsazena převážně muži. Magazín Heroine.cz, který se zabývá tematikou rovnosti žen a mužů, zkoumal zastoupení žen a mužů na šéfredaktorských pozicích deseti nejčtenějších deníků v České republice. I přesto, že podíl žen v žurnalistice je vysoký, téměř 45 %, a na katedrách žurnalistiky studuje většinou více dívek než chlapců, ženy vlivem mateřství ze svých pozic v redakcích odcházejí. „*Po mateřské pauze se jich většina k psaní opět vrátí, ale zpravidla nastoupí*

---

²² ZÁVODNÝ POSPÍŠIL, Jan a Lucie Sára ZÁVODNÁ. *Mediální výchova*. Aktualizované 2. vydání. Prostějov: Computer Media, 2020. ISBN 978-80-7402-408-5. str. 33-36

²³ KOSUT, Mary. *Encyclopedia of gender in media*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2012. ISBN 9781412990790. str.20-22

na řadovou pozici a na tu vedoucí už málokdy dosáhnou.“²⁴ Situace mezi šéfredaktory tedy není ve většině médií genderově vyvážená, u zpravodajských či ekonomických deníků nenajdeme žádnou šéfredaktorku – „zato ženy dominují ve vedení periodik věnovaných útulnému domovu, zahradě, vaření či módě.“

Co se týče televizního vysílání, veřejnoprávní České televize konkrétně, v jejím vedení se nachází ze 17 lidí pouze jedna žena. V Radě České televize a Radě Českého rozhlasu pak nenajdeme ženu žádnou.

Proč je však v současné době tak moc kladen důraz na zastoupení žen ve vedoucích pozicích či politice? Důvodem je chybějící ženská perspektiva – pokud jsou do zastoupení veřejnoprávní televize obsazováni pouze muži, mají dominantní hlas a vliv na to, jaká témata se k veřejnosti dostanou a jakým způsobem budou interpretována. Tento problém se netýká pouze médií, je znatelný i například v již dříve zmíněné politice – témata, která jsou pro ženy důležitá, mohou být ve valném zastoupení mužů opomenuta, stejně tak jako odlišný pohled a názor na danou problematiku. Témata, která by mohla být opomenuta plynou právě z odlišného postavení žen a mužů ve společnosti, ze které samotný problém v nižším zastoupení žen ve vedení pramení: „nerovnost v odměňování, obtížný návrat žen do práce po mateřské pauze daný nedostatkem míst ve školkách a minimem částečných pracovních úvazků nebo ekonomické problémy v rodinách sólo rodičů.“²⁵

Nedostatek žen ve vedení médií souvisí také se sexistickým obsahem médií. V roce 1974 provedla organizace UNESCO s pomocí 28 vlád a 22 nevládních organizací analýzu, která potvrdila užívání stereotypů a objektivizace žen v reklamách. Objektivizací chápeme pohled na ženu ne jako na osobnost, ale jako na objekt, kde je zpravidla upřednostňován jeho vzhled a tělo před ostatními osobnostními projevy.

Ženy a muži jsou v reklamách a médiích zobrazováni velmi rozdílně, z těchto znaků můžeme sestavit vzorec, který je typický pro ztvárnění reklamy. Sociolog Ervin Goffman

---

²⁴ HOMFRAY, Šárka, ADAMČÍKOVÁ, Jitka. HEROINE.CZ: Českým médiím vládnou muži. Mediální výzkum pro Heroine. [online]. 14.3. 2022 [cit. 16.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.heroine.cz/zena-a-svet/7647-ceskym-mediim-vladnou-muzi-medialni-vyzkum-pro-heroine>

²⁵ HOMFRAY, Šárka, ADAMČÍKOVÁ, Jitka. HEROINE.CZ: Českým médiím vládnou muži. Mediální výzkum pro Heroine. [online]. 14.3. 2022 [cit. 16.5. 2023].

zkoumal v 80. letech zpracování zhruba 500 reklam a sestavil seznam opakovaných stereotypních zobrazení žen a mužů.

- Muži jsou zpravidla silnější, v dominantnější pozici a nad ženou. Oproti ženám zabírají, nebo zauímají větší prostor.
- Na muže je nahlíženo jako na experta na danou věc, zatímco žena poslouchá, případně realizuje jeho pokyny.
- Ženy jsou často zobrazovány jako oddané mužům, leží na posteli či gauči, zatímco muži jsou nad nimi.
- Ženy jsou zobrazovány jako křehké bytosti, upravené, často velmi odhalené. V pózách mají roztažené ruce či nohy.²⁶

V reklamách je žena často velmi sexualizována, je kladen důraz na její vzhled, případně její odhalené tělo, které by mělo zaujmout. *„Zobrazování fragmentů těl budí podvědomý dojem, že žena není plnohodnotnou osobností, nýbrž souborem tkání a orgánů pro mužské sexuální prožitky.“*²⁷

Sociálně-ekonomická nevládní organizace NESEHNUTÍ v letech 2008-2018 každoročně pořádala anticenu Sexistické prasátečko, která se sexistickým zobrazováním žen v reklamách zabývala. Kromě konkrétních reklam, o kterých mohla veřejnost hlasovat, na svých stránkách zveřejnili přehled způsobů, jakými chtějí tvůrci daných reklam upozornit na své produkty:

- *„Jazykový sexismus: Může se vyskytovat v rovině genderových stereotypů, často je skrytý za dvojsmysl a nadsázku. Pokud slogan obsahuje například sexuální dvojsmysl, který má sloužit k upoutání pozornosti a nevztahuje se nijak k nabízenému produktu, jedná se o sexistickou reklamu.“*²⁸
- *„Násilí: Cílem reklam, které zobrazují násilné scény mezi různými skupinami, je šokovat. Obrazové i textové násilí je ve spojení se sexismem založeno na dominantním postavení jednoho genderu nad druhým. Tlak na potvrzování*

---

²⁶ VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost*. 2006. Str.80-83

²⁷ VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost*. 2006. Str.83

²⁸ NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože využívají jazykový sexismus* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/jazyk/index.html>

*statusu a dominance prostřednictvím agrese a násilí se může projevit i ve vztazích mužů a žen — ve formě akceptování násilí na ženách.*²⁹

- *„Stereotypizace mužů a žen: Ženy zastávají roli matek, hospodyněk a osob pečujících o druhé. Krom toho je vídáme jako objekty touhy — mladé, krásné, určené k potěše mužského oka. Muži zase bývají zobrazováni jako silní a dominantní. Jsou spojováni se světem práce, odborností, sportem či rolí milovníků a svůdců žen.*
- *Tyto obrazy žen a mužů vytváří dojem, že role žen a mužů jsou jasně dané, jde o dva různé, pevně oddělené světy. Pokud z těchto představ nějak vybočují, bývá to ve světě sexistických reklam důvodem k zesměšnění.*³⁰
- *„Mýtus krásy: Ženám bývá kladeno za vzor mladé, vyhublé tělo, muži mají vzhlížet k ideálu svalovce. Reklama vytváří dojem, že každý může tohoto ideálu dosáhnout za pomoci vhodných přípravků — neodpovídá-li pak ideálu krásy, je oprávněné jej zesměšňovat.*³¹

---

²⁹ NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože propagují násilí* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/nasili/index.html>

³⁰ NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože stereotypizují muže i ženy* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/stereotyp/index.html>

³¹ NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože vytvářejí mýtus krásy* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/mytus-krasy/index.html>

FEMINISMUS

Feminismus je jedním z nejznámějších světových hnutí, vychází z myšlenky znevýhodněné pozice žen ve společnosti. Za cíl si klade zrovnoprávnění obou pohlaví, tzn. nastavení rovných šancí a životních podmínek mužům i ženám. Toto zrovnoprávnění zahrnuje mimo jiné stejné platové podmínky, rovné šance na vzdělání či zaměstnání a rovnost před zákonem.

Feminismus má v současnosti více proudů, každý z nich se zaměřuje na jiná témata a cíle. Zatímco se některé feministky a feministé zabývají reprodukčními právy, jiní se zaměřují na práva LGBTQ+ menšin nebo intersekcionalitu, která se zabývá problematikou vazeb mezi pohlavím, rasou, společenskou třídou a sexuální orientací.³²

Problematika diskriminace ženských práv sahá až do starověku, kdy byly ženy převážně patriarchálními společnostmi považovány za druhořadé, s omezenými právy a životními možnostmi. První vlna hnutí v podobě, v jaké ho známe dnes, se začala rozvíjet v 19. století v Evropě a Severní Americe. Prvním zájmem hnutí se stala absence ženského volebního práva a nerovnost pracovních příležitostí. Z toho důvodu začaly vznikat evropské a americké ženské spolky. Klíčovým cílem hnutí bylo zajištění vzdělání pro ženy, především prostřednictvím otevírání ženských škol a financování již existujících ženských vzdělávacích zařízení. K dosažení tohoto cíle Britská společnost pro rovnost pohlaví organizovala akce a přednášky určené veřejnosti.³³

Významným rokem pro rozvoj feministického hnutí byl rok 1867, kdy byl po neúspěšné petici požadující hlasovací právo pro britské ženy založen Národní spolek pro

---

³² CRENSHAW, Kimberle. *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*. Chicago: The University of Chicago Legal Forum, 1989.

³³ NAVAROVÁ, Hana. *Sociologická encyklopedie: Feminismus*. [online]. 21.12. 2017 [cit. 5.2. 2023]. Dostupné online: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Feminismus>

hlasovací právo (National Society for Women's Suffrage)³⁴, ze kterého pochází známé označení sufražetky. Označení sufražetka bylo převážně hanlivé, většina tehdejší britské a později i americké společnosti nesouhlasila s tlakem, který aktivistky vyvíjely na parlament. Velmi často docházelo jak ve Velké Británii, tak v USA k pochodům, mítinkům a pouličním demonstracím, při kterých bylo mnoho žen zatýkáno a zavíráno do vězení. Mottem sufražetek se postupně stalo „Skutky, nikoliv slova.“ Jejich způsoby nátlaku postupem času eskalovaly. Prvními terči útoků sufražetek se staly typicky mužské instituce a prostory, jako golfová hřiště či dostihová závodiště. Do hledáčku se sufražetkám dostaly také tehdejší komunikační média – často organizovaně ničily telefonní dráty nebo poštovní schránky.³⁵

Původně bylo volební právo, i když stále jen v lokálních volbách, přiznáno pouze svobodným ženám, v roce 1894 bylo rozšířeno i na vdané britské ženy³⁶ – i přesto však musely splňovat určité podmínky. Vdaná žena například nemohla volit v případě, že měla trvalý pobyt na stejném místě, jako její manžel. Za těchto podmínek se tedy lokálních voleb mohlo účastnit pouze zhruba milion voliček – do celostátních voleb ženám stále udělen přístup nebyl.³⁷ Koncem 19. století byl britským ženám povolen vstup do politických stran, i přesto, že byli muži a ženy děleni dle společenských tříd, setkávali a socializovali se zde poprvé všichni lidé napříč těmito třídami. Úlohou žen v politických stranách byla organizace přednášek a náborů dalších žen – tento úkol ze začátku plnily především ženy z vyšších vrstev prostřednictvím podomních agitací. Velmi brzy se k nim ale připojily i desítky žen z nižších vrstev.³⁸

---

³⁴ UK PARLIAMENT. *The Early Suffrage Societies in the 19th century – a timeline*. [online]. [cit. 5.2. 2023]. Dostupné online: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/electionsvoting/womenvote/case-studies-women-parliament/millicent-garrett-fawcett/the-early-suffrage-societies-in-the-19th-century---a-timeline/>

³⁵ STEINBACH, Susie. *Women in England 1760-1914: a social history*. London: Phoenix, 2005. ISBN 0-75381-989-9. Str. 311

³⁶ STEINBACH, Susie. 2005. Str. 258

³⁷ ČT24. *Násilím k rovnosti. Před 100 lety britské sufražetky vyválčily volební právo*. [online]. 6.2. 2018 [cit. 5.2. 2023]. Dostupné online: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2349703-nasilim-k-rovnosti-pred-100-lety-britske-sufrazetky-vyvalcily-volebni-pravo>

³⁸ STEINBACH, Susie. 2005. Str. 259

S koncem druhé světové války přichází druhá vlna feministického hnutí. Jeho vliv se oproti vlně první dostal do mnohem širšího povědomí společnosti, převážně díky četným studentským hnutím, která byla realizována americkými studentkami. Právě v USA se totiž jedním z předních symbolů soukromého života 50. let stala šťastná manželka v domácnosti, která byla spíše ozdobou vydělávajícího muže. Ženám se tedy sice již dostávalo adekvátního a rovného vzdělání, ale oproti mužské populaci neměly takovou šanci se po absolvování studia kvalifikovaně uplatnit. Toto téma rozvinula americká spisovatelka Betty Friedan ve své knize *The Feminine Mystique*, vydané roku 1963. Právě Friedanové a její knize jsou přičítány zásluhy za rozšíření druhé vlny feminismu mezi velké množství žen americké střední třídy – kritizovala zde právě především frustraci vzdělaných žen v domácnosti, nedostatečné platové ohodnocení, ženskou sexualitu, a zabývala se také souvislostí mezi feminismem a rasismem (neboli výše zmíněnou intersekcionalitou). I přesto, že kniha je dnes považována za jedno z nejvlivnějších děl 20. století a „Betty Friedan je pro ženské hnutí jako Martin Luther King pro černochy“³⁹, nesečkala se v době svého vydání pouze s kladným ohlasem. Některé ženy v domácnosti ji vnímaly jako nerespektování jejich práce a spisovatelka čelila velké nenávisti, paradoxně ne ze strany mužů, nýbrž ze strany žen, které se bály provést životní změnu: „Nenávist a zloba jiných žen, kterou patrně vyprovokovalo vydání knížky, mě zpočátku překvapovala a mátlá. A přitom na samém začátku jsem nenarážela na nepřátelské projevy ze strany mužů, které jsem očekávala. Naopak, mnozí muži kupovali *The Feminine Mystique* svým ženám, neboť je chtěli přimět, aby se vrátily do školy nebo třeba do práce. Já ovšem ženám nevyčítala, že se bály. Měla jsem také pořádný strach. Totiž změnit životní styl, vydat se zcela novou cestou, to jeden člověk nedokáže. Než měnit svůj osobní život, bylo pro mne v tu chvíli jednodušší zahájit ženské hnutí, jehož bylo zapotřebí, jestliže se měla změnit společnost.“⁴⁰

V devadesátých letech 20. století se potvrdilo, že feminismus se nadále vyvíjí – ne však homogenně, nýbrž do různých proudů, z nichž každý se zabývá rozmanitými

---

³⁹ FRIEDAN, Betty. *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmlouvou a Epilogem autorky. Přeložil Jaroslava KOČOVÁ. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-893-2., str. 45

⁴⁰ FRIEDAN, Betty. *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmlouvou a Epilogem autorky. Přeložil Jaroslava KOČOVÁ. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-893-2., str. 517-518

tématy. Stejně tak jako je současná společnost zaměřena na individualitu jedince, i různé feministické proudy zdůrazňují skutečnost rozdílných životních zkušeností.

FEMINISTICKÉ PROUDY

V současné době nelze o feminizmu mluvit v jednotném čísle – můžeme jej chápat spíše jako rozmanitý směr plný různých témat a názorů, které si dokonce často odporují. V podstatě se však tyto proudy od původního záměru hnutí příliš neliší – v přesvědčení, že žena má být rovna muži – odlišné jsou od sebe v pojetí, jak tohoto cíle dosáhnout. V následujících třech podkapitolách jsou stručně představeny tři nejznámější feministické proudy.

Liberální feminismus

Liberální pojetí feministického smýšlení je typické především pro rané utváření samotného hnutí. Původní myšlenka navazuje na významného anglického filozofa a ekonoma Johna Stuarta Milla, který ve své eseji *Poddanství žen* z roku 1869 rozvíjí právě feministickou filozofii. Ve svém díle, které sepsal společně s manželkou, Harriet Taylor Mill, podává argumenty k tomu, proč by ženy měly být rovny mužům a kritizuje jejich tehdejší postavení ve společnosti, jakožto podřízených, mentálně i fyzicky slabších jedinců bez práv: „*Zásada, která řídí nynější společenské poměry mezi oběma pohlavími – právní podřízenost jednoho pohlaví druhému – jest sama sebou bezprávím a nyní jednou z hlavních překážek pokroku lidského a že měla býti nahrazena zásadou úplné rovnosti, nepřipouštějící ani moc nebo výsad se strany jedné, ani nepředpokládající neschopnost ze strany druhé.*“⁴¹

Situaci žen 19. století Mill přirovnává k absurditě historických států, kde fungovalo otroctví či nevolnictví. Dle jeho slov na ženy nemůže být nahlíženo jako na méně schopné, pokud jim nikdy nebyla dána šance své schopnosti prokázat. Jakožto významný ekonom argumentuje tedy i svými poznatky o fungování tržní ekonomiky – navrhuje

---

⁴¹ MILL, John Stuart. *Poddanství žen, Oddíl 1.* Sv. 2. vyd. Praha: Vydavatelstvo Časopisu českého studentstva, 1890. 81 s.

zavedení volného trhu, kde najdou uplatnění i ženy a získají za svou práci odpovídající odměnu – jedině tak mohou společnosti, ve které dominují muži, ukázat své skutečné dovednosti a nebude na ně nadále nahlíženo shora.

Liberální feminismus, stejně jako jeho předchůdce J.S. Mill, nahlíží na ženy a muže pohledem filozofie asocianismu (nic není ve vědomí, co dříve nebylo ve smyslech) – tedy jako na individuální a rovné jedince, jejichž rozdílnost spočívá až v důsledku vlivu odlišného prostředí. Tento proud se vyznačuje především myšlenkou potírání těchto rozdílů, odmítáním odlišných sociálních rolí, a naopak hledáním společných prvků. Změny ve společnosti považuje za důležité, ale neměly by probíhat radikální formou, spíše upřednostňuje systematickou a pozvolnou společenskou reformu, například úpravou zákonů.⁴²

Marxistický feminismus

Marxismus, filozofický a ekonomický směr, který vznikl v první polovině 19. století a byl inspirován díly Karla Marxe a Friedricha Engelse, především pak knihou *Kapitál*. Základními rysy tohoto směru je kritika kapitalistické a vykořisťovatelské společnosti, která vlastní většinu výrobních faktorů, dále pak podněcování k boji za beztřídní společnost.⁴³

Myšlenky marxismu pronikly i do feministického hnutí, především pak v druhé polovině 20. století. Marxistické feministky se opíraly o původní Marxovo rozdělení práce na produktivní a neproduktivní – kapitalismus a marxismus totiž nahlíží na úlohu žen při udržování rodiny odlišně. Marxisté vnímají produktivní práci jako tu, která vytváří určitou nadhodnotu – i práce žen v domácnosti, které udržují rodinu, je vnímána produktivně a má hodnotu služby. Naopak kapitalismus práci žen v domácnosti nehodnotí jako produktivní subjekt, jelikož z ní neplynou žádné tržní produkty.⁴⁴

---

⁴² LORBER, Judith. *Gender Inequality: Feminist Theories and Politics*. 4. vyd. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 9780199859085.

⁴³ MCLELLAN, David. Marxismus. In: MILLER, David, a kol. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 978-80-85947-56-4. S. 283–284.

⁴⁴ FERGUSON, Ann; HENNESSY, Rosemary. *Feminist Perspectives on Class and Work*. [online]. 2022 [cit. 7.2. 2023]. Dostupné online: <https://plato.stanford.edu/archives/win2022/entries/feminism-class/>

V rámci tehdejší nastupující kapitalistické ekonomiky marxistické feministky kritizovaly právě vyloučení žen z produktivního pracovního trhu a požadovaly, aby ženy v domácnostech dostávaly mzdu, jako kompenzaci za udržování rodiny a reprodukční práci. Za tímto hnutím stála především kampaň Wages for Housework, původně malá organizace italských žen, která se ale v osmdesátých letech rozšířila po celém světě. I přesto, že kampaň nebyla úspěšná, započala diskuse o důležitosti domácích prací, udržování rodiny a vztahu žen v domácnosti ke státní ekonomice.⁴⁵

Jak bylo již zmíněno výše, ne každý feministický proud souhlasil s jinými odnožemi, u marxistického feminismu tomu nebylo jinak. Mnoho feministek tohoto proudu se během let vyjadřovalo velmi nesouhlasně k jiným formám feminismu – především pak k těm, které dle nich podporovaly třídní systém, jelikož odmítaly spojení buržoazních a dělnických žen. I přesto, že zdůrazňovaly utlačování všech žen ve společnosti, vnímaly pozici buržoazních žen lépe, na úkor žen z dělnické třídy. Významnou marxistickou feministkou na začátku 20. století byla ruská komunistická revolucionářka Alexandra Kollontai, která se k nereálnému propojení buržoazních a dělnických žen velmi často vyjadřovala. Dle Kollontai by buržoazní ženy nedokázaly pochopit skutečnou podstatu třídního boje: „Z jakého důvodu by tedy měla dělnice usilovat o spojení s buržoazními feministkami? Kdo by vlastně z takového spojení získal? Určitě ne dělnice.“⁴⁶

Radikální feminismus

Stejně jako marxistický feminismus, i radikální forma tohoto hnutí označuje třídu za hlavní zdroj útlaku žen. Myšlenku kritiky kapitalismu rozšiřují radikální feministky navíc o diskriminaci žen skrz sexuální útlak a sexuální třídy, především pak v heterosexuálních vztazích, ve kterých jsou ženy vykořisťovány nejvíce. Odmítají muže a maskulinitu, zabývají se vytvářením čistě ženské kultury, jelikož věří, že ženská a mužská identita je vrozená a obě pohlaví jsou od sebe velmi odlišná. Právě kvůli těmto odlišnostem a vrozenému mužskému přesvědčení o nadřazenosti jsou pak ženy vykořisťovány. Dle

---

⁴⁵ FERGUSON, Ann; HENNESSY, Rosemary. *Feminist Perspectives on Class and Work*. [online]. [cit. 7.2. 2023].

⁴⁶ KOLLONTAI, Alexandra. *Selected writings of Alexandra Kollontai*. Allison and Busby, London: 1977. ISBN 9780850311570

radikálních feministek je důležité neoddělovat veřejný život žen od toho soukromého, jelikož mezi nimi existuje souvislost. Muži jsou totiž podporováni patriarchální společností, jejíž hodnoty přejímá i rodina, ve které tak vyrůstají další vykořisťovatelé a utlačovaní. Proto tento směr vidí jediné řešení ve svržení klasického modelu rodiny, jako instituce a požaduje výchovu dětí veřejnými institucemi – to je dle radikálních feministek jediný způsob, jak lze zastavit pokračující útlak na ženách.⁴⁷

FEMINISMUS V ČECHÁCH

Feminismus se stal významným hnutím na počátku 20. století a postupně se rozšířil do celého světa. Jeho cílem je boj za rovnoprávnost všech pohlaví a ukončení diskriminace žen. V Čechách se historie feminismu datuje již do doby před vznikem samostatného státu, kdy se české ženy zapojovaly do bojů za práva a svobodu svého národa.

Až do druhé poloviny 19. století byla pro české ženy jediným prostorem mimo jejich rodinu, kde se mohly angažovat, filantropie. I přes jejich dobročinné aktivity ale muselo být postaráno o rodinu a domácnost, můžeme tuto dobu datovat jako předstupeň feministického vývoje na našem území.⁴⁸

Postupem času české ženy začaly usilovat o systematictější formu vzdělávání, začaly vznikat dívčí školy – které ale přesto zpočátku dívky připravovaly na jejich budoucí povinnosti v domácnosti. Nízká kvalita výuky byla ovlivněna nejenom osnovami, ale také výběrem učitelů, kteří v té době nedosahovali požadovaného vzdělání. Co se týkalo dívek z lépe postavených rodin, ty měly možnost domácí výuky, výchovy v klášteře či soukromém penzionátu. Tyto dívky se nejčastěji po dokončení základní školy stávaly společnicemi či vychovatelkami.⁴⁹ „*Dívčí školství v habsburské říši zaostávalo za chlapeckým. Zlatým standardem pro statisticky průměrnou dívku zůstávalo šest let*

---

⁴⁷ FORMÁNKOVÁ, L., RYTÍŘOVÁ, K. (eds.): *Abc feminismu*. Nesehnutí, Brno: 2004. 1. vyd. 232 str. ISBN 80-903228-3-2. Str.205

⁴⁸ HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 13*. Baronet, 2012. ISBN 978-80-904103-3-6. Str.30

⁴⁹ STRÁNÍKOVÁ, Jana. *Výchova a vzdělávání dívek na cestě k moderní občanské společnosti: genderové a sociální aspekty procesu socializace mládeže v období 1774-1868*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2013. Monographica. ISBN 978-80-7395-511-3.

triviální (základní) školy. Ve dvanácti letech měla být připravena pro život. Cokoli nad tuto „laťku“ už bylo věcí privátního rozhodnutí rodičů, úsilí i peněz. O studiu elitním, tedy na gymnáziu a na univerzitě, si dívky mohly nechat leda zdát. Podobná myšlenka vyhlížela až do sklonku 19. století natolik absurdně, že až na pár „bílých vran“ normální mladou ženu nenapadla.“⁵⁰

Na konci 19. století však začaly vznikat tzv. vyšší dívčí školy, nejprve v Praze a později i v dalších velkých českých městech. Dívky měly poprvé možnost přestávek mezi hodinami a velmi rády docházely na nově zavedené, leč nepovinné, hodiny tělocviku. I přesto byly stále vyšší dívčí školy pozadu oproti chlapeckým gymnáziím, co se studia týkalo – dívky se zde učily převážně ručním a domácím pracím. V této době byly také zakládány první dívčí průmyslové školy, kterým ale chyběly důležité finanční prostředky k pozitivnímu rozvoji – průmyslové školy byly určeny hlavně pro dívky z chudších rodin, jejichž rodiče často neviděli smysl v dalším studiu. V rámci průmyslových škol vznikla nová feministická iniciativa pod záštitou významných žen jako Karolina Světlá, Marie Riegrová-Palacká či Eliška Krásnohorská. Díky nově vzniklému Českému výrobnímu spolku se během následujících let podařilo po celé zemi založit mnoho průmyslových, obchodních či učitelských škol, které podporovaly mladé dívky k dalšímu vzdělávání a lepší budoucnosti.

V 70. letech 19. století jen v Praze fungovalo přes 400 spolků a asociací, pouze 9 z nich bylo ženských. V této době byl tím nejzásadnějším Americký klub dam, který vedly Eliška Krásnohorská a Karolina Světlá s pomocí Vojtěcha Náprstka, který se do Čech navrátil z emigrace do USA. Tento klub se velmi brzy stal centrem všech feministických akcí, zároveň finančně podporoval vznik nových spolků, škol či výstav. *„Do čím dál pestřejšího dění v Americkém klubu dam se s gusem zapojovaly desítky dalších žen, protože objevily, jak společná činnost člověka naplňuje a uspokojuje, má-li pozitivní náboj, smysl i přesah sahající nad rámec rodiny a kuchyně.“⁵¹*

Eliška Krásnohorská se však nezastavila pouze u spolkové činnosti, na konci 19. století úspěšně založila první dívčí gymnázium Minerva v Praze. Dívky se sem hlásily s vidinou dalšího vzdělání na univerzitě, což vyvíjelo tlak na společnost, která na

---

⁵⁰ HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 13*. Baronet, 2012. ISBN 978-80-904103-3-6. str.34

⁵¹ HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 13*. Baronet, 2012. ISBN 978-80-904103-3-6. str.41

některých univerzitních fakultách dívky vůbec nepřijímala. I přes původní překážky, kterým dívky na univerzitách čelily, se jim později podařilo dokončit studium a staly se tak například prvními, v Čechách vystudovanými, lékařkami.⁵²

Do této doby bylo téměř jediné akceptované vzdělání žen učitelství. Na ženy, které se hlásily na učitelské ústavy, měla společnost velmi stereotypní názory: „*povolání si volí nehezké či jinak stigmatizované osoby, nejčastěji prý bývají bez věna, čímž jsou sňatkově bezperspektivní*“. Tyto ženy nemohly učit na gymnáziích a ani studium na učitelském ústavu nezaručovalo přijetí na vysokou školu, která by je kvalifikovala právě pro práci gymnaziálních profesorek. Zároveň byl v habsburské říši roku 1875 všem učitelkám nařízen celibát a zákaz sňatků – tento zákon byl zaveden proto, aby ženu od práce neodváděly domácí povinnosti. „*Celibát paradoxně vyvolal dokonce i konflikty s učiteli. Ti se bouřili, že musí žít rodiny ze stejných platů, jaké měly slečny kolegyně výhradně pro sebe*.“ Celibát byl definitivně v českých zemích zrušen až v roce 1928.⁵³

V období první republiky v Československu se objevilo mnoho dalších ženských organizací a hnutí, které se snažily prosazovat ženská práva a rovnoprávnost žen s muži.

Jednou z nejvýznamnějších organizací bylo Ženské národní sdružení, které bylo založeno v roce 1907 a mělo za cíl prosazovat práva žen v oblasti politiky, práva a vzdělání. Tato organizace se snažila například o zrovnoprávnění žen v oblasti práva a zrušení zákona, který ženám zakazoval vstup do některých profesí.

Během období první republiky se ženy také aktivně zapojovaly do politického života. V roce 1912 byly poprvé volební právo uděleno ženám v obcích s více než 10 tisíci obyvateli a v roce 1920 bylo ženám uděleno volební právo i do parlamentních voleb. To umožnilo ženám aktivně se zapojovat do politického dění a tím snáze prosazovat své zájmy.

Během druhé světové války byla situace pro ženy v Čechách velmi obtížná. Okupace zemi způsobila vážné ekonomické a společenské potíže, které postihly všechny

---

⁵² DVOŘÁKOVÁ KANĚČKOVÁ, Eva. *Výchova dívek v Čechách a na Moravě: školství v 19. století genderovou perspektivou*. Praha: Grada, 2020. Pedagogika. ISBN 978-80-271-1292-0.

⁵³ HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 13*. Baronet, 2012. ISBN 978-80-904103-3-6. str.50-51

obyvatele, včetně žen. I přesto v této obtížné situaci existovalo několik feministických organizací a skupin, které se snažily bojovat za práva a rovnoprávnost žen.⁵⁴

Jednou z nejvýznamnějších organizací byla Ženská národní rada, která vznikla v roce 1923, jejíž nejvýznamnější představitelkou se stala politička a novinářka Františka Plamínková.⁵⁵ Tato organizace se snažila pomoci ženám, které se ocitly v nouzi kvůli válce a okupaci, a poskytovala jim materiální a morální podporu. Současně se však Ženská národní rada také zasazovala o práva a zrovnoprávnění žen v české společnosti. Spolek se zasadil například o reformu manželského práva, legalizaci rozvodů, a také o zrušení celibátu veřejných zaměstnankyň.⁵⁶

Po komunistickém převratu a následném komunistickém režimu by se mohlo zdát, že nerovnosti mezi muži a ženami automaticky zaniknou, avšak otázka rovnoprávnosti nebyla nikdy řešena jako prioritní: „*žena byla relevantní pouze jako proletářka, její zájmy zohledněny, pouze pokud se kryly se zájmy pracující třídy*“.⁵⁷ Mnoho témat, jako například sexuální násilí či vyšší postavení jednoho z pohlaví v rodině či na pracovišti režim ignoroval. Vzhledem k omezenému právu svobodného projevu a shromažďování, byly ženské spolky taktéž během socialismu zcela pozastaveny. Naopak se ale režim hlásil k odstranění rozdílů v hierarchii rodiny a prosazením nových zákonů o rodině, kterým měli za cíl eliminovat patriarchální model rodiny. Taktéž byl vydán nový zákon týkající se liberalizace rozvodů. Co se vzdělanosti týče, školské reformy přispěly k tomu, že se v Československu výrazně zvýšil počet žen absolventek: „*Absolventky vysokých škol v roce 1934 tvořily pouhých 14 % absolventů, zatímco v roce 1987 to bylo 44 %*.“⁵⁸

---

⁵⁴ FÓRUM 50 %: *Před 100 lety se československé ženy dočkaly volebního práva* [online]. Praha: 2020 [cit. 4.4. 2023]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/pred-100-lety-se-ceskoslovenske-zeny-dockaly-volebniho-prava>

⁵⁵ FORMÁNKOVÁ, L., RYTÍŘOVÁ, K. (eds.): *Abc feminismu*. Nesehnutí, Brno: 2004. 1. vyd. 232 str. ISBN 80-903228-3-2. Str.188-190

⁵⁶ DĚJINYVPOHODĚ.CZ: *Ženské spolky a ženská národní rada* [online]. Olomouc: 2013 [cit. 4.4. 2023]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20170207174545/http://dejinyvpohode.cz/Articles/1171-2-Zenske+spolky+a+Zenska+narodni+rada.aspx>

⁵⁷ HAVELKOVÁ, Barbara. *Genderová rovnost v období socialismu*. In Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds.) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009. Str. 183. Dostupné na: <http://www.komunistickepravo.cz>

⁵⁸ HAVELKOVÁ, Barbara. *Genderová rovnost v období socialismu*. 2009. Str. 191

Po revoluci v roce 1989 se feminismus jako takový znovu objevil a začal se rozvíjet. Sametovou revolucí započalo období, kdy se feministické organizace mohly konečně legálně zakládat a působit, a kdy se otevřela možnost prosazovat změny, po kterých feministky a feministé tak dlouho volali.

V současnosti v České republice existuje mnoho organizací, které se zabývají otázkami feminismu a bojují za rovnoprávnost pohlaví. V rámci těchto organizací, ale v celé společnosti se zvýšilo povědomí o problematice sexuálního násilí, podpoře žen v podnikání či v politickém životě, reprodukčních právech, nebo v neposlední řadě o rovnoprávnosti na pracovišti a gender pay-gapu.

FEMINISMUS A GENDER V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM

PROGRAMU

Rámcový vzdělávací program (RVP) je soubor dokumentů, které definují základní rámec vzdělávání v České republice. Je rozdělen do dvou hlavních částí – Obecná část, která se vztahuje na celé vzdělávání, a Část předmětového vzdělávání, která je zaměřena na jednotlivé předměty v rámci vzdělávacích oblastí.

Hlavním účelem RVP je stanovení vzdělávacích cílů, kterých by mělo být dosaženo na konkrétních vzdělávacích úrovních. Pro jednotlivé vzdělávací úrovně bylo v České republice vytvořeno šest dokumentů – RVP pro předškolní vzdělávání (RVP PV), RVP pro základní vzdělávání (RVP ZV), RVP pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV), RVP pro gymnázia (RVP G), RVP středního odborného vzdělávání (RVP SOV) a RVP pro speciální vzdělávání (RVP spec. vzděl.).

„RVP stanoví zejména:

- *konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů*

- *podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.*⁵⁹

V praxi učitelé využívají RVP jako návod pro tvorbu výukových plánů, dále jim slouží k ověřování znalostí a dovedností žáků na dané vzdělávací úrovni a také jako základ pro správné hodnocení.

Co se týče zapojení tématu rovnosti žen a mužů či genderové problematiky do výuky, je Rámcový vzdělávací program ve vytyčení obsahu poněkud stručný a ve většině případů nacházíme zmínky pouze v rámci Společenskovedního vzdělávání. Pro účely aplikace výukových hodin z praktické části této práce byly zkoumány převážně dokumenty RVP ZV, RVP G. V RVP základního vzdělávání najdeme genderovou problematiku pod učivem Člověk ve společnosti v rámci předmětu Výchova k občanství – „*lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti*“⁶⁰ Téma není nijak více specifikováno či rozvedeno a pojem gender se v dokumentu nevyskytuje vůbec.

V gymnaziálním vzdělávání se s problematikou setkáváme v průřezovém tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech: „*Příležitosti k realizaci průřezového tématu poskytuje celý RVP G. Především je to vzdělávací oblast Člověk a společnost ve všech jejích součástech se zvláštním důrazem na výchovu k občanství a politické kultuře (vzdělávací obor Občanský a společenskovední základ, zejména tematický okruh Mezinárodní vztahy, globální svět, a také vzdělávací obor Dějepis), dále rovněž oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Umění a kultura.*“⁶¹ Téma genderu a nerovnosti mezi muži a ženami je zmíněno v rámci tématu Globální problémy, jejich příčiny a důsledky. Druhou zmínkou je oblast postojů a hodnot

---

⁵⁹ MŠMT ČR. *RVP – Rámcové vzdělávací programy*. Praha, 2022. [cit. 15.3. 2023] Dostupné online: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>

⁶⁰ MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, Praha, 2021. [cit. 15.3. 2023] Dostupné online: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

⁶¹ MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*, Praha, 2021. [cit. 15.3. 2023] Dostupné online: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>

při průřezovém tématu Multikulturní výchova, kde by studenti měli „*chápat, respektovat a aktivně hájit myšlenku, že každý jedinec má odpovědnost za to, aby byla odstraněna diskriminace a předsudky vůči lidem různých etnických skupin, národností, barvy pleti, náboženství, sociálního původu, pohlaví a sexuální orientace*“.⁶² Již výše zmiňovaný vliv médií na stereotypizaci a utváření určitých představ, hodnot a rolí je v RVP pro gymnázia taktéž zmíněn, i když pouze stroze, v rámci průřezového tématu Mediální výchovy: „*Stereotypy, které se projevují v mediovaných reprezentacích, identifikace a vyhodnocení předsudku ve zpravodajství, hodnoty a životní styly nabízené/nenabízené mediálními produkty a jejich konkrétní předvedení, reklama a její výrazové prostředky, kritický přístup k reklamě, rozbor reklamy z hlediska použité strategie (úspěch ve společnosti, získání obdivu, výzvy k identifikaci)*“.⁶³

GENDEROVĚ CITLIVÁ VÝUKA

I přesto, že by škola měla v žácích a studentech probouzet smysl pro svobodnou realizaci zájmů a schopností, skutečnost bývá v mnohých vzdělávacích organizacích jiná. Školství se stále velmi často drží stereotypních představ o ženských a mužských rolích, které zprostředkovává žákům a studentům jako společenskou normu. Hlavním problémem této skutečnosti je, že studenti o svém budoucím životě a povolání nerozhodují sami za sebe, nýbrž skrz tyto zažití vzorce chování a stereotypy, posilovaných nejen školou, ale i rodinou či médii. Jednou z funkcí vzdělávání je předávání sociálních norem dalším generacím, škola by ale zároveň měla nabízet nové alternativy a reflektovat mnohdy již zastaralé pohledy na tradiční genderové role, které jsou ve společnosti ukotvené.

Jak už bylo zmíněno v předchozích kapitolách, vazba určitých schopností a talentů na jedno nebo druhé biologické pohlaví, nebyla nikdy žádnými studiemi prokázána. Pokud jsou chlapci nebo dívky úspěšnější v určitých předmětech, je to dáno především

---

⁶² MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [cit. 15.3. 2023]

⁶³ MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [cit. 15.3. 2023]

nerovným přístupem vzdělávacího systému, prostředím konkrétní školy, odlišnou motivací přicházející od učitele a v neposlední řadě zprostředkováním učiva.⁶⁴

Genderová korektnost ve zprostředkování učiva

Právě z důvodu možného nerovného zprostředkování učiva Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo v roce 2004 Příručku pro posuzování genderové korektnosti učebnic⁶⁵ a od roku 2005 MŠMT sleduje právě i genderovou korektnost v rámci udělování doložek nově vydaným učebnicím. Příručka posuzuje převážně zobrazování žen a mužů v daném učivu, zda jsou spojováni pouze s omezeným okruhem vlastností a činností, jak jsou v učebnicích muži a ženy zobrazováni a zda daná učebnice využívá příklady každodenních životních situací, reprezentovaných jak dívkami, tak chlapci. Dalším kritickým analýzám jsou podrobovány nejen učebnice, ale také audiovizuální materiály, grafy a pomůcky využívané ve výuce.

S tématem zprostředkování učiva se pojí také pojem skryté kurikulum, či skrytý učební plán. Na rozdíl od formálního kurikula, které pedagogům předepisuje, jaké znalosti a dovednosti si mají studenti a žáci z výuky odnést, je neformální kurikulum souhrnem sociálních pravidel a chování, které jsou pedagogem předávány vědomě i nevědomě během výuky. Neformální kurikulum tedy úzce souvisí i s problematikou genderových norem – to, jak pedagog zprostředkuje učivo, životní zkušenosti či motivuje studenty k zájmu o daný předmět, má v důsledku velký vliv na budoucí život studentů a žáků na to, jak budou vnímat své role ve společnosti z hlediska genderových norem. „*Jde zdánlivě o maličkost, ale pokud žák/yně vidá takové spojení motivů opakovaně či dokonce pravidelně, vryje si do paměti obrázek lelkujících žen a pracujících živelů – mužů.*“⁶⁶

---

⁶⁴ SMETÁČKOVÁ, Irena. *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*. Praha: Otevřená společnost, 2007. ISBN 978-80-87110-01-0.

⁶⁵ MŠMT ČR. *Pomůcka při posuzování genderové korektnosti učebnic*, Praha, 2004. [cit. 20.4. 2023] Dostupné online: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/pomucka-pri-posuzovani-genderove-korektnosti-ucebnic>

⁶⁶ VALDROVÁ, Jana: *Gender a společnost*, 2006, str.26

Nejvíce prostoru pro odlišné zobrazování společenských norem ženského a mužského pohlaví dávají společenskovědní předměty a výuka jazyků. V rámci hodin Občanské výchovy, Základů společenských věd či Dějepisu má učitel širokou škálu možností, jak na daných tématech přiblížit jak ženskou, tak mužskou životní zkušenost – naopak ale může také díky svým výroky a zpracování učiva stereotypní očekávání podpořit a ukotvit v podvědomí studentů a žáků. V těchto předmětech je výrazně zdůrazňován význam vedení dialogu a prostor pro polemizování, neboť některé učebnice mohou stále zobrazovat ženské a mužské úlohy ve společnosti velmi monotónně a stereotypně. „Nedostatky jsou kvantitativního i kvalitativního rázu – ženských postav je výrazně méně, počiny žen bývají hodnoceny jako méně významné, popř. se zdůrazňuje tzv. ženská stránka. S oblibou se v historii uvádí, jak byla ta či ona žena krásná a mužům nebezpečná.“⁶⁷ Dalším tématem, které bylo v historii zásadní a mělo by být v hodinách dějepisu zastoupeno, je existence ženského hnutí a zrod feminismu – ve většině učebnic je však zmíněno velmi spoře či je opomenuto úplně.

V předmětech, které jsou v naší společnosti stále viděny jako spíše „mužské“ – matematika, informatika, technické předměty – je nejvíce viditelná chybějící ženská životní zkušenost. Pokud už je žena v učebnicích či úlohách zmíněna, objevuje se ve většině případů pouze v souvislostech, které posilují stereotypní společenské role. „Eva umyla dva hrníčky a jeden talířek. Kolik kusů nádobí umyla? Analýza jedné běžně užívané sbírky slovních příkladů z matematiky (Běloun, František a kol. 1995. Sbírká úloh z matematiky pro základní školu, Prometheus, Praha) ukázala, že na stranách 95-111 se mezi celkem 72 úlohami, z toho 67 slovních, objevily pouze tři s ženskými subjekty.“⁶⁸

Posledním příkladem rozdělení předmětů na typicky „ženské“ a „mužské“ jsou předměty pracovních činností – na druhém stupni základních škol jsou pracovní činnosti většinou rozděleny na Práce v dílnách, Rodinnou výchovu či Kuchyňky. Tyto předměty jsou poté rozděleny dle „příslušného“ pohlaví, v mnohých případech bez možnosti přestupu do jiné skupiny. Rozdělení dívek a chlapců umocňuje tradičně zažitá stereotypy – obraz ženy v kuchyni či domácnosti a muže při „důležitější, přínosnější“ činnosti.

---

⁶⁷ VALDROVÁ, Jana: *Gender a společnost*, 2006, str.28

⁶⁸ VALDROVÁ, Jana: *Gender a společnost*, 2006, str.29

Interakce vyučujících se žákyněmi a žáky

I přesto, že žije většina učitelů v názoru, že má rovný přístup ke všem svým žákům a studentům, můžeme pozorovat určité rozdíly v komunikaci s žákyněmi a žáky.

Pro učitele/učitelky je důležité reflektovat svou práci, výklad učiva a způsob komunikace – měli bychom si klást následující otázky:

- Dávám stejnou příležitost dívkám i chlapcům rozvinout svůj talent v daném předmětu?

Jednou z důležitých náplní učitelského povolání je rozvíjení talentu žáků a žákyň na daný předmět. Abychom mohli naše žáky v rámci školní docházky rozvíjet, je potřeba je nejdříve poznat – identifikovat jejich zájmy, jaké jsou jejich silné stránky, a v čem mají naopak rezervy. Pokud máme jako učitelé přehled o svých žácích, můžeme jim dále poskytovat možnosti, jak rozvíjet své talenty – podporovat volitelné předměty, týmové aktivity či projekty. V rámci svých hodin učitelé poskytují žákům další zdroje a materiály, které pomohou rozšířit jejich obzory v dané problematice. Důležitou součástí tohoto procesu je oceňování úspěchů, čímž učitel zajistí motivaci pro další rozvoj. Motivací pro žáky může být i inspirace ze strany učitele/učitelky – pokud žákům ukážeme, jak mohou své talenty aplikovat ve své budoucí kariéře, nebo v životě obecně, inspirujeme je k dosažení jejich cílů.

Chceme-li dát stejné příležitosti jak žákům, tak žákyním a rozvíjet talenty všech bez ohledu na genderové stereotypy, je důležité v první řadě utvořit v dané třídě takové prostředí, kde se budou žáci a žákyně cítit respektováni a v bezpečí. Pro učitele je důležité neztotožňovat žáky s určitými předměty nebo talenty na základě jejich pohlaví a věnovat pozornost individuálním schopnostem svých žáků. Jeho úkolem v takto inkluzivním prostředí je pak poskytování podpory všem žákům, bez ohledu na pohlaví.

- Kolik času věnuji v rámci hodiny dívkám a kolik chlapcům?

Z opakovaných studií, probíhajících již od 70. let minulého století, vychází zjištění, že učitelé věnují v rámci svých hodin více času chlapcům než dívkám. Jedním z důvodů této skutečnosti může být fakt, že dívky obecně narušují výuku méně často než chlapci, a proto jim učitelé nemají potřebu věnovat vyšší

pozornost. Učitelé dle těchto studií chlapce častěji vyvolávají, reagují na témata, která chlapci ve výuce vznášejí a nechávají je odpovědět na úkor dívek. „Vyšší kvantitu interakce vyučujících s chlapci však nelze zaměňovat za kvalitu. Ne všechny tyto interakce nutně směřují k podpoře poznávání a motivace k učení.“⁶⁹ Učitelé tyto metody mnohdy volí se záměrem „usměrnit“ žáky, kteří by mohli narušovat chod výuky.

- Nepromítám do výkladu učiva své vlastní genderové stereotypy?

Učitelé mohou stále mít zažitě stereotypy týkající se vztahu pohlaví s úspěšností v daném předmětu. V mnoha případech může jít pouze o nevědomé opírání se o tyto genderové stereotypy. Učitel se ale může těmto stereotypům vyvarovat tím, že se sám zamyslí nad svými předsudky a snaží se je překonávat. Je důležité studentům nepředkládat tato očekávání a dále se v rámci celoživotního studia neustále vzdělávat o genderové rovnosti a inkluzi, abychom mohli studentům poskytovat objektivní výklad.

- Jakou práci studentům a žákům přiděluji a jak organizuji skupinovou výuku?

Rozdělování práce ve výuce a role ve skupině rovněž zprostředkovávají a utvářejí ženské a mužské role žákyň a žáků. Žáci si na základě opakovaného přerozdělování práce odnášejí představu o ženské a mužské práci, jelikož je v tom učitelé během školní docházky soustavně utvrzují. Ač nezáměrně, učitelé dívkám často přidělují činnosti vyžadující spolehlivost, čistotu, estetiku, a zároveň nejsou fyzicky náročné – mezi tyto práce můžeme zařadit např. úklid třídy, zalévání květin, zápis během skupinové aktivity. Naopak chlapcům je přiřazována práce, obecně vnímána jako důležitější, vyžadující fyzickou sílu a učitel ji může v daný moment ocenit. Co se organizace skupinových činností týče, chlapcům je mnohem častěji svěřováno vedení týmu, jelikož se v očích mnoha učitelů umí více „prosadit“ a disponují lepšími vůdcovskými schopnostmi.

Dalším důležitým faktorem, který rozdělení rolí ještě více umocňuje, je způsob a jazyk zadávání těchto pokynů – učitel nevědomky dělí žáky a žákyně na „slabé“ a „silné“, jedné skupině přiřazuje „nevděčnou a neviditelnou“ práci,

---

⁶⁹ SMETÁČKOVÁ, Irena: *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*, 2007. str. 25

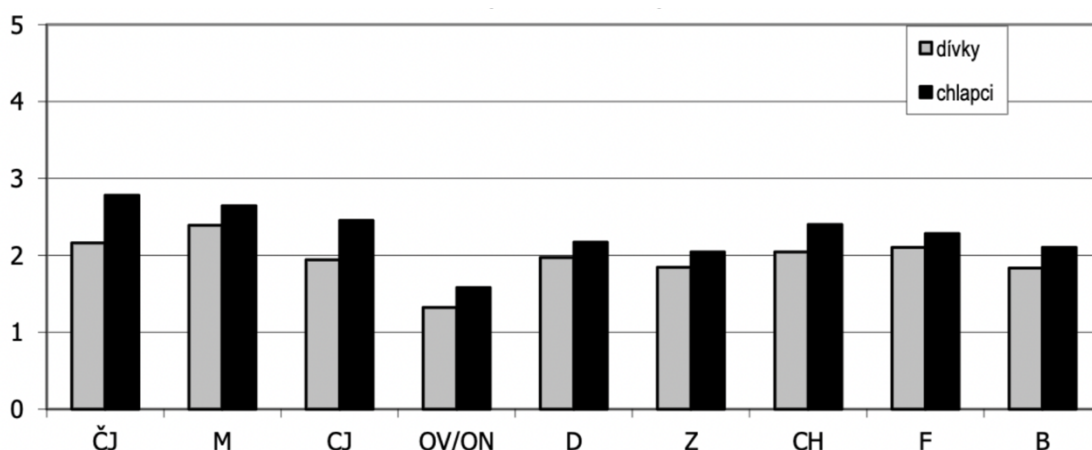

zatímco skupina druhá opakovaně získává úkoly s vyšší prestiží: „Potřebuji dva silné chlapce, kteří odnesou tuto lavici.“, „Martine, pomůžeš mi s projektorem? Ty přeci technice rozumíš.“, „Holky budou dohlížet na pořádek, jste přejí jen zodpovědnější.“⁷⁰

- Za co chválím dívky a za co chlapce? Jak je hodnotím?

Problematikou hodnocení, ať už pozitivního, či negativního, je z genderového hlediska projektování vlastních představ a očekávání, které vyučující má od obou pohlaví. Jak již bylo zmíněno výše, u dívek je oceňována spíše svědomitost, schopnost konzistence činností či dobré chování. Naopak u chlapců učitelé oceňují schopnosti jako umění vést skupinu, logické myšlení či nadání na daný předmět.

S nadáním se pojí další problém genderového rozdělování. Zažitým stereotypem u mnoha učitelů je předpoklad, že přístup dívek ke škole je častěji zaměřen na pečlivou přípravu, zahrnující převážně pamětní učení. Jsou k tomuto postupu také častěji vybízeny rodiči i učiteli. I přesto, že dívky zpravidla dosahují v průměru lepších školních úspěchů než chlapci, jsou jejich výsledky často bagatelizovány přesvědčením, že jsou schopné si lépe věci zapamatovat a naučit se zpaměti. „Dívky také častěji mají nižší sebevědomí, přispívá tomu i častá devalvace dobré známky ze strany vyučujících, neboť u dívek je častěji dobrá známka vnímána jako výsledek memorování, nikoli hlubšího porozumění hodnocenému učivu.“⁷¹

Graf 1 Průměrné známky žáků a žákyní 9. ročníků ZŠ (2006/2007)

⁷⁰ SMETÁČKOVÁ, Irena: *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*, 2007. str. 27

⁷¹ MŠMT ČR. *Gender a vzdělávání*, Praha, 2021. [cit. 10.5. 2023] Dostupné online: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/proc-je-dulezite-se-zabyvat-genderovou-rovnosti-v-kontextu>

Tato bagatelizace výsledků je udržována mezi učiteli i přes skutečnost, že dívky disponují lepšími známkami i v předmětech jako je fyzika či matematika, které jsou stereotypně vnímány spíše jako „mužské“. Graf 1 vykazuje výsledky výzkumu Genderové aspekty přechodu žáků a žákyň mezi vzdělávacími stupni, který provedl v roce 2006 Sociologický ústav AV ČR. Obdobné výsledky přináší i znovuprovedení výzkumu ve školním roce 2016/2017.⁷²

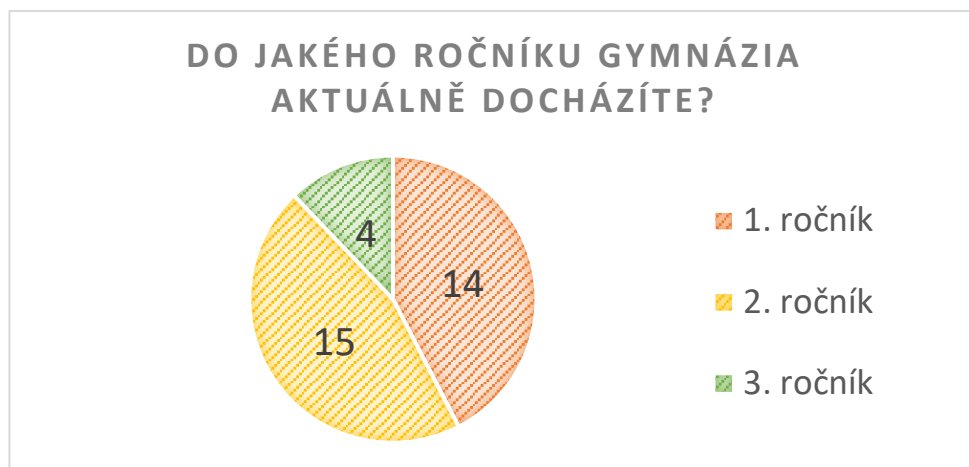
⁷² MŠMT ČR: *Stav genderové rovnosti a návrh střednědobého strategického plánu v oblasti genderové rovnosti v resortu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy*. [online] Praha, 2015. [cit. 10.5. 2023] Dostupné online: <https://docplayer.cz/141870-Stav-genderove-rovnosti-a-navrh-strednedobeho-strategickeho-planu-v-oblasti-genderove-rovnosti-v-resortu-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy.html>

AKTIVITY DO VÝUKY NA TÉMA GENDER A FEMINISMUS

1. Úvodní dotazník pro studenty

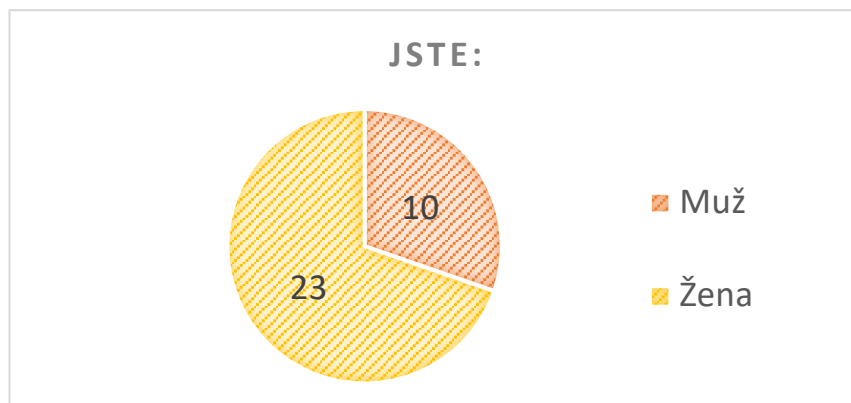
V rámci zjištění osobních názorů, znalostí a dosavadních zkušeností s výukou na téma gender a feminismus byl se studenty prvního, druhého a třetího ročníku gymnázia EducaNET České Budějovice proveden úvodní dotazník formou Google Forms. Skládal se z 24 otázek, z nichž 16 bylo uzavřených s možností výběru odpovědi a 10 otevřených otázek, které z většiny případů rozváděly předchozí uzavřenou otázku. Na následujících stránkách jsou zobrazeny grafy s výčtem uzavřených odpovědí a také některé odpovědi na otevřené otázky.

1) Do jakého ročníku gymnázia aktuálně docházíte? (školní rok 2022/2023)

Dotazník zodpovědělo celkem 33 studentů gymnázia, z nichž 14 bylo z prvního, 15 z druhého a 4 ze třetího ročníku. Studenti čtvrtého ročníku se dotazníku neúčastnili vzhledem k právě probíhajícím maturitním zkouškám a absenci.

2) Jste:

Jak můžeme vidět, na gymnáziu je chlapců zhruba o polovinu méně než dívek, celkem se dotazování účastnilo 10 chlapců a 23 dívek.

3) Jak byste definovali feminismus?

Otázka na definici feminismu byla otevřená a studenti tak mohli svými slovy popsat svůj pohled na toto hnutí. Většina ze studentů zároveň ve svých definicích uvedla, že se nejedná o převahu žen ve společnosti, nýbrž o rovnoprávnost všech bez ohledu na pohlaví. Z některých odpovědí uvedených níže můžeme také pozorovat, že studenti feminismus nepovažují za negativní hnutí, nicméně se ostřeji vyhrávají proti radikálnějším odnožím, které jsou ve společnosti momentálně mnohem více slyšet a jejich názory jsou více kontroverzní.

„Hnutí bojující za rovnoprávnost VŠECH, mužů i žen.“

„Všichni mají stejná práva bez ohledu na pohlaví národnost nebo rasu.“

„Feminismus je dle mého vyrovnanost pohlaví. Stejná práva, stejné možnosti. Uctívání jak žen, tak ale i mužů. Žádné ponižování ale respektování druhého pohlaví. Někdy se totiž stává, že ženy sami sebe prosazují tak moc až nakonec utlačují muže přitom to přesně ony (feministky) nechtějí.“

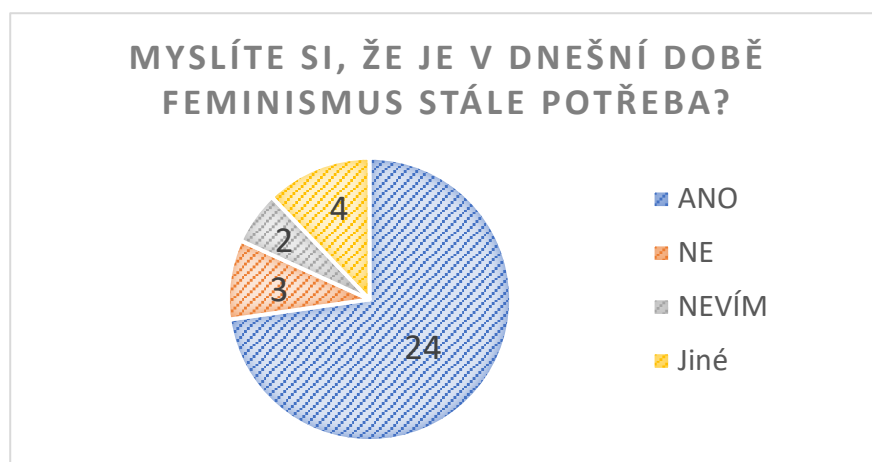
„Hledá rovnoprávnost mezi muži a ženy v ohledu jako je například platová výše (muži mají stále na určitých pozicích vyšší plat než ženy), aby žena nemusela být jen žena v domácnosti, aby i muž zastával nějakou práci atd.“

„Cíl zkoumat a dosáhnout politické, sociální rovnosti mezi pohlavími boj proti ponižování žen ve společnosti.“

„V dnešní době je feminismus vnímán zcela jinak nežli dříve. Jeho původní myšlenka je založena na rovnosti a rovnoprávnosti žen a mužů. Ženy měly méně práv a možností. Původní boj za emancipaci je naprosto rozdílný od dnešní potřeby mít více privilegií než muži = šlo o ROVNOST. V Evropě a jiných zemích jsou ženy často znevýhodňovány (například i arabské země, kde se musejí ženy zahalovat). Věřím tedy v původní myšlenky a rozhodně nesouhlasím s tím, že by ženy byly méně cenné, nebo že by neměly mít stejné příležitosti, práva a možnosti jako muži. Myslím si jen, že v dnešní době "feminismus" zachází do extrému, a to do kompletní nenávisti vůči mužům (to je ale především v Americe, v Evropě je míra přiměřená).“

4) Myslíte, že je feminismus v dnešní době stále potřeba?

Na otázku, zda si studenti myslí, že je myšlenka feminismu důležitá i v dnešní společnosti, 24 studentů a studentek odpovědělo, že ano. Tři studenti zvolili odpověď ne a dva nevěděli, jak na tuto otázku odpovědět.

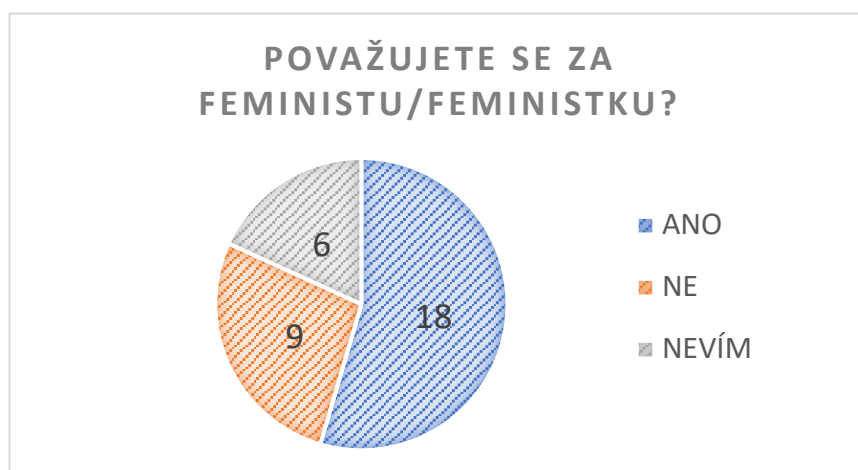
Zbývající čtyři studenti využili možnost vlastní odpovědi, všichni z nich uvádí, že myšlenka feminismu je aktuální již pouze v některých částech světa, uvádím proto níže pouze dva z komentářů.

„V určitých oblastech světa je feminismus určitě stále důležitý, protože stále existují místa na Zemi, kde ženy nemají vůbec žádná práva a jsou utlačovány. Aktuálně v Evropě si však myslím, že již natolik potřeba není, ale nejsem si tím jist, zda se nemýlím, jelikož toto téma jsem nikdy předtím důkladně nerozvíjel.“

„Jde o dané území, oblasti. Například i ČR do dané míry feminismus (= původní myšlenku) potřebuje.“

5) Považujete se za feministku/feministu?

Následující otázka pak směřovala na samotné studenty a studentky, zda se oni sami považují za feministy a feministky. I přesto, že v předchozí otázce dvacet čtyři studentů a studentek spatřovalo důležitost feminismu v současné společnosti, pouze osmnáct z nich se považuje za feministy a feministky. Celkem devět studentů a studentek se za feministy a feministky nepovažuje a šest zbylých si není jisto. Odpovědí, proč tomu tak s velkou pravděpodobností je, se zabývala následující otázka, která řeší tento pojem využívaný spíše jako nadávku.

6) Setkal/a jste se někdy ve svém okolí se slovem „feministka/feminista“ použitým jako nadávka?

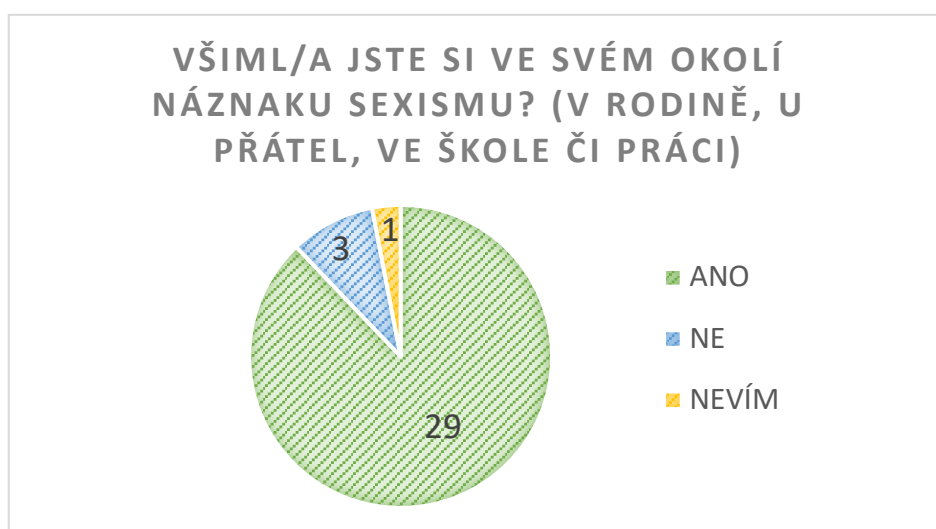
V dnešní společnosti je výraz „feministka/feminista“ chápán spíše jako hanlivé označení s představou ženy, která je například neatraktivní, chce potlačovat mužské pohlaví nebo muže, který není dostatečně maskulinní. Otázka tedy směřovala na toto téma – zda se studenti s použitím tohoto výrazu jako nadávka již sami někdy setkali. Dvacet jedna studentů a studentek se s urážlivým použitím výrazu ve svém okolí setkalo, čtyři studenti uvedli, že tento pojem nikdo z jejich okolí urážlivě nepoužívá. Pouze jedna odpověď byla rozvedena, kde respondent/ka uvádí, že tento pojem ve smyslu nadávky zná či sám/a používá (není zde uvedeno), pokud se jedná o toxický či radikální feminismus, kterým se zabývá jedna z kapitol v teoretické části.

„Pokud se myslí toxický/radikální feminismus tak ano.“

**7) Všiml/a jste si ve svém okolí náznak sexismu? (v rodině, u přátel, ve škole či práci)
(sexismus = nadřazenost jednoho pohlaví vůči druhému)**

Sexismus chápeme jako nadřazenost jednoho pohlaví vůči druhému. Můžeme se s ním setkat téměř kdekoli – v rodině, mezi přáteli, ve škole či na pracovišti. Projevuje se například upevňováním genderových stereotypů, nevhodnými narážkami, diskriminací jednoho z pohlaví či objektifikací (na člověka není nahlíženo z pohledu jeho kvalit, nýbrž jako na sexuální objekt). Otázka se ptala studentů a studentek na to, zda se s takovýmto chováním někdy setkali. Téměř většina odpovídajících toto chování již někdy v minulosti zaznamenala, konkrétně 29 z nich. Pouze tři se s tímto chováním nesetkali.

8) Jak rozumíte pojmu gender? Pokuste se jej svými slovy popsat.

V otázce na pojem gender 9 ze studentů odpovědělo jednoslovně „pohlaví“. Někteří svou odpověď ještě rozvedli a uvedli, že gender je jakási identifikace do určitých skupin ve společnosti. Více studentů také zmínilo možnost více pohlaví či nesouvislost biologického pohlaví s tím sociálním. Co se týče právě tématu vyššího počtu pohlaví, než jsou pouze muž a žena, staví se k této myšlence většina studentů spíše negativně. Níže jsou uvedeny některé z komentářů studentů pod touto otázkou:

„Identita člověka, která říká, jak se vnitřně cítí (muž, žena nebo nebinární – není striktně ani muž ani žena)“

„Gender je pohlaví. Je biologicky dané – žena, nebo muž, chápu i genderfluidní lidi (they/them), ale různé výmysly typu plant/plantsself, nebo identifikování jako nějaké zvíře podle mně nejsou moc v pořádku. Pokud to ale člověk nepropaguje, ať si žije svůj život, jak chce, a identifikuje se klidně jako něco nelidského :)“

„Pohlaví jsou dvě, genderů je víc.“

„Podle mě je to něco, čím se identifikujeme.“

9) Pokuste se popsat dle vás ideálního muže.

Popis ideálního muže a ženy byl jednou z nejvíce dotazovaných otázek v celém dotazníku. Někteří ze studentů pochopili, že jsou kladeny hlavně proto, aby daly prostor případným stereotypům a pár z nich se odpovědi vyhnulo uvedením stejných kvalit a vlastností jak u muže, tak u ženy. Nejvíce se v popisu ideálního muže objevovaly výrazy „respektující“, „inteligentní“, „starostlivý“, „pracovitý“, „hodný“, „empatický“ a „zajištěný“. Níže je přiložen obrázek s výčtem výrazů, které studenti použili v zodpovězení otázky – seřazené dle četnosti výskytu.

Někteří studenti využili možnosti se k otázce vyjádřit více než výčtem přídavných jmen, zde jsou některé z odpovědí:

„Ideální muž by měl ve všech ohledech podporovat svou ženu, měl by mít charakter a chovat se na úrovni – kdyby to mohl být vysoký fešák s modrýma očima a splňoval vše již zmíněné, vůbec bych se nezlobila.“

„Dle mého názoru někdo, kdo je schopný zajistit mě a "naší" rodinu, vzdělaný, umí se dobře obléct a má nějakou úroveň. Je upřímný, umí projevit upřímné emoce a komunikovat. Na prvním místě má sebe a až na druhém partnera a lidi pro něj důležité, protože když člověk miluje sebe a je se sebou srovnaný, dokáže upřímně milovat i druhé.“

„Je to úplně na každém člověku, podle mě je jedno jak by vypadal, protože já koukám spíš na to, jaký je uvnitř a jak se chová. Měl by mít pochopení a mě podporovat.“

10) Pokuste se popsat dle vás ideální ženu.

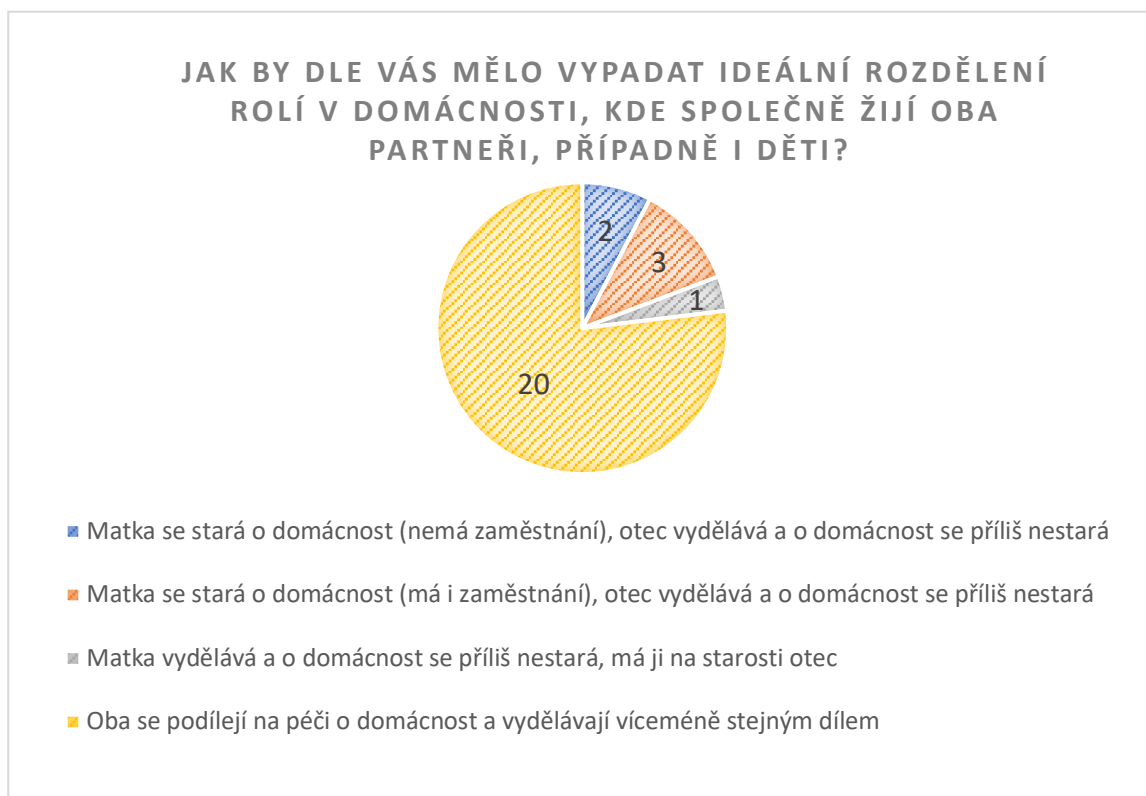
Otázka č. 10, tedy popis ideální ženy navazovala na otázku předchozí, tj. popis ideálního muže. I zde se objevil výčet přídavných jmen – ve výsledku velmi podobných jako právě v předchozí otázce. Ideální žena by dle studentů měla být hlavně starostlivá, vzdělaná, cílevědomá a hodná. Často se v odpovědích opakovaly i zmínky ohledně vzhledu – u mužů převažovalo přídavné jméno „upravený“, u žen pak „krásná“. Níže je opět přiložen obrázek s výčtem nejčastěji se opakujícími přídavnými jmény.

11) Jak by dle vás mělo vypadat ideální rozdělení rolí v domácnosti, kde společně žijí oba partneři, případně i děti?

Tato otázka měla za úkol zjistit pohled studentů na tradiční rozdělení rolí v domácnosti – tedy matka starající se o domácnost a otec zabezpečující rodinu. Studentům byly nabídnuty 4 přednastavené možnosti odpovědi:

1. *Matka se stará o domácnost (má i zaměstnání), otec vydělává a o domácnost se příliš nestará.*
2. *Matka se stará o domácnost (nemá zaměstnání), otec vydělává a o domácnost se příliš nestará.*
3. *Matka vydělává a o domácnost se příliš nestará, má ji na starosti otec.*
4. *Oba se podílejí na péči o domácnost a vydělávají víceméně stejným dílem.*

Jak můžeme z grafu výše vyčíst, většina studentů vidí ideální rozdělení rolí v domácnosti na rovnocenné – oba z rodičů mají dle nich stejný podíl na jejím chodu a přispívání do rodinného rozpočtu. Tři studenti zvolili jako ideální možnost tu, kde má matka zaměstnání a zároveň se více podílí na chodu domácnosti, oproti otci. Dva studenti zvolili možnosti „ženy v domácnosti“ a jeden student zvolil možnost, kde se o

chod domácnosti stará více otec a matka zabezpečuje rodinu. Pouze jeden ze studentů uvedl jako ideální rozložení sil v domácnosti vydávající ženu a otce starajícího se o chod domácnosti a děti. Student/ka navíc uvedl/a, že ve stejně nastavené rodině sám/a vyrůstal/a.

Pokud chtěli studenti zvolit jinou možnost, měli příležitost zvolit odpověď „Jiné“ a zde uvést svou vlastní odpověď. Níže jsou některé z jejich odpovědí:

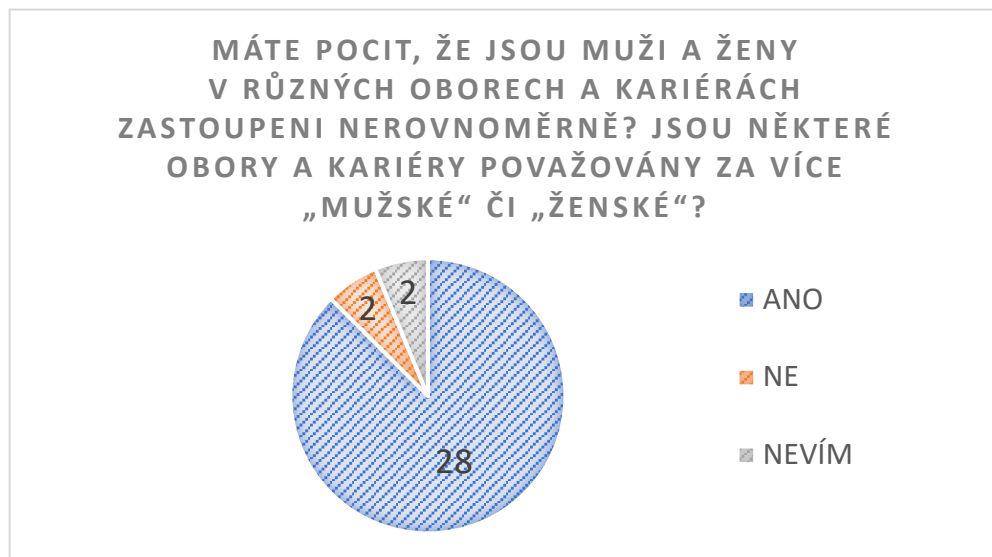
„Každá rodina by si měla sama rozhodnout, co je pro ni nejideálnější a výhodná pro všechny členy rodiny.“

„Pokud možno by se měli oba rodiče věnovat dětem a svým koníčkům (to není možné v dnešní ekonomice).“

„Druhá varianta rozhodně, akorát já jako žena bych třeba pracovala na půl úvazku starala se o děti a domácnost a partner by pracoval a pomáhal by mi.“

12) Máte pocit, že jsou muži a ženy v různých oborech a kariérách zastoupeni nerovnoměrně? Jsou některé obory a kariéry považovány za více „mužské“ či „ženské“?

Následující otázka pokračovala ve zjišťování pohledu na stereotypní rozdělování rolí a dovedností mužů a žen, tentokrát ne v domácím, nýbrž pracovním prostředí. Studenti se měli rozhodnout, zda je dle nich na určitá pracovní odvětví nahlíženo jako na více „mužské“, nebo naopak „ženské“.

V rámci této otázky byla pouze jednou zvolena možnost individuální odpovědi, kde se chtěl student či studentka více vyjádřit ke kariéřnímu postupu mužů a žen. Uznává, že mužská a ženská povolání existují, nicméně dále zmiňuje nesrovnalosti v rámci uznání mužské a ženské práce a následného postavení na vyšších kariéřních pozicích:

„Určitě více mužská jsou řemesla, ale to je naprosto pochopitelné. Bohužel ale co se týká kariéry, více jsou stále uznáváni muži a pro ženy je těžké dostat se nebo vybudovat si vysoké postavení.“

13) Pokud jste odpověděli na předchozí otázku ANO, uveďte prosím pár příkladů dle společnosti typicky „mužských“ a typicky „ženských“ povolání.

Tato otázka navazovala na otázku předchozí, týkající se typicky „mužských“ a „ženských“ povolání – studenti zde měli otevřenou otázku, kde měli uvést své vlastní příklady těchto pozic.

Jako typicky mužské povolání studenti uvedli například: *Manažer, ředitel firmy, voják, hasič, řidič, zedník, automechanik.*

Mezi typicky ženskými pozicemi se ve většině případů objevila učitelka, konkrétně pak byla zmíněná v několika odpovědích *učitelka v mateřské škole*. Dále se mezi odpověďmi několikrát objevila pozice *sekretářky, kosmetičky, zdravotní sestry či uklízečky*.

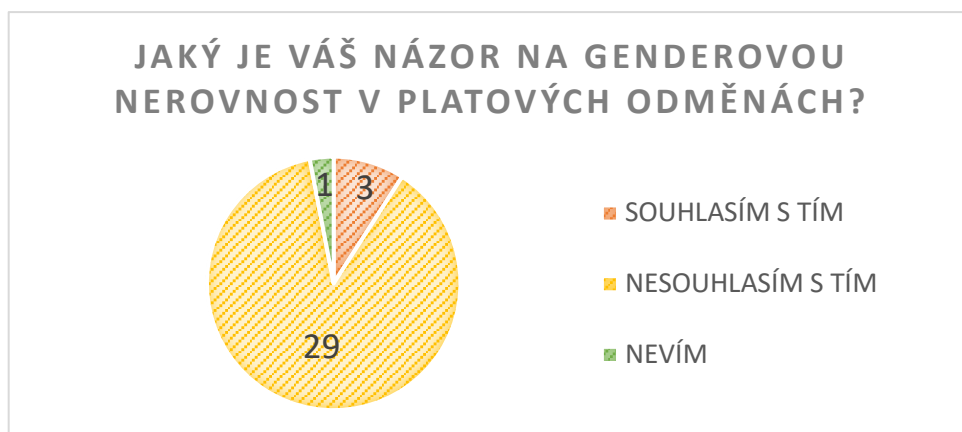
Jak můžeme z odpovědí vyčíst, většina studentů vnímá typicky mužskou práci za fyzicky náročnější, případně vidí muže jako obecně schopnější pro vedoucí vysoké pozice – u žen nebyla možnost manažerky či ředitelky zmíněná ani jednou. Ženy jsou dle studentů vnímány jako vhodné pro sociální a administrativní práce, péče o druhé – konkrétně pak děti, fyzicky nenáročné práce či práce spojené s úklidem prostor.

Jeden ze studentů a studentek využil/a možnost vyjádřit se k otázce více, než pouhým vypsáním konkrétních pracovních míst – také naznačuje, že biologická stavba žen a mužů se liší, a proto jsou některá povolání vhodnější pro muže a některá pro ženy. Zároveň však dodává, že se mu/jí nelíbí, když jedno pohlaví nedostane možnost pracovat na pozici typické pro druhé pohlaví:

„To že jsou různá povolání označována jako typicky „mužská“, nebo typicky „ženská“ jako problém nevidím, neboť stavba těla ženy a muže se výrazně liší. A proto těžší a fyzicky náročnější povolání většinou vykonávají muži, a to je v pořádku, v pořádku je, když se žena rozhodne toto povolání také vykonávat. Obecně se dá říct, že ženy a muži mají své specifické vlastnosti, které se v daném povolání hodí, to ale neznamená, že každý člověk je stejný. Přeci jen se všichni lišíme. Problém ale vidím, když je jednomu z pohlaví bráněno vykonávat dané povolání.“

14) Jaký je váš názor na genderovou nerovnost v platových odměnách? (tzn. že jedno pohlaví dostává za stejně odvedenou práci na stejné pozici nižší plat)

Otázka cílená na nerovnost v platech mužů a žen měla ve studentech spíše vzbudit zamýšlení se nad touto problematikou a připomenout jim, že tato skutečnost je i

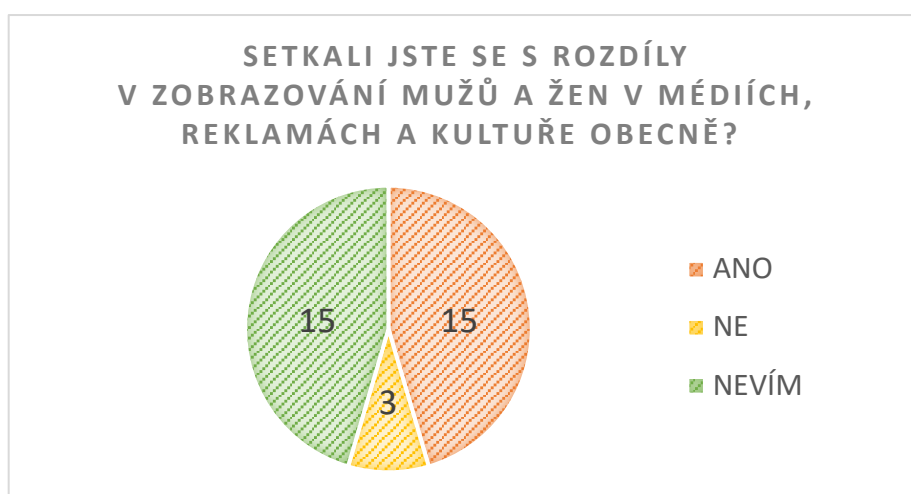
v dnešní době stále aktuální. Již během dotazníku se někteří studenti ptali, v jakých oborech tato skutečnost nastává a jaký je finanční rozdíl mezi platy mužů a žen na stejných pozicích. Toto téma je dále rozebíráno v následujících aktivitách, jelikož studenty velmi zaujalo a chtěli sdílet své názory na věc. Dle grafu můžeme vidět, že valná většina studentů s nerovnostmi mezi platy mužů a žen na stejných pozicích nesouhlasí.

Jeden ze studentů uvedl, že s nerovnostmi souhlasí, jelikož jsou muži žádanější na pracovním trhu z důvodu fyzické zdatnosti a proto, že ženy odcházejí na mateřskou dovolenou a nejsou tak pro firmy tak výhodné:

„Souhlasím, firmy hledají spíš muže, protože ženy mohou odejít na mateřskou a tak dále. Taky je prostě přírodou dané, že mají muži větší sílu a zvládnou toho víc, a tak to prostě je.“

15) Setkali jste se s rozdíly v zobrazování mužů a žen v médiích, reklamách a kultuře obecně?

Tato otázka měla také za úkol zjistit povědomí studentů o tématu, které je více rozebíráno v dalších aktivitách – jaké stereotypy jsou promítány do zobrazování žen a mužů v reklamách a médiích. Patnáct studentů, tedy zhruba polovina respondentů, se s odlišným zobrazením mužů a žen v minulosti již setkalo, dalších patnáct si nebylo jisto a tři zbývající uvedli, že se s rozdílnostmi v reklamách a médiích nesetkali.

16) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ANO, uveďte prosím nějaké konkrétní případy – např. reklamy, titulky článků, billboardy...

Otázka č. 16 rozvíjela přechozí otázku, týkající se zobrazení mužů a žen v médiích a reklamách. Studenti, kteří odpověděli, že se s rozdílností setkali měli za úkol specifikovat svou konkrétní zkušenost. Jak můžeme v odpovědích níže vidět, většina studentů zmiňuje sexistické zobrazování mužů a žen, převážně pak v případě reklam nesouvislost nahoty či jiných sexuálních narážek s produktem, který reklama inzeruje. Mnohokrát se zde objevují i zmínky o běžných společenských stereotypch – silný a dominantní muž, krásná a podřízená žena. Dále mnoho studentů zmínilo, že co se týče mediálního prostoru, je dle nich kladen mnohem větší důraz na život a vzhled ženských celebrit než těch mužských. Jeden z komentářů naopak zmiňuje, že pokud je v médiích řešeno násilí, je téměř ihned, ale neprokazatelně kladena vina mužům, i přesto, že se mnoha násilných činů dopouštějí i ženy na mužích. Tento příklad ukazuje, že mnoho témat spojených se „zranitelností“ mužů je stále velkým tabu v dnešní společnosti.

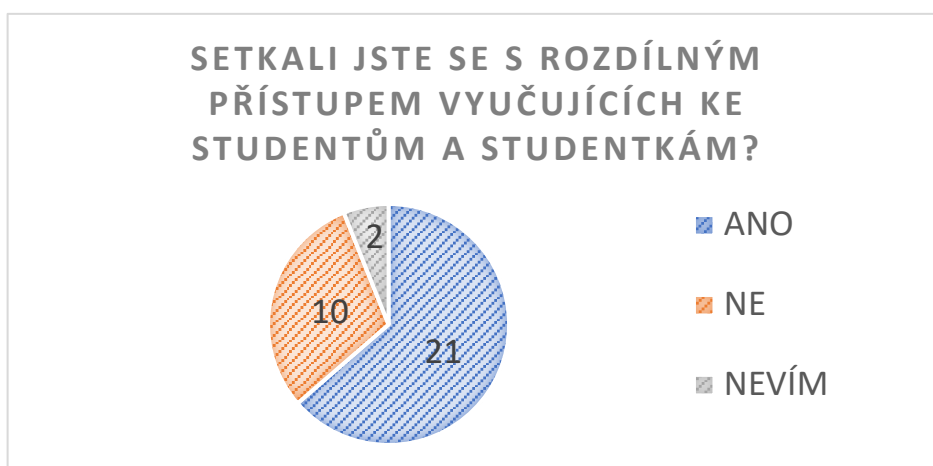
„Například polonahé ženy jsou vyobrazené v reklamách na žaluzie nebo okna, aby to upoutalo pozornost, ale s žaluziemi nemají nic společného. Muži jsou naopak v reklamách často vyobrazováni jako "silní muži".“

„Ženy jsou vyobrazovány zbytečně sexuálně – myslím si, že to není vůbec potřeba – to je jeden z faktorů, které by se podle mě měly změnit – ženy by měly být vnímány rovnocenně.“

„Když se řeší násilí (nebo podobná témata), muži bývají většinou označováni za ty špatné a násilníky, ale existuje ne jeden případ, kdy je žena ten násilník a muž obětí. Myslím si, že je nespravedlivé, že se tato témata tolik neřeší a je hned obviňován muž.“

**17) Setkali jste se s rozdílným přístupem vyučujících ke studentům a studentkám?
(pochvaly, tresty, věnování času v hodině, přidělování práce, promítání vlastních genderových stereotypů)**

Jak bylo již popsáno v teoretické části práce – někteří učitelé mají, i když třeba nevědomky, tendence promítat své názory a stereotypní představy do své výuky a komunikace se žáky. Otázka směřovala právě na osobní zkušenost studentů s rozdílným přístupem od učitelů a učitelek. Větší část studentů, konkrétně dvacet jedna z nich, se s rozdílností setkala. Deset studentů odpovědělo, že s rozdílným přístupem zkušenosti nemají a dva zbývající respondenti si nebyli jistí.

18) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ANO, uveďte prosím nějaké konkrétní případy tohoto chování.

Otázka navazovala na otázku předchozí, týkající se rozdílností v přístupu učitelů a učitelek k žákům a žákyním a výuce celkově. Studenti, kteří odpověděli, že se s rozdílnostmi během své školní docházky setkali, byli požádáni, aby zmínili některé případy, kde se rozdílnost v přístupu projevila. Mnoho studentů zmínilo případy, kterými se zabývá i jedna z kapitol teoretické části – představa učitelů o větší úspěšnosti v některých předmětech u jednoho z pohlaví, promítání stereotypních rolí do aktivit ve výuce, rozdělení předmětů dle pohlaví, mírnější hodnocení jednoho z pohlaví:

„Paní učitelka na základní škole vždy dala v hodině nějaký příklad, na kterém by se dalo lépe pochopit probírané učivo, vždy to ale podala tak že když dala příklad např. s auty, řekla, že holky tohle určitě neví a že se jich na to ptát ani nebude, to naopak i u kluků.“

„Většinou to byli nějaké sexuální narážky, nebo věci typu, že ženy se nemohou v autech vyznat tak dobře jako muži nebo, že ženy nejsou ve fyzice a více technicky zaměřených věcech stejně dobré, a ani nemůžou být, protože je to zkrátka mužská práce.“

„Měl jsme ve škole hodinu pracovních činností. Pan učitel nám studentkám řekl, že máme jít do kuchyňek si vařit, abychom to uměli do budoucna. Kluci mezi tím šli hrát fotbal...“

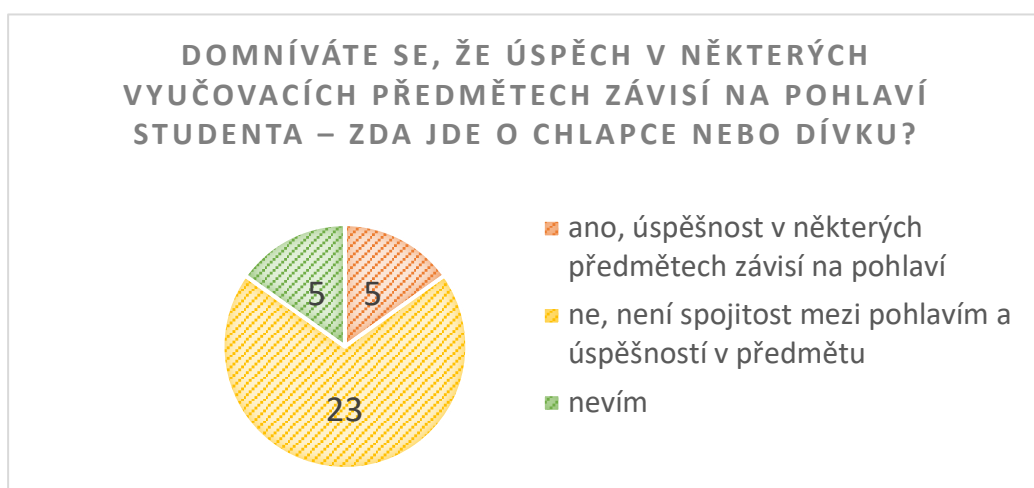
„Jedna z mých bývalých učitelek pomáhala a věnovala speciální pozornost chlapcům. Dělo se to v deváté třídě – měli lepší známky, za hodně chyb dobré známky.“

„Učitel ponižoval žáčky jako kdyby byli nějaký podřadný druh. Měl komentáře a narážky na jejich vzhled a inteligenci.“

„Paní učitelka ve vědomostních hrách většinou viditelně napomáhala dívkám.“

19) Domníváte se, že úspěch v některých vyučovacích předmětech závisí na pohlaví studenta – zda jde o chlapce nebo dívku?

Otázka měla, stejně jako otázky č. 12 a 13, za úkol zjistit názor studentů na odlišnosti ve schopnostech žen a mužů. V tomto případě nebyla mířena na pracovní trh, nýbrž na školní prostředí a závislost úspěšnosti v určitých předmětech na pohlaví. I přesto, že většina studentů viděla na pracovním trhu nerovnosti v zastoupení a mnoho z nich se i dokonce samo přiklání k odlišným kvalitám žen a mužů, v této otázce pouze pět z nich vidí závislost úspěšnosti ve škole na pohlaví. Většina studentů, konkrétně 23, nepřisuzuje chlapcům či dívkám odlišné kvality, které by znamenaly větší šance na úspěch. Zbýlých pět studentů si nebylo svou odpovědí jisto, a proto zvolili odpověď „nevím.“

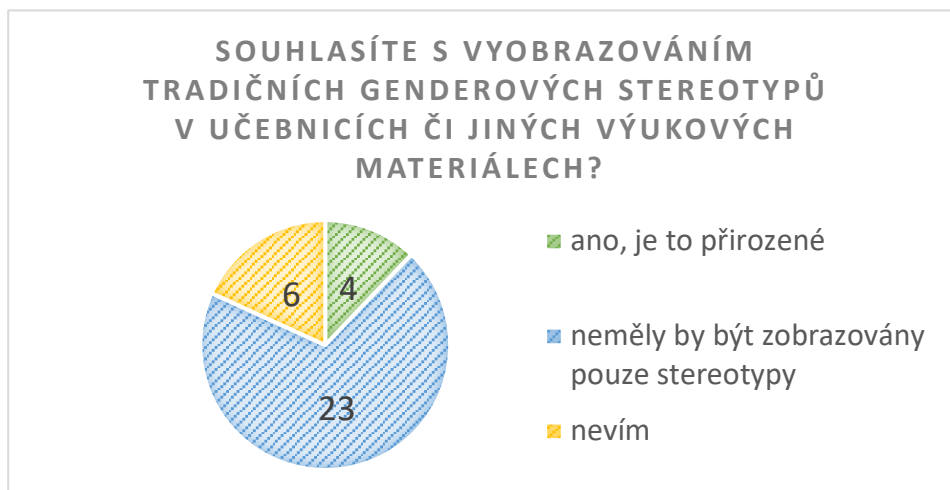

20) Jaký máte názor na vyobrazování tradičních genderových stereotypů v učebnicích či jiných výukových materiálech? (Např. úlohy či texty, kde se maminka stará o domácnost a tatínek živí rodinu, u žen je popisován převěsím vzhled a u mužů jejich práce či koníčky, úplně chybějící ženské osobnosti v daných tématech)

Otázka č.20 se opět zaměřila na téma, které bylo později ve vyučovacích hodinách probráno prostřednictvím aktivity „Vyobrazování žen a mužů ve školním prostředí – analýza učebnic“. Cílem bylo zjistit, zda si studenti myslí, že tradiční zobrazování rodinného modelu typu „maminka se stará o děti a domácnost, tatínek chodí do práce“, vyobrazení pouze kompletních, heterosexuálních rodin či zaměření především na vzhled, a ne schopnosti a dovednosti ženských postav, je pro děti ve školním prostředí přínosné, či nikoliv. Jak graf níže napovídá, dvacet tři studentů si myslí, že zobrazování

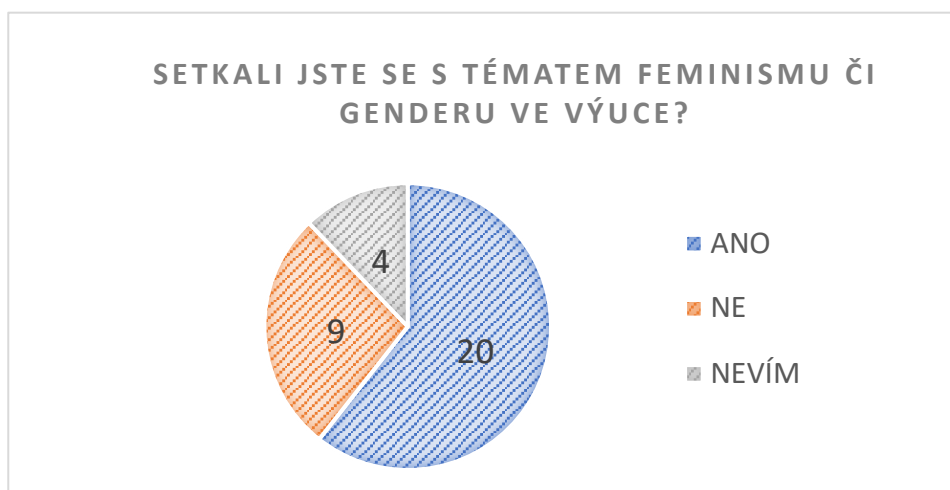
pouhých stereotypních představ není pro děti přínosné. Byla také využita možnost využít vlastní odpověď, kdy jeden/a ze studentů či studentek uvedl/a:

„Myslím si, že když děti neuvidí během celé základky v učebnicích i jiné typy rodiny (samoživitelky, homosexuální páry, rovnoměrné rozdělení práce doma...), budou považovat za normální jenom to, co je jim celou dobu ukazované a nebudou respektovat nebo chápat odlišné situace.“

21) Setkali jste se s tématem feminismu či genderu ve výuce?

Poslední čtveřice otázek se studentů ptala na jejich předchozí zkušenost s výukou o problematice feminismu nebo genderu a také na to, co by se chtěli o tomto tématu případně dále v tomto zrealizovaném vyučovacím bloku dozvědět. První z otázek se týkala dosavadní zkušenosti s tématem feminismu a genderu ve škole. Téměř třetina studentů tato témata neprobírala nikdy, ať už se jednalo o základní školu či střední školu. Dvacet studentů se s tématem setkalo a čtyři z nich si nevzpomínají.

22) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ANO, uveďte prosím, jakou formou jste tato témata probírali.

Navazující otázka pak zjišťovala, jakou formou a jaká konkrétní témata v rámci hodin o feminismu či genderu studenti probírali. Z dvaceti studentů, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď „ano“ se k této otázce vyjádřilo pouze osm z nich. Většina z nich se s tématem setkala v rámci hodin Občanské výchovy či Dějepisu, kde se zabývali zejména typickými stereotypy ve společnosti, dvě odpovědi dokonce obsahovaly zmínku o historii a vývoji feministického hnutí:

„Probírali jsme všeobecně na základní škole v rámci třídnické hodiny a poté pomocí přednášek o genderové vyváženosti ve společnosti.“

„Pouze definice pojmů a seznámení s problematikou.“

„Stereotypy při ZSV nebo i v životě – žena doma starat se o dům, chlap pracovat a nestarat se o domácnost.“

„Při Občanské výchově na základní škole. Ohledně platů a zaměstnání.“

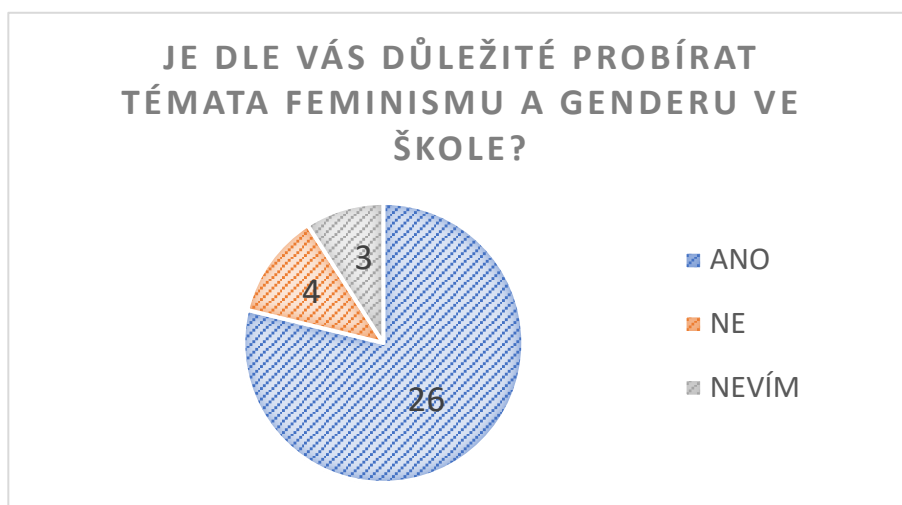
„Při Občanské výchově a na ZSV – počátky feminismu, volební právo pro ženy.“

„V Občanské výuce nebo v ZSV jsem se s tímto tématem setkala, většinou se rozebírala nerovnost mezi mužským a ženským pohlavím, jak jsou v domácnosti rozdělené práce nebo dokonce i postavení, zda by žena měla dostávat stejný nebo aspoň podobný plat jako muž.“

„Povídali jsme si o tom na základní škole při angličtině, měla jsem na to prezentaci a pan učitel měl zájem si o tom povídat a ptal se na názory jiných žáků.“

„Dějepis – o emancipaci žen v historii.“

23) Je dle vás důležité probírat témata feminismu a genderu ve škole?

Tentokrát byl kladen dotaz na všechny studenty – i na ty, kteří se s výukou na dané téma dříve neseťkali. Otázka se ptala na to, zda si studenti myslí, že je téma feminismu a genderu dostatečně aktuální a důležité na to, aby se probíralo ve školním prostředí. Téměř většina, konkrétně 26 odpovídajících, si myslí, že je stále podstatné o těchto tématech ve školách mluvit. Čtyři studenti si myslí, že toto téma důležité není a tři zbývající si nebyli jistí.

24) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ANO, uveďte prosím, co byste se chtěli na takovýchto tematicky zaměřených hodinách dozvědět.

Poslední z otázek navazovala na otázku týkající se důležitosti tématu feminismu a genderu ve školním prostředí. Studenti, kteří toto téma stále považují za aktuální a důležité, měli v poslední otázce uvést, co by se na tematicky zaměřených hodinách chtěli dozvědět a probrat. Mnoho z respondentů uvedlo, že pro ně nejsou ani tak důležité znalosti o tématu jako to, aby se o něm ve školním prostředí mluvilo přirozeně. Aby se studenti díky zprostředkování naučili vzájemnému respektu a pochopení, odbourali stereotypy a uvědomili si důležitost tohoto tématu i v současném světě.

„Chtěla bych, aby se toto téma učilo jako zcela přirozená věc, a ne jak něco co je stále tabu.“

„Ne dozvědět, ale změnit názor ostatním – většina bere feminismus jako výsměch a neberou to tak vážně.“

„Ne nutně něco nového se dozvědět, ale vzdělat naprostou většinu studentů, aby tomuto tématu rozuměli a věděli o co jde – což výrazně může pomoci boji proti homofobii, sexismu atd....“

„Mělo by se o tom mluvit a řešit to, mluvit o tom nahlas. Aby si puberťáci byli vědomi toho, že jsou si všichni rovni a např si ve vztahu vzájemně pomáhat, respektovat se nastavit si to tak, aby to oběma osobám ve vztahu vyhovovalo.“

„Chtěl bych porozumět feminismu více a aby byly materiály podloženy fakty, a nejen spekulace a domněnky.“

„Objasnit zejména mladším chlapcům, jak by se k ženám měli chovat, a co ženy pro svět znamenají, jak jsou chytré a úspěšné a že feminismus neznamena utlačení jejich pohlaví.“

„Naprostou důležitou je vzájemný respekt a slušnost. Poté by snad toto téma nebylo potřeba ani probírat, pokud bychom udrželi tyto dvě zásady. Chtěl bych především znát pohled žen.“

2. Potřebujeme stále feminismus? – práce s textem

Aktivita, která navazuje na úvodní dotazník nabízí studentům a studentkám pohled a srovnání každodenního života žen 19. a 21. století. I přesto, že oba příběhy jsou smyšlené, pojednávají o největších problémech, se kterými se ženy setkávaly dříve, a kterým čelí v některých zemích světa i dnes. Jelikož se můžeme na spoustě míst setkat s názorem, že myšlenka feminismu již není v dnešní době potřeba, tyto texty mají studentům ukázat, že i současné ženy mají některá práva velmi omezená a je proto potřeba nezahlubovat snahy o jejich zrovnoprávnění.

Všichni studenti a studentky dostali oba níže uvedené texty, jejich úkolem bylo jejich přečtení, zvýraznění těch částí, které jsou dle nich omezením práv, porovnat je a pokusit se určit, o jakou dobu a případně zemi se jedná.

Výsledkem aktivity by mělo být porozumění minulým i současným problémům v omezených právech žen a společnou závěrečnou reflexí dojít k závěru ohledně potřeby feministického hnutí i v současnosti.

Text 1 – Žena 19. století

Ráno se probouzím do tichého domu. Je velmi brzo, ještě není vidět na krok a já začínám svůj den jako vždy, připravením snídaně pro manžela a děti. Jejich spokojenost je mým cílem a práce o domácnost je můj denní chleba. Předtím, než manžel odchází do práce, mu říkám o peníze na nákup, na který musím dnes dojít. I přesto, že se manžel snaží zabezpečit naší pětičlennou domácnost, nemáme moc peněz na rozdávání.

Jak pokračuje den, starám se o naše tři malé děti a věnuji se domácím pracím. Doma je stále co dělat a péče o děti je také náročná, bohužel se jim v posledních týdnech nemohu věnovat i přes svou snahu tolik, jak bych chtěla – není mi totiž moc dobře. Musím ale spoléhat na domácí léčbu a bylinky, jelikož lékařská péče je velmi drahá a u nás ve městě celkově nedostupná. Bojím se, že bych mohla být znovu těhotná, což by pro naší finanční situaci nebylo moc dobré. Chtěla bych si s někým o svých problémech popovídat, ale je pro mne v každodenním shonu a práci doma obtížné získat přátele. Mimo vlastní rodinu se tedy velmi často cítím poměrně osaměle.

Když opět večer nastane tma, uvařím večeři a uložím děti do postele. Manžel mezitím usedá ke stolu společně s jeho přáteli a já poslouchám jejich debaty o současné politické situaci. I přesto, že mám vlastní názory na věc a velmi ráda bych sdílela své myšlenky, jsem vždy umlčena s tím, co o tom asi tak já můžu vědět. Za chvíli budou volby – velmi ráda bych šla také odevzdat svůj hlas, ale musím doufat, že můj manžel bude mít stejný názor jako já.

Text 2 – Žena 21. století žijící v Saudské Arábii

Je ráno a probouzím se ve sluncem zalité místnosti. I přesto, že již začíná být horko, oblékám si na sebe svou abáju, která zakrývá celé mé tělo.

Zatímco se manžel chystá do práce, já i ostatní manželky připravujeme snídani pro celou rodinu. Občas se přistihnu, jak zabředávám do myšlenek o vztahu, kde jsem jen já, můj muž a naše děti. Tyto myšlenky se vždy snažím ihned vypudit, i přesto mezi sebou občas s ostatními manželkami soupeříme o manželovu pozornost. V naší společnosti je však očekáváno, že budeme respektovat jedna druhou.

Po snídani oblékám své děti, můj syn i dcera míří do školy. Velmi ráda bych je vozila do jejich škol sama, nicméně nemohu řídit, a tak musí dojíždět samy. Syn do školy chodí velmi rád, má skvělé učitele a každé odpoledne mi vypráví o tom, co zrovna probírali nového v matematice nebo fyzice. Dceru zas velmi zajímá biologie, ale v dívčí škole jí není moc dáván prostor – v jejich škole se klade větší důraz na islámskou kulturu a tradiční hodnoty. Dcera má velké sny, až bude velká, chtěla by studovat lékařskou fakultu a stát se chirurgyní – jsem za ni moc ráda, já tuto možnost nedostala a mé vzdělání bylo tehdy velmi omezené. Snažím se ale vzdělávat sama, čtu knihy a sleduji dokumenty, abych si rozšířila obzory, ale nemám na to moc času.

Jako každý den se po odchodu dětí vydávám s jednou z dalších manželek do místního obchodu. Od manžela jsme dostaly peníze na nákup pro celou rodinu na týden. Cestou míváme několik žen, které jsou oblečené podobně jako my, zakrývají svá těla a nosí hidžáby. Všimnu si, jak se dívají na výlohy s oblečením a obuví, které jsou vyloženy venku. Na chvíli si představuji, jaké by to bylo, kdybych mohla vyzkoušet různé styly a vybrat si oblečení podle svého vkusu.

Po návratu domů se s ostatními manželkami staráme o úklid domácnosti a vaření večeře. Občas se během úklidu společně bavíme o svých snech, jak bychom rády pracovaly ve vysněných oborech a mohly tak rozhodovat o našem rodinném rozpočtu.

Po večeři společně usedáme k televizi a sledujeme zprávy. Zpravodaj zrovna hovoří o změnách týkajících se plánovaného rodičovství – antikoncepce bude dostupná pouze ženám, u nichž by těhotenství představovalo ohrožení na zdraví. Stát tak chce podpořit růst obyvatelstva.

Občas přemýšlím nad tím, jak tato skutečnost ovlivňuje životy žen v naší zemi, ale nikdy o tom nemluvím mezi lidmi nahlas. Zdravotní péče a informovanost o antikoncepci je u nás stále považována za tabu. Při pohledu na všechny naše děti si uvědomuji, že jejich početí bylo často výsledkem nedostupné antikoncepce. I přesto, že je miluji a jsou jednou z mála mých radostí, nemohu se zbavit myšlenky, že jsem měla mít v minulosti větší možnost se rozhodnout a soustředit se například na své další vzdělání.

Večer, když společně uspíme naše děti, se vracím do svého pokoje, kde ulehám sama do postele.

Závěrečná reflexe

Zhodnocení aktivity a dojmy z obou textů jsme se studenty probrali ústní formou. Již během čtení bylo na většině studentů vidět u některých pasáží z textů velký šok či lítost. Stejně pak reagovali i v závěru aktivity. Správně dokázali určit, o jakou časovou periodizaci se u obou textů zhruba jedná a dle některých znaků z druhého textu odhadli i země Blízkého východu, ve kterých by se takový příběh mohl odehrávat. Následně jsme probrali jednotlivé věci, které posuzují jako porušování práv a vedli o nich debatu v rámci celé třídy. Nejvíce zaskočeni byli studenti druhým textem, uvědomili si, že i přesto, že se v mnohém podobá textu prvnímu, žijí takto ženy v současném světě. Velmi je zarazilo, když byli seznámeni například s faktem ohledně zmiňovaných restrikcí na antikoncepci, jelikož je založen na reálných událostech v současném Íránu. Diskuzi na tuto tematiku uzavřela vzájemná shoda studentů – ať už si společnost myslí o feminismu cokoliv, v těchto zemích je opravdu potřeba, aby si byli všichni rovni.

3. Feminismus od historie po současnost – skládankové učení

Skládankové (též kooperativní) učení je výuková metoda podporující aktivní spolupráci mezi studenty a lepšímu porozumění danému tématu, jelikož je studentům předáváno přímo jejich spolužáky. Aktivita spočívá s rozdělní studentů do menších skupin tak, aby se každá skupina mohla specializovat na určitou oblast daného tématu a stala se z ní tzv. expertní skupina. V každé expertní skupině se následně studenti společně dohodnou na nejdůležitějších informacích z této oblasti, které si poznamenají. Po dokončení první fáze aktivity se expertní skupiny rozdělí – vzniknou tak nové skupiny, v nichž bude každý člen z jiné, původní expertní skupiny. Druhá fáze aktivity spočívá v předání klíčových informací, které si původní expertní skupiny připravily. Na konci aktivity by tak měl mít každý student informace ze všech oblastí tématu. Skládankové učení tedy podporuje nejen dovednost třídit informace, ale také komunikaci mezi spolužáky, učení ostatních a učení se od druhých.

Díky skládankovému učení je možné například probrat učivo, které by jinak mohlo být prezentováno spíše frontální výukou, v tomto konkrétním případě byla tato metoda použita na téma historie a vývoj feministického hnutí. Studenti 1. ročníku gymnázia byli rozděleni do 4 expertních skupin, v nichž se zabývali texty pojednávajících o různých vlnách feministického hnutí a jejich úkolem v první fázi bylo přečtení daného textu a dohodnutí se v rámci své skupiny na nejdůležitějších informacích.

Následující 4 texty byly skupinám rozdány:

Expertní skupina 1 – První vlna feminismu

Problematika diskriminace ženských práv sahá až do starověku, kdy byly ženy převážně patriarchálními společnostmi považovány za druhořadé, s omezenými právy a životními možnostmi. První vlna hnutí takového, jaké ho známe dnes, se začala rozvíjet v 19. století v Evropě a Severní Americe. První problematikou hnutí se stala absence ženského volebního práva a nerovné pracovní příležitosti. Z toho důvodu začaly vznikat evropské a americké ženské spolky – jedním z prvních a zároveň nejznámějších se stala Britská společnost pro rovnost pohlaví (British Society for the Promotion of Equality of the Sexes) z roku 1825. Klíčovým cílem společnosti bylo zajištění vzdělání pro ženy,

především prostřednictvím otevíráním ženských škol a financováním již existujících ženských vzdělávacích zařízení. K dosažení tohoto cíle Britská společnost pro rovnost pohlaví organizovala akce a přednášky určené veřejnosti.

Dalším významným rokem pro rozvoj feministického hnutí byl rok 1866, kdy byl po neúspěšné petici požadující hlasovací právo pro britské ženy založen Národní spolek pro hlasovací právo (National Society for Women's Suffrage), ze kterého pochází známé označení sufražetky. Označení sufražetka bylo převážně hanlivé, většina tehdejší britské a později i americké společnosti nesouhlasila s tlakem, který aktivistky vyvíjely na parlament. Velmi často docházelo jak ve Velké Británii, tak v USA k pochodům, mítinkům a pouličním demonstracím, při kterých bylo mnoho žen zatýkáno a zavíráno do vězení. Mottem sufražetek se postupně stalo „Skutky, nikoliv slova.“ a jejich způsoby nátlaku eskalovaly. Prvními terči útoků sufražetek se staly typicky mužské instituce a prostory, jako golfové hřiště či dostihová závodiště. Do hledáčku se sufražetkám dostaly také tehdejší komunikační média – často organizovaně ničily telefonní dráty nebo poštu.

Sufražetky se v první vlně feminismu staly klíčovými postavami boje za volební právo žen. Mezi nejznámější patří například Emmeline Pankhurst a její dcery Christabel a Sylvia, které založily organizaci Women's Social and Political Union (WSPU). Tato organizace byla proslulá svými extrémními taktikami, jako například hladovkami, sabotážemi, podpálení budov a vandalskými akcemi, a to vše s cílem upozornit na významnou nerovnost vůči ženám. Sufražetky si také často odpykávaly tresty ve vězení, kde často byly podrobovány tělesnému i duševnímu mučení. Díky úsilí těchto žen a mnoha dalších aktivistek bylo volební právo pro britské ženy nad 30 lety získáno v roce 1918. Toto právo bylo později rozšířeno až na plnou rovnost s muži v roce 1928.

Kromě sufražetek se v této době objevily ve světě i jiné feministické organizace, jako například National Association of Colored Women (NACW), která se zaměřovala na boj proti rasové diskriminaci a výrazně přispěla ke zlepšení sociálních podmínek afroamerických žen. Další organizací byla například National American Woman Suffrage Association (NAWSA), která se také zabývala volebním právem žen a usilovala o jeho prosazení v celých Spojených státech. Volební právo pro americké ženy získáno až v roce 1920 s přijetím 19. dodatku ústavy.

V Česku se společnost také aktivně zabývala volebním právem žen a zlepšováním jejich životních podmínek. Jednou z nejvýznamnějších feministických organizací v té době byla Ústřední ženská rada (ÚŽR), která byla založena v roce 1907. ÚŽR se snažila podporovat ženská práva a zlepšovat životní podmínky žen v Čechách a na Moravě. Organizace se také snažila poskytovat pomoci ženám v nouzi, například těm, které byly obětí domácího násilí. Kromě toho ÚŽR organizovala přednášky, semináře a jiné akce zaměřené na osvětu a vzdělávání v oblasti ženských práv. Další významnou organizací bylo Kolo českých akademiček, založené v roce 1902. Tato organizace sdružovala studentky a absolventky českých vysokých škol a bojovala za rovnoprávnost mezi pohlavími v oblasti vzdělání a vědy. Volební právo pro ženy bylo u nás získáno již v roce 1918, spolu se vznikem Československé republiky.

Expertní skupina 2 – Druhá vlna feminismu

S koncem druhé světové války přichází druhá vlna feministického hnutí. Její vliv se oproti vlně první dostal do mnohem širšího povědomí společnosti, převážně díky četným studentským hnutím, které byly realizovány americkými studentkami. Právě v USA se totiž jedním z předních symbolů soukromého života 50. let stala šťastná manželka v domácnosti, která byla spíše ozdobou vydělávajícího muže. Ženám se tedy sice již dostávalo adekvátního a rovného vzdělání, ale oproti mužské populaci neměly takovou šanci se po vystudování kvalifikovaně uplatnit. V této fázi se tedy pozornost začala přesouvat k sociálním a kulturním tématům, včetně práva na zrovnoprávnění na pracovišti. Jedním z největších problémů bylo, že mnoho pracovišť odmítalo zaměstnávat ženy na stejných pozicích jako muže, často s odůvodněním, že ženy nejsou tak fyzicky silné nebo schopné, jako muži.

Feministky se snažily prosadit různá opatření, jako například kvóty pro ženy v pracovních pozicích, zákazy diskriminace žen při náboru zaměstnanců a při přidělování povýšení, stejný plat pro stejnou práci atd. V mnoha zemích, včetně USA, byl přijat zákon o rovnosti na pracovišti, který zakazoval diskriminaci žen na základě pohlaví.

V Česku byl vývoj druhé vlny feminismu poznamenán hlavně komunistickým režimem, který neumožňoval svobodu projevu a organizaci. I přesto ženské hnutí v této době bojovalo za zrovnoprávnění žen a mužů v pracovním prostředí, za zlepšení

podmínek pro mateřství a za zrovnoprávnění před manželským zákonem. Byly založeny různé feministické organizace, jako například Asociace pro rovnoprávnost a odmítání diskriminace nebo Feministické sdružení. Tyto organizace usilovaly o přijetí zákonů, které by chránily ženy před diskriminací na pracovišti a zaručily jim stejnou odměnu za stejnou práci jako mužům. V roce 1968 byla v Československu vytvořeno Sdružení žen, které se snažilo zlepšit postavení žen v rodině, společnosti a na pracovišti.

V této době se také společnost věnovala boji za reprodukční práva žen, včetně práva na potrat a na přístup k antikoncepci. V té době bylo stále v mnoha zemích obtížné, ne-li nemožné, získat potrat nebo antikoncepci bez souhlasu manžela nebo lékaře, avšak v USA, Evropě či Austrálii se začalo o legální a bezpečné možnosti interrupce debatovat. V ČR byla v roce 1957 legalizována antikoncepce, což umožnilo ženám mít větší kontrolu nad svým tělem a plánovat těhotenství. Nicméně, přístup k potratům byl velmi omezený. Až do roku 1986 byl potrat v ČR trestným činem, s výjimkou situací, kdy byl potrat nutný k záchraně života matky nebo pokud bylo doloženo znásilnění nebo incest. V roce 1986 byl zákon o potratech změněn a umožnil potraty v případě, kdy těhotenství ohrožuje zdraví nebo život matky, není-li dítě v důsledku vrozené vady nebo pokud je těhotenství výsledkem trestného činu.

Expertní skupina 3 – Třetí vlna feminismu

Třetí vlna feminismu se objevila v 90. letech 20. století a pokračuje až do současnosti. Hlavním zaměřením feminismu se stal boj proti genderové diskriminaci a zvýšení povědomí o ní. Mnoho organizací se soustředí na to, jak pomocí internetu a sociálních sítí zvýšit povědomí o genderové rovnosti a jak podpořit aktivismus v této oblasti.

Jednou z největších organizací je Mezinárodní ženské hnutí, které se snaží zvýšit povědomí o problematice sexuálního obtěžování a násilí vůči ženám po celém světě. Tato organizace vede kampaň #MeToo, která získala obrovskou popularitu na sociálních sítích a podpořila tisíce žen, aby se přiznaly k tomu, že byly sexuálně obtěžovány či zneužívány.

Reprodukční práva jsou jedním z nejvýznamnějších témat, kterými se současný feminismus a genderová rovnost zabývají. Jedním z hlavních cílů je zajistit, aby každý

jedinec měl právo na kontrolu nad svým tělem a reprodukcí. To zahrnuje právo na antikoncepci, potrat a reprodukční technologie.

V mnoha zemích jsou reprodukční práva stále velmi omezená nebo dokonce zakázána. V posledních letech se však boj za reprodukční práva žen znovu zintenzivnil, zejména v reakci na snahy konzervativních politických sil omezovat tato práva. V USA například právo na potrat stále čelí silnému tlaku ze strany konzervativních politiků a aktivistů, kteří chtějí zrušit rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1973, garantující právo na interrupci. V roce 2020 bylo v Polsku, jedné z nejvíce konzervativních zemí Evropy, ústavním soudem rozhodnuto, že potrat bude povolen pouze v případě, pokud je těhotenství výsledkem trestného činu (např. znásilnění) nebo je ohroženo zdraví matky. Toto rozhodnutí vyvolalo velké protesty po celé zemi. V roce 2021 však polská vláda navrhla zákon, který by měl ženám právo na potrat zcela upřít. Řada polských žen se tak ocitá v tíživé situaci a uchyluje se k ilegálním a zdraví nebezpečným zákrokům, nebo využívají lékařské služby sousedních států.

V současnosti se také vedou bouřlivé diskuze o reprodukčních právech transgender osob, převážně pak v USA. Mnoho lidí v této skupině má potíže s přístupem k zdravotní péči a reprodukčním technologiím. Zástupci organizací bojujících za reprodukční práva tvrdí, že ženy a každá osoba, která reprodukuje, by měla mít právo rozhodovat o svém vlastním těle. To zahrnuje právo na antikoncepci, interrupci, reprodukční technologie a další zdravotní služby. Tyto organizace také usilují o zlepšení vzdělávání a osvěty o reprodukčním zdraví, včetně sexuální výchovy, která by dle nich měla být dostupná všem lidem bez ohledu na jejich pohlaví nebo sexuální orientaci.

Expertní skupina 4 – Omezená práva žen v současném světě

I v současném světě je feminismus stále velmi důležitým tématem, převážně pak v oblastech, kde mají ženy omezená práva. V mnoha zemích v Asii, Africe a Jižní Americe se ženy potýkají s diskriminací na základě pohlaví, omezenými právy a nemožností plně se účastnit na společenském, politickém a ekonomickém životě. Například většina zemí v Asii má zakořeněnou patriarchální společnost, kde jsou ženy tradičně vnímány jako slabší pohlaví a mají omezené možnosti v oblasti vzdělání, práce a politiky. Mezi země, které se s problematikou ženských práv potýkají dodnes, řadíme například Saúdskou Arábii, Afghánistán, Írán, Pákistán, Indii, Bangladéš, Egypt, Irák či Sýrii. Ženy zde mají často omezený přístup ke vzdělání, práci a zdravotní péči, což vede k chudobě a závislosti na mužích. Navíc jsou často vystaveny násilí a zneužívání, které je ve společnosti tolerováno. V mnoha výše zmíněných zemích je také stále běžné vynucené manželství a polygamie, což znamená, že muži mohou mít více manželek a ženy nemají právo na rozvod. Práva na dědictví a majetek jsou také omezena a ženy jsou často vystaveny diskriminaci v právním systému.

V Saúdské Arábii mají ženy stále velmi omezená práva, jako je například zákaz řízení automobilů nebo potíže s přístupem k vzdělání a práci. V roce 2018 byl sice v této zemi zrušen zákaz řízení pro ženy, ale stále zde existuje řada dalších problémů, se kterými se ženy musí potýkat. Ženy v zemi musí mít povolení svého mužského opatrovníka, aby mohly cestovat, studovat nebo pracovat. Mnoho profesí je pro ženy v zemi stále zakázáno a většina pracovních míst, na které mají ženy přístup, jsou v oblasti zdravotnictví a vzdělávání. Další velkou překážkou pro ženy v Saúdské Arábii je omezený přístup k právu na spravedlivý soudní proces. V zemi platí právní systém šaría, který v mnoha případech diskriminuje ženy a často jim neumožňuje prosadit své právo.

Další zemí, kde je stále nutnost probíhajících feministických hnutí, je Indie. V zemi, kde je tradiční kastovní systém stále velmi silný, se feministické skupiny snaží bojovat proti sexuálnímu násilí a diskriminaci, zejména vůči ženám nízké kasty. Indie také čelí výzvám týkajícím se reprodukčních práv, jako je potrat, což je v zemi stále velmi kontroverzní téma.

Podobně jsou na tom i ženy v mnoha afrických zemích, kde tradiční genderové role hrají stále velmi významnou roli. Ženy zde často mají omezený přístup ke vzdělání a práci

a jsou často obětí násilí na základě pohlaví. Ve východní Africe je také velkým problémem obřizka žen, která je v mnoha zemích stále praktikována jako rituál.

V Asii se také vyskytují konflikty, které jsou spojeny s tradičními genderovými rolami. V mnoha zemích jsou ženy očekávány, že budou hlavními pečovatelkami o domácnost a rodinu. Tento očekávaný stereotyp může mít negativní dopad na kariéru žen a také na jejich osobní život. V některých zemích se také vyskytují konflikty spojené s oblékáním a vzhledem žen – jsou často nuceny nosit určité oblečení, aby se vyhnuly kritice ze strany společnosti.

Ve výše zmíněných zemích se však postupem času začínají zakládat nové feministické organizace, které za zlepšení práv žen a nápravu sociálních a politických systémů aktivně bojují. Feminismus v těchto zemích může být klíčem k získání rovnoprávnosti a lepšímu životu pro miliony žen po celém světě.

Tabulka pro poznámky

Studenti se měli po přečtení svých textů ve skupině dohodnout na poznámkách, které si společně zapíší do příslušné kolonky v tabulce, kterou s texty dostali. Následně se expertní skupiny rozpustily a v nových skupinách se členové z každé expertní skupiny podělili se spolužáky o své poznatky z textů. Každý student měl tak na konci hodiny kompletní přehled o historii feminismu a současné situaci v konkrétních částech světa. Níže je pro ilustraci přiložena naskenovaná tabulka s prací jedné ze studentek.

PRVNÍ VLNA FEMINISMU	DRUHÁ VLNA FEMINISMU	TŘETÍ VLNA FEMINISMU	OMEZENÁ PRÁVA ŽEN V SOUČASNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - ZÁČÁTEK → Marsově = Evropa; S. Amerika - Evropské a Americké spolky žen → cíle především ne nadělat OSUDY FRAŽETKY → demonstrace; "Škubky, mikolín slova.." → boj na volební právo → extrémní taktiky → HADOVĚNÍ; PODPALOVÁNÍ; BUDOV → vedlo k zákonu o 1918 → volební právo pro britské ženy (na 30 let) - další organizace → nová metoda o 1920 → volební právo pro Am. ženy - ÚZR → ústřední síťová rada → republikánské podmiňuje pro ž. ú. ú. ú. + poměr ženám v novni = STUDENTKY = nadělat o 1918 → volební právo v Česku 	<ul style="list-style-type: none"> o konec 2. sv. v. → v širším povědomí společnosti - STUDENTSKÉ SPOLEKY → USA o 50. léta - žena "OZDOB" manžela - mít nadělat, ale v práci se nezaplatit = ORGANIZACE CHCEŽI ROVNOPRAVNOST → "mujsem dostatečně sdělat" o KVOLTY PRO ŽENY → na pracovních musí být dané % žen - přijaly zákony rovnosti o Česko → omezeno (KOMANCI) i chcemí stejny' pohl. (jako muži); o nemají reprodukční práva → žen s dovolením manžel/členka o 1957 → legalizována ANTIKONCEPCE o 1986 → v Česku pohled TRESTNÝ ČIN - 1986 → amnéstie 	<ul style="list-style-type: none"> - 90. léta - kontrovnost o boj proti GENDEROVÉ DISKRIMINACI - MŽM → mezinárodn. různé hnutí → problematika sexuálního obtěžování a násilí (misi ž.) REPRODUKČNÍ PRÁVA → v mnoha zemích nato práva omezená nebo zakázána o 2020 → POLSKO → církevné rozhodnutí potratu → organizace medr' → ŽENY MAJÍ PRÁVO NA SVÉ ŽLBO → zlepšení nadělat + reprodukční zdraví o Česko → omezeno (KOMANCI) i chcemí stejny' pohl. (jako muži); o nemají reprodukční práva → žen s dovolením manžel/členka o 1957 → legalizována ANTIKONCEPCE o 1986 → v Česku pohled TRESTNÝ ČIN - 1986 → amnéstie 	<ul style="list-style-type: none"> • Asie; Afrika; J. Amerika → Saudská Arábie; Indie; Sýrie; Egypt, ... - omezení možnosti v oblasti nadělat, práce, politický, zdravotní péče a cestování - uplaveny násilí + sexuální násilí ⇒ TOLEROVAŇNO o nynější manželství + polygamie → 2018 → zákon zakázal řízení pro ženy - SA. - MUŽSKÉ OPATROVNICTVÍ o ŠARLA → diskriminuje ženy (PRAVA) - kastovní systém (Indie) o omezení oblézáání → ŽENA MÁ ŽIT V DOMÁCNOSTI - velký problém → obtížka žen

Ukázka vypracované tabulky pro kooperativní učení

Závěrečná reflexe

Celkově aktivita proběhla bez problémů, všichni studenti se aktivně zapojili a po skončení hodiny byli požádáni o vyplnění zpětné vazby na stránce Google Forms (aktivita vyšla přesně na 45 minut a k dispozici jsem měla pouze danou vyučovací hodinu, proto reflexe proběhla slovně pouze krátce). Níže jsou uvedeny některé zpětné vazby studentů, kteří se hodiny zúčastnili. Celkově hodnotili své pocity z aktivity skládkového učení, zda se setkali během činnosti s komplikacemi a přínos aktivity vzhledem k novým vědomostem o historii feminizmu.

„Aktivita za mě byla super. Člověk se musí soustředit a pracovat a díky tomu si informace lépe zapamatuje. Pokud učitel pouze provádí výuku pomocí výkladu, tak ne každý student poslouchá a něco si z hodiny vezme. Určitě bych tento typ učení uvítala častěji, ale také záleží na daném tématu. Feminismus je pro mě zajímavé a důležité téma,

takže mě to bavilo i díky tomu. Dozvěděla jsem se nové informace a upevnila to, co už jsem věděla. Informace jsou zastrašující, ale je důležité, aby se o tom více mluvilo.“

„Hodina byla zajímavá hlavně z toho důvodu, že se o tomto tématu většinou nemluví, jak ve škole, tak ve společnosti, takže jsem ráda, že jsem se o tom pobavili. Tato metoda je zajímavá a je to změna od běžného stylu učení. Bylo to náročnější si uvědomit spoustu těch informací a pochytit to vše a předat to ostatním, ale myslím, že jsme to zvládli v pořádku a dozvěděli jsme se hodně nových informací.“

„Tato metoda mě bavila, se spolužáky se mi pracovalo dobře. Ano, chtěla bych tuto metodu využít i v jiných předmětech. Dozvěděla jsem se nové věci ohledně feminismu.“

„Hodina mě bavila. Zjistil a naučil jsem se mnoho věcí. Z dnešní hodiny jsem si odnesl opravdu hodně a myslím si, že bych se těchto tématech mělo určitě více mluvit. Užil jsem si i metodu učení.“

„Bavilo mě to, bylo to zajímavé, dozvěděla jsem se nové informace a bylo to zpestření hodiny. Klidně bych toto zavedla i v jiných hodinách. Téma pro mě bylo přínosné, mnoho informací jsem ani neznala.“

Celkově můžeme z reflexe vidět, že metoda skládkového učení studenty bavila, i vzhledem k tomu, že se s ní většina z nich setkala ve výuce úplně poprvé. Jedinou nevýhodou je poměrně velké množství textu, které musejí studenti napsat během krátké doby, ale tento problém se dá vyřešit obměnou papíru za počítač.

Již během aktivity se studenti velmi divili některým skutečnostem uvedeným v textu – například poměrně současná data týkající se legalizace interrupce a antikoncepce, kterou v dnešní době pokládáme za samozřejmost, z čehož můžeme usuzovat, že téma vývoje feminismu je pro většinu z nich úplně nové. Sami uznávají, že je velmi důležité se o těchto skutečnostech bavit i ve škole, protože je dnes považujeme za normu, i přesto, že v některých zemích tomu tak stále není.

4. Vyobrazování žen a mužů ve školním prostředí – analýza učebnic

Studentům druhého ročníku gymnázia byly předloženy ukázky z různých učebnic pro základní a jazykové školy. V návaznosti na předchozí vyučovací hodinu pojednávající o nejčastějších stereotypních zobrazeních mužů a žen ve společnosti a médiích, bylo nyní jejich úkolem ve skupinách posoudit, zda se v dané ukázce učebnice nachází některý z genderových stereotypů, či nikoliv. Na základě společné debaty pak měli studenti odpovědět na přiložené otázky, týkající se dané ukázky. Následovala společná diskuse a zhodnocení materiálů v rámci celé třídy. Byly zvoleny tři materiály, se kterými měli studenti pracovat – báseň z čítanky, ukázka textu v angličtině z učebnice pro jazykové školy a cvičení v učebnici Prvouky. Pokud by mohla být aktivita zařazena na déle než klasických 60 minut výuky, můžeme se studenty prodiskutovat více ukázek.

Báseň Maminka od Jiřího Žáčka v čítance pro první třídu⁷³

Studenti v této ukázce neměli problém najít stereotypní popis žen a mužů, většina z nich viděla jako problematické přisuzování role rodiče pouze ženám, zatímco muži jsou v básni zobrazeni jako nebojácní, aktivní a v podstatě s důležitější rolí než ženy. To byl také nejčastější důvod, který uváděli pro úpravu básničky. Tato druhá verze, která se týkala rodičovské role již jak žen, tak mužů, se jim zdála již méně stereotypně zabarvená. Zajímavá diskuse nastala na téma stereotypů a jejich vnímání malými dětmi právě ve školním prostředí. Všichni studenti se shodli na tom, že děti tyto stereotypy vnímají podvědomě a časté zobrazování stereotypních rolí v průběhu jejich dospívání může dle studentů vést k upevnění těchto představ.

Co se týče vlastní zkušenosti s podobnými texty ve školních materiálech, většina studentů si během reflexe nejčastěji vzpomněla na slabikáře z prvních ročníků základní školy, ve kterých bylo častěji zmíněno ženské pohlaví, než mužské a většina zmínek se

---

⁷³ ŽÁČEK, Jiří. *Velká kniha básniček a pohádek*. 2. vyd. Ilustroval Vlasta BARÁNKOVÁ. Praha: Fragment, 2007. ISBN 978-80-253-0442-6.

týkala práce v domácnosti či péče o děti – téměř všichni si vzpomněli na typické verše ze slabikářů: „*Emá má mísu, máma mele maso, máma má malé mimi.*“

K čemu jsou holky na světě?
Aby z nich byly maminky,
aby se pěkně usmály na toho, kdo je malinký.
Aby nás měl kdo pohladit
a vyprávět nám pohádku.
Proto jsou tady maminky,
aby náš svět byl v pořádku.
Páni kluci jsou tu k tomu,
aby svět byl veselý.
Vystartují ráno z domu,
jako když je vystřelí.
Neleknou se blesku, hromu,
nevadí jim mráz a led.
Páni kluci jsou tu k tomu,
aby se svět točil vpřed.

- Báseň Maminka od Jiřího Žáčka v čítance pro první třídu

- 1) Jaké role připisuje autor dívkám a chlapcům? Jaký máte na básničku názor?
- 2) Proč myslíte, že tato báseň vzbudila mezi společností rozruch? Přijde vám, že úprava básničky (obrázek) je lepší? Případně v čem?
- 3) Jak dle vás vnímají malé děti podobně znějící báseň, pokud je napsaná v učebnici?
- 4) Setkali jste se s podobnými básničkami či texty ve školních materiálech? Pokud ano, jak na vás působily?

K čemu jsou na světě dospělí

Aby z nich byli tátové,
aby z nich byly maminky,
aby se pěkně usmáli
na toho, kdo je malinký.
Aby nás měl kdo pohladit
a vyprávět nám pohádku.
Proto jsou tátové a maminky,
aby náš svět byl v pořádku.

- 1) ženy = starat o domácnost a děti
muži = nejsou doma, pracují
- milují se máma - je to mělné a nevyvážené
- 2) genderové nevyvážení, stereotypy
úprava je lepší ale stále to není dobře
= nemý se starají a muži jdou a domů pracovat
- 3) dávat jim to představu jako "by to mělo být"
děti si to pamatují a v dospělosti to mohou začít používat
- 4) ano, ve slabikářích - máma mele maso
všichni s sebou pracují
a o muži není minka

Pracovní list 1 Báseň Maminka od Jiřího Žáčka

The Prokop family v učebnici Angličtina pro jazykové školy⁷⁴

Ani ve dvou pracovních listech zaměřených na učebnici angličtiny pro jazykové školy, která byla ještě donedávna hojně využívána učiteli, neměli studenti problém najít určité rozdíly ve vyobrazení žen a mužů. Konkrétně v popisu rodiny Prokopů můžeme nalézt očividný rozdíl mezi charakteristikou dcery a syna manželů – u dívky je v průběhu celé učebnice zdůrazňován pouze vzhled či vztah s muži, u syna je naopak vyzdvihován počet koníčků, aktivity s přáteli či úspěšné studium. Většina studentů by do první části

⁷⁴ ZÁBOJOVÁ, Eva. *Angličtina pro jazykové školy*. 9. vyd. Praha: SPN, 1993. Učebnice pro jazykové školy (SPN).

pracovního listu (Pracovní list 2) doplnila informace o dívce – například její koníčky, více povídání o její práci, a naopak u chlapce navrhovali, i kromě dalšího, popis jeho vzhledu.

Na otázku, proč si myslí, že je dívka popisována velmi stroze a nejsou u ní vyobrazeny žádné další kvality kromě vzhledu se většina studentů shodla na názoru, že společnost ženy obecně vnímá pouze dle vzhledu a připisuje jim úlohu ozdoby muže a roli pečovatelky o domácnost a děti – proto nejsou dle nich zmíněny žádné koníčky či dovednosti.

The Prokop Family

Lesson

1

The Prokop family have a flat in this block of flats. But only Mrs. Prokop is in now. Who is out? Mr. Prokop, Michael, and Susan are out. It is five o'clock, and Mr. Prokop is still at work. Michael is at the language school and Susan has a date with Jack.

At six they are back at home. Here is Susan. Isn't she a pretty girl! Every young girl is pretty but Susan is very attractive. Jack – that's the boyfriend – is a very lucky young man.

And this fine boy is Michael. He is a good pupil. English is a hobby for Michael. He is good at sports too.

Mr. and Mrs. Prokop are lucky people: they have a nice flat, good jobs, a pretty daughter, and a clever son. And they are a happy couple too, because Mr. Prokop is still very much in love with Mrs. Prokop.

1. Všimnete si rozdílů v popisu jednotlivých členů rodiny?

2. Jaké vlastnosti jsou připisovány ženám a jaké mužům?

Zkuste vymyslet nový popis této domácnosti tak, aby bylo dle vás na všechny její členy nahlíženo stejně.

1. Popis holky a chluka je jiný. Jsou role stereotypy.
2. Žena je hezká a chodí na rande, chytí popis její os. a muž je chytrý a dobrý ve sportu.

Tohle je Prokopova rodina. Pan Prokop a paní Prokopová spolu pracují na domácnosti -> paní Prokopová dělá věci a pan Prokop utírá prach. Mají syna Michaela, je pohledný, studuje jazykovou školu, takže velmi chytrý a talentovaný na jazyky. Taký je dobrý ve sportu. Taký mají dceru Susan. Susan je nejenom překrásná, ale i velice vzdělaná a chytrá. Studuje zdravotní školu a hodně sportuje. Chodí na brigádu a je moc dobrovolná, protože přispívá na mítky.

And now meet Mother. She is a teacher, so she is in her classroom now. Look at the boys and girls. They are Mrs. Prokop's pupils. She is a good teacher. Mr. Prokop is proud of his wife. And she is proud of her husband because he is a very good technician.

Now say hello to Michael and his friends. Don't ask Michael about his school but say a word or two about his hobbies. He is pleased, isn't he?

And now look at the pretty shop assistant. Yes, she is the Prokops' daughter. Her first name is Susan. Hasn't she got a nice dress! She has got a lot of nice dresses; but this dress is new. It is a present. It's her birthday today. Well, happy birthday, Susan.

At five in the afternoon:

Mr. Prokop is speaking at a meeting. He is not working overtime today. Mrs. Prokop is having tea and reading her newspaper. Susan is waiting for her young man. Why isn't he coming?! Michael is doing his homework. He is learning new words from a lesson.

At half past seven in the evening:

Mrs. Prokop is busy in the kitchen. Her husband is watching TV in the living room. Susan is getting dressed in the bedroom; she is going out tonight. Her brother is writing a long English letter to a pen friend.

- 1₁ V druhé ukázce ze stejné učebnice můžeme nalézt jak příklady genderové rovnosti, tak genderové nerovnosti – o které členy se jedná a jaké jsou mezi nimi rozdílnosti?
- 2₁ Zamyslete se a uveďte, proč je dle vás mladá dívka vyobrazována tímto způsobem?

Pracovní list 3 The Prokop Family – ukázka vypracovaného zadání

1₁ jedná se o členy rodiny Prokopů.
Objevují se zde rozdíly v pracovním nasazení (paní Prokopová je učitelka a pan Prokop je technik). Syn Michael je vyobrazován jako chytrý, talentovaný kluk, který má hodně koníčků. Dcera Susan je hezká poradkyně v obchodu, má hezké šaty a narozeniny, ale zase chybí popis její osobnosti.

2₁ Protože je žena. Ženy se ale tohoto ideálu mají vzdát o domácnost a vychovávat děti a musí pracují a jsou chytrý.

Prvouka 1 – nakladatelství Fraus⁷⁵

Jako pozitivní ukázkou vyobrazení žen a mužů ve školních materiálech jsem zvolila učebnici Prvouky od nakladatelství Fraus. Studenti měli za úkol se opět podívat na materiál a přiložené úkoly. Zhodnocení tohoto materiálu probíhalo pouze ústně, většina studentů se shodla na pozitivním zobrazení různých typů rodiny a férového rozdělení rolí v domácnosti. Zmiňovali především důležitost ukázky domácností, kde s dětmi žije pouze jeden rodič, či zdůraznění pojmu rodina v kontextu bezdětného páru.

⁷⁵ DVOŘÁKOVÁ, Michaela, Jana STARÁ a Radka PIŠTOROVÁ. Prvouka: vzdělávací oblast člověk a jeho svět : pro 1. ročník základní školy. Ilustroval Andrea POPPROVÁ, ilustroval Alžběta GÖBELOVÁ. Plzeň: Fraus, 2019. ISBN 978-80-7489-542-5., str. 32, 33

Rodina jsou lidé, kteří se mají rádi a starají se o sebe navzájem. (Jsou i jiná pojetí rodiny, jež zdůrazňují právní nebo příbuzenské vztahy.) Lidé, kteří spolu bydlí, tvoří domácnost.

V domě na obrázku jsou nalevo od schodiště tři byty – v každém podlaží jeden. Popište, jak vypadají rodiny, které žijí v prvním a druhém podlaží. I muž a žena ve třetím podlaží tvoří rodinu, přestože nemají děti.

Napravo od schodiště jsou rovněž tři byty. Muž, který bydlí sám v prvním podlaží, má také rodinu. Ta s ním ale nebydlí. Jak může vypadat jeho rodina? Kluk bydlící ve třetím podlaží jen s tatínkem má rodinu, která má čtyři členy. Jak může vypadat jeho rodina?

Vybarvěte zeleně dveře rodiny, v níž žije také babička a dědeček. (→ Návrhy dalších otázek uvádíme v Příručce učitele.)

Kdo patří do vaší rodiny? Přineste fotografii nebo svou rodinu nakreslete do prázdného bytu.

Pracovní list 4 – Prvouka 1

5. Vyobrazování žen a mužů v reklamách – analýza reklam

Analýza televizních reklam

Jako první se aktivita analýzy médií věnovala televizním reklamám – většinu z nich studenti neznali, jelikož sami moc televizi nevyužívají. Celkem bylo analyzováno osm reklam, které se v posledních zhruba deseti letech objevily v televizním vysílání. Níže bude stručně popsáno dění dané reklamy a následně reakce a analýza studentů.

Nasivin nosní kapky⁷⁶

Reklama zobrazuje muže a ženu v domácnosti – muž je očividně nemocný a veškeré činnosti (jako například zvednutí ovladače či pití čaje) mu dělají kvůli jeho nemoci problém. Jeho žena mu při všech těchto aktivitách s úsměvem asistuje a pomáhá mu. V reklamě se následně objevuje samotný produkt, nosní kapky, které mají napomoci skoncovat s mužskou „rýmičkou“ již o dva dny dříve. Po použití produktu se muž uzdraví a radostně zvedá ovladač ze stolku sám.

Studentům se tato reklama nezdála nijak kontroverzní, jediné, co podotkli, byla právě stereotypně zobrazená mužská „rýmička“, která je zde vyobrazena poněkud teatrálně – což ale přisuzovali účelu reklamy.

T-Mobile V naší třídě je nejlíp: Kráska⁷⁷

Oficiální popis Youtubového účtu společnosti je pod tímto videem následovný: *„Plavková sezóna za rohem, komu by se teď nešiknul osobní trenér? Ne každý má ale u svého tělocvikáře takovou protekci jako Lucinka :-)“*

Reklama začíná ve školním kabinetu, kde jsou dvě paní učitelky a jeden pan učitel, tělocvikář. Do kabinetu vstupuje studentka, Lucinka, se kterou se pan učitel nejspíše domluvil na soukromém tréninku. Z chování pana učitele můžeme vidět, že mu studentka přijde atraktivní. Ještě jednou se studentka ujišťuje, zda nabídka cvičení platí a pan učitel přitakává. Studentka na to odvětí, že ne ona, ale její spolužačka, Machatá, by tedy o ně měla zájem. Panu učiteli mizí úsměv z tváře, zatímco se dívá na zmíněnou spolužačku – podle jeho výrazu ne tak atraktivní, jako první studentka Lucinka.

Tato reklama ve všech třídách vzbudila velmi negativní emoce. Jako první věc, kterou studenti konstatovali, bylo nejasnost produktu, který by vůbec měla reklama inzerovat. Mezi další věci, které studentům přišly nepřijatelné, byl očividný zájem učitele o studentku a zmíněné „soukromé lekce tělocviku“, pod kterými si v daném kontextu reklamy těžko představíme opravdové cvičení. Poslední věcí, která byla velmi často zmiňovaná, je zobrazení „atraktivní“ a „neatraktivní“ ženy, vycházející z určitého

---

⁷⁶ Merck spol s.r.o, 2017, Nasivin, Youtube video. [cit. 20.6. 2023].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OUid73gxcA>

⁷⁷ T-Mobile CZ, 2014, T-Mobile V naší třídě je nejlíp: Kráska, Youtube video. [cit. 20.6. 2023].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ANQczhZQ2bM>

společenského stereotypu a vedoucí k výhodám pro dané „atraktivnější“ ženy. Zde jsou některé studentské analýzy reklamy:

„Reklama má sexistický podtext, odehrává se ve škole. Učitel tělocviku chce mít osobní trénink s krásnou žačkou (Lucinkou), když zjistí, že ona chce osobní trénink pro svou „né tak krásnou spolužačku“, učitel k ní změní přístup a chce z toho vycouvat. Nelíbí se mi sdělení reklamy a už vůbec ne ukázaný vztah mezi učitelem a studentkou.“

„Reklama je sexistická, bodyshamuje ženy a ukazuje stereotypní standart. Učitel má neprofesionální smýšlení vůči studentce — otrěsné. Nedokážu pochopit, jak takováto reklama mohla někoho napadnout v souvislosti s T-Mobilem.“

„Reklama je naprosto příšerná, zaprvé ani nevím, na co je... zadruhé to, že učitele přitahuje studentka by nemělo být vůbec něco vtipného, a zatřetí si myslím, že každému se líbí něco jiného a není potřeba urážet vzhled jakékoliv ženy.“

Jar: Co nového, Adámkovi⁷⁸

V reklamě na známou značku čistícího prostředku na nádobí vidíme dva muže a dvě ženy v kuchyni. Zatímco vidíme obě ženy odcházet z místnosti, voice-over klade otázku: „Jakto, že maminky nechají tatínky s takhle špinavým nádobím?“. Dále hlas říká, že maminky dobře vědí, že nové kapsle Jar do myčky jsou mnohem účinnější, než ty předchozí a dokážou odstraňovat nečistoty mnohem snadněji. Zatímco tatínkové utírají čisté nádobí, se maminky vracejí do kuchyně a hlas pronáší větu: „Jako vždy maminky Jaru oprávněně důvěřovaly.“

Tato reklama ve studentech nezbudila moc emocí, jelikož tento koncept běží na televizních obrazovkách velmi dlouho. Mnoho z nich se však pozastavilo právě nad první pronesenou větou, která se podivuje nad jakousi „troufalostí“ maminek, které nechají tatínky se špinavým nádobím. Studentům se především nelíbilo automatické přiřazení domácích prací ženskému pohlaví, které indikuje nejenom první, ale také

---

⁷⁸ TVTheEye, 2011, co nového, Adámkovi? - jak to že maminky nechají tatínky s takhle špinavým nádobím, YouTube video. [cit. 20.6. 2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fk9yrqrhaya>

poslední věta, kdy maminky oprávněně důvěřují Jaru a zároveň podceňování mužů, kteří by tuto činnost měli dělat:

„Reklama mi nepřišla nijak hrozná, vlastně tam ti muži dělali domácí práce, ale nelíbilo se mi ukazování mužů jako neschopných. Třeba u nás doma mám nádoby na starosti já a táta.“

„Jediné, co bych reklamě vytkla, je stereotyp ženy jako odbornice na domácí práce.“

Fernet Stock: I muži mají své dny⁷⁹

Reklama na známý alkoholický nápoj zobrazuje ženu a muže na pláži, kdy žena svému muži vyčítá špatný výběr místa a doby pro dovolenou, jeho nezájem o společné trávení času z důvodu sledování sportu. Voice over následně sděluje, že v ideálním světě je možné ženu vypustit – zatímco muž sahá po ventilku na krku manželky a vypuštěnou ji skládá jako nafukovací pannu. Následuje scéna se dvěma muži v baru a voice over říká, že v reálném světě to není možné, a proto je tady Fernet Stock. Reklama končí ukázkou lahve alkoholu s popisem „I muži mají své dny.“

Reklama byla z celé aktivity nejvíce kontroverzní a ze strany studentů se setkala s nejvíce negativními pocity. Jako první studenty zarazila narážka na manželův zájem o sport, kdy žena říká „Ty máš zas jenom ten tvůj sport.“, která by měla indikovat, že sport je čistě mužský koníček a ženy se o něj vůbec nezajímají. Nejvíce šokovaní byli studenti ze samotného „vtipu“ reklamy, ženy jako nafukovací panny, podtržené hláškou o ideálním světě a vypuštění žen. Jako poslední věc, na kterou spousta studentů narážela je slogan reklamy „I muži mají své dny.“, který srovnává ženskou menstruaci s pitím alkoholu.

„Reklama na Fernet – ženy se nezajímají o sport a muži jsou neschopní udělat něco pořádně. V ideálním světě nejsou ženy, v realitě to tak „bohužel“ není, ale to muži vyřeší chozením do hospody.“

---

⁷⁹ Fernet Stock, 2013, Fernet Stock: Lipno – TV reklama (2007), YouTube video. [cit. 20.6. 2023].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=l6ni7wec2ii>

„Příšerné, je dobře, že už v televizi neběží, zkrátka nemám slov.“

„Žena komanduje muže, jak je neschopný, že ho zajímá jen sport. On jí vypustí jako nafukovací pannu, což mě překvapilo, asi to mělo být vtipné. Pak tam říkají něco o tom, že "ženy můžete v životě vypustit", na závěr řeknou "i muži mají své dny". Nelíbí se mi zlehčování ženského cyklu.“

Analýza internetových, tištěných reklam a billboardů

Studenti prvního a následně i druhého ročníku gymnázia byli rozděleni do pěti skupin, z nichž každá dostala jednu z níže uvedených stránek obsahujících reklamy, ve kterých můžeme nalézt stereotypní představy o ženách a mužích, sexistické či objektivizované nahlížení na (převážně) ženské tělo. Všechny použité obrázky byly převzaty ze stránky Sexistické prasátečko⁸⁰, která mezi lety 2008 a 2017 každoročně udělovala anticenu pro nejsexističtější reklamu roku.

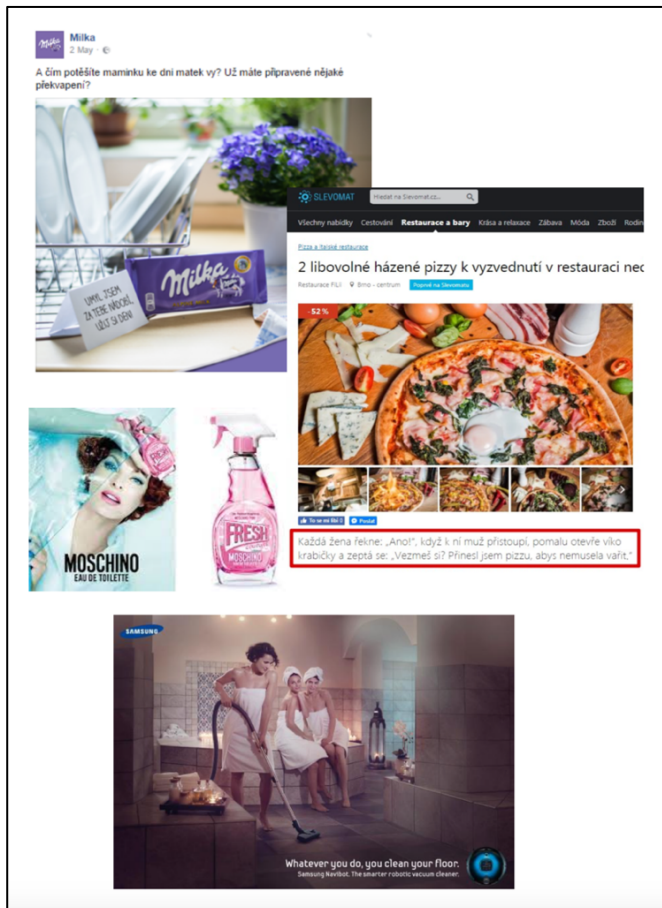
Úkolem každé ze skupin bylo prohlédnout si přiřazené reklamy, analyzovat je – co vlastně mají za úkol prodávat či sdělovat, jakým způsobem to dělají a zda je dle nich tento způsob reklamy vhodný. Druhým úkolem bylo najít alespoň jednu další reklamu, která službu či produkt propaguje podobným způsobem, jako ty na jejich obrázku.

Po samostatné analýze byly jednotlivé reklamy představeny celé třídě a společnou diskuzí studenti došli k hlavním způsobům, jak jsou sexistické reklamy prezentovány – celkovou stereotypizací rolí žen a mužů, násilím, objektivizací ženského či mužského těla, sex-selling, mýtus krásy, jazykový sexismus.

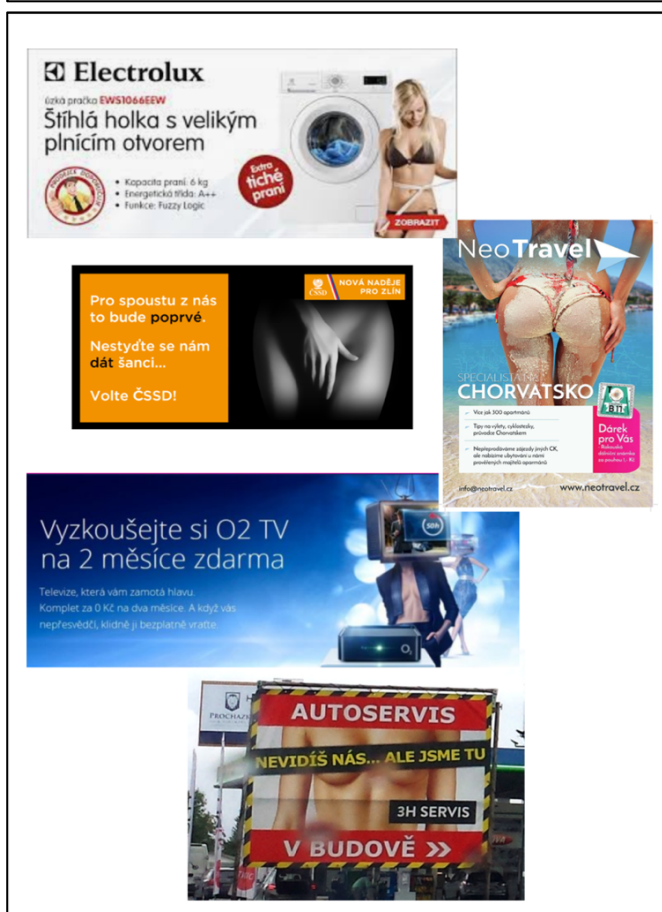
Na následujících stranách jsou uvedeny ukázky jednotlivých reklam a práce studentů. Pracovní listy v plné velikosti budou uvedeny v Příloze III.

---

80 Výsledky anticeny Sexistické prasátečko 2017. Sexistické prasátečko [online]. Brno: NESEHNUTÍ, 2017 [cit. 2023-06-20]. Dostupné z: <https://www.prasatecko.cz/2017>

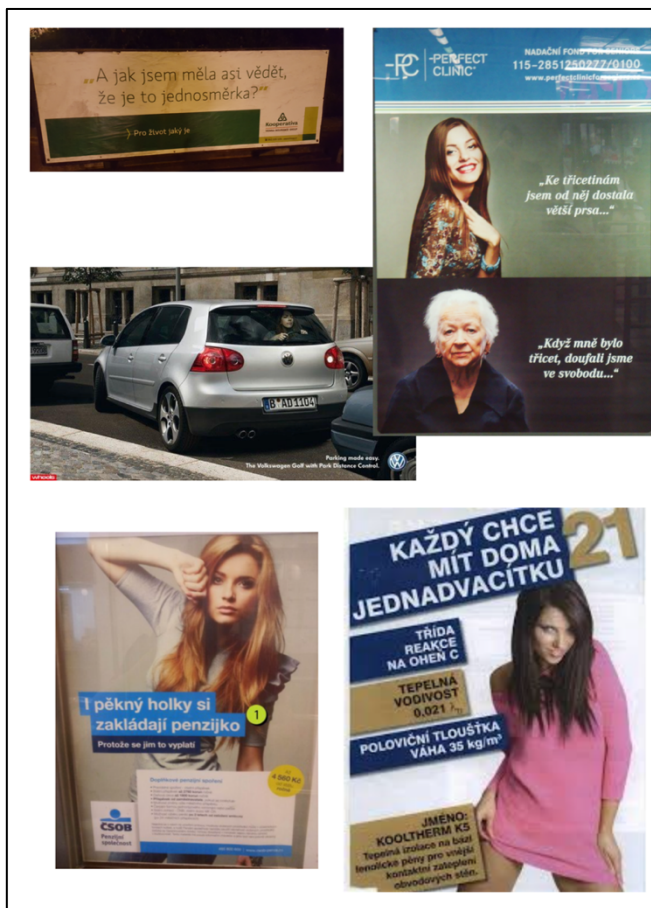

1. Milka – maminku potěšíte jenom tím, že „za ní“ umyjete nádobí
2. Moschino – parfém, který vypadá jako čistič oken. Paní je dokonce i za nějakým sklem. (mužský parfém od Moschino má normální lahvičku = mytí oken je teda jenom pro ženy)
3. Pizza – „Přinesl jsem pizzu, abys nemusela vařit.“ Je představa romantické večeře, která ještě naráží na žádost o ruku. Navíc ještě hodný partner ušetří ženě práci.
4. Samsung – ukazuje ženu, která s úsměvem luxuje v koupelně a pozorují jí další dvě ženy. Reklama ale není na normální vysavač, ale na elektrický – moc nevidíme, jak to spolu souvisí.

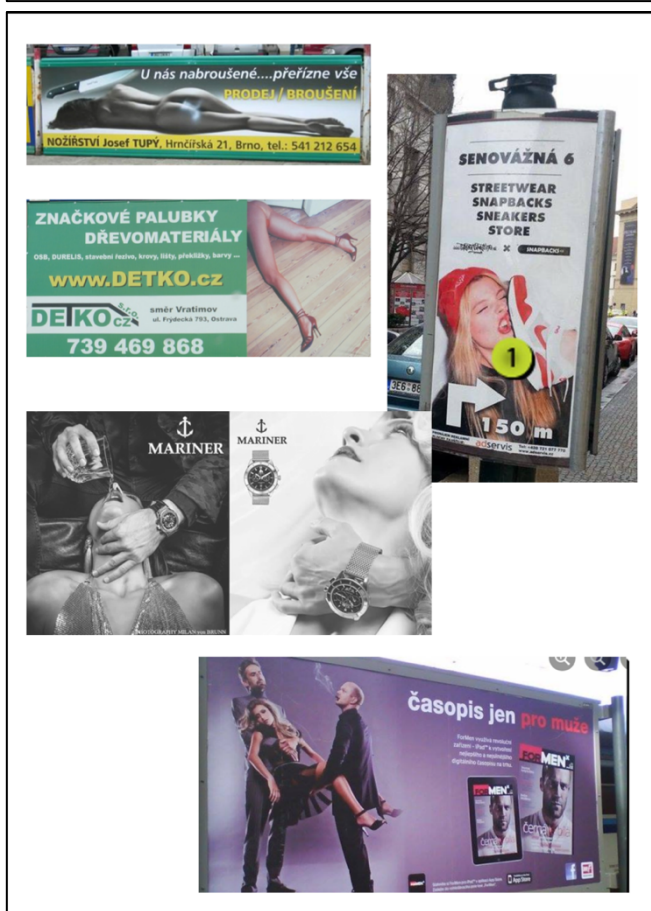

1. Pračka – Text je reklama na poslušnou ženu s velkým plnicím otvorem, která má být podle všeho tichá a výkonná, z toho důvodu si nevšimnete, že reklama má být určena na pračku.
2. ČSSD – Na první pohled se reklama nezdá na reklamu volební strany, ale na reklamu antikoncepce, aby žena byla chráněna.
3. NeoTravel – Reklama nezaujme nabídkou na pobyt, ale na paní s vypracovaným pozadím.
4. O2 – Reklama nemá tolik vyzývavé obrázky, avšak text je zavádějící – v podstatě ukazuje co vám žena může nabídnout: zamotá hlavu, když nebude vyhovovat, vrátíte.
5. Autoservis – Místo prohlídky pod kapotou auta, si vás mechanik prohlédne pod vaší vlastní kapotou.

Ukázka vypracování skupiny 1 a 2

1. Kooperativa a VW – ukazují stereotyp, že ženy neumí řídit, a proto potřebují jednodušší auta nebo pojistky.
2. Perfect clinic – nejspíš naráží na to, že dnešní ženy řeší blbosti, jako větší prsa. Nepochopili jsme, proč by to jako blbost podávala zrovna plastická chirurgie, která se tím živí.
3. ČSOB – když už i ty pěkný holky myslí na budoucnost (i když by nemusely???), tak si ho založ taky.
4. 21 – asi nejhorší z nich, na první pohled nevíme, na co vůbec reklama je – tepelná izolace. Má přitahovat frázi s nízkým věkem slečny a fotografií.

1. Nožičství – reklama je na nože, ale nejvýraznější prvek je nahá žena. „Přeřízneme vše“ – sexuální narážka.
2. Detko – reklama je na dřevomateriály, ale pozornost zaujmou ženské nohy ležící ve zvláštní pozici na podlaze. Nemají s tím nic společného.
3. Senovážná 6 – reklama je na obchod s botami, ale nejvýraznější je, že někdo kope dívku botou do obličeje.
4. Mariner – reklama je alespoň „vkusně“ zpracovaná, ale ukazuje dominanci muže s těmito hodinkami – drží ženu pod krkem.
5. Časopis jen pro muže – ženy jsou vyloučené, a proto nesou dva muži bezvládné tělo ženy? Reklamy propagují své produkty pomocí násilí na ženách

Ukázka vypracování skupiny 3 a 4

1. Rádio – bůh ví, k čemu směřuje. Ukazují znásilnění. Problém vidíme ve větě, která ukazuje stereotypní představu, že ženy se dostanou na vyšší pracovní pozice jen díky sexu.
2. Kniha – chtějí ukázat knihu, jako nenahraditelnou pro výuku asistentek. Cílí na mladé ženy, které se chtějí stát co možná nejlepšími asistentkami a být klenotem svého šéfa. Zároveň vůbec nezmiňují mužské pohlaví a ukazují tak, že tato práce by měla být vhodná jen pro ženy (mladé a krásné).
3. Auto ESA – zní spíš jako nějaká seznamka než pracovní nabídka. Ukazují spokojeného telefonního operátora a cílí tak na mladé a hezké ženy, které by byly vhodné pro „jejich kluky“. Zní nám to spíš jako práce prostitutky.
4. Pošta – ukazuje stereotypy ve společnosti – plakát s mužem zmiňuje příležitost stát se vedoucím, zatímco plakát se ženou jen různorodou práci a pravidelnou mzdu, nic o vedení. Dá nám to představu, že žena se musí starat o rodinu více, a tak potřebuje flexibilní pracovní dobu.

Ukázka vypracování skupiny 5

6. Novinářské gender bingo

Poslední z aktivit týkajících se mediálního prostoru bylo tzv. Gender bingo. Tato aktivita byla realizována v prvním a třetím ročníku gymnázia, přičemž byli studenti rozděleni do dvojic. Každá dvojice dostala kartičku Gender Bingo, která obsahuje různé lidské vlastnosti či popis vzhledu. Na základě přiřazených internetových novin a bulvárních stránek studenti vyhledávali titulky článků, obsahující výrazy na kartičce a zároveň si do příslušného políčka poznamenávali, zda se výraz týkal ženského nebo mužského pohlaví. Konkrétně se jednalo o tyto webové stránky: Extra.cz, Blesk.cz, Novinky.cz, CT24.ceskatelevize.cz, Lidovky.cz, Seznamzpravy.cz a IDnes.cz. Po úspěšném nalezení 5 políček v řadě měla dvojice bingo.

V návaznosti na dokončenou hru se poté studenti podělili s výrazy, které našli a sdělili třídě, zda se jednalo o ženu či muže. Společně pak třída na základě výsledků zhodnotila, které vybrané noviny či bulvár byly nejvíce genderově neutrální a které naopak dávaly prostor genderovým stereotypům ve svých článcích.

Reflexí aktivity byla společná diskuze na téma zobrazování žen a mužů v médiích – studenti zhodnotili své pocity z aktivity a zároveň vyjádřili názor na poznatky ohledně

vyobrazování mužů a žen v mediálním prostoru. Aktivita byla studenty hodnocena kladně, bavilo je články nejenom vyhledávat, ale i pročítat, a zjistit tak případně ještě více informací či stereotypů. Všimli si také, že pro ženy jsou v mnoha médiích použita úplně jiná slova a charakteristiky než pro muže. U žen se převážně v bulvárních člancích řešil jejich vzhled, u mužů to byla spíše kontroverze či kariéra. Také spoustu studentů podotklo, že pokud se v článku jednalo o ženu, byla velmi často uvedena jako něčí žena či přítelkyně, zatímco muži byli prezentováni svým povoláním.

Tato aktivita je vhodná nejenom pro ilustraci těchto rozdílů, ale také se prolíná s mediální výchovou, jelikož studenti mohou v rámci reflexe porovnat prezentaci seriózních zpravodajských novin, a naopak bulvárních plátků.

Ambiciózní	Sexy	Svalnatý/á	Vtipný/á	Charismatický/á
Citlivý/á	Vtipný/á	Krásný/á	Talentovaný/á	Výjimečný/á
Něžný/á	Mladý/á	Divoký/á	Sebevědomý/á	Starý/á
Problémový/á	Kontroverzní	Netradiční	Nudný/á	Štíhlý/á
Odborník/ice	Obézní – tlustý/á	Ženatý/vdaná – přítel/kyně	Nahý/á	Vyzývavý/á

Gender Bingo

7. Vlastní tvorba reklamy bez genderových stereotypů

V návaznosti na předchozí aktivity, týkající se sexistických reklam či novinových článků obsahující genderové stereotypy, by mohla být do výuky dále zařazena tvorba vlastních reklam či článků, ve kterých se studenti snaží těmito vyobrazením či stereotypům vyhnout. Studenti by si mohli vybrat, zda budou chtít natočit vlastní televizní reklamu, zpracovat tištěnou reklamu či napsat vlastní článek. Vzhledem k větší náročnosti aktivity a omezenému času, který byl pro výukový blok z této práce poskytnut, nebylo již možné vlastní tvorbu studentů realizovat. Nicméně je dle mého názoru aktivita vhodná nejenom pro hlubší zamyšlení se nad touto problematikou a zpracování informací z předchozích tří analýz, ale také studentům napomáhá rozvíjet kreativitu a další dovednosti, spojené například se zpracováním daných videí či zlepšení práce v kolektivu – proto jsem se jí rozhodla alespoň zmínit pro inspiraci.

8. Genderový kvíz

Předposlední zařazenou aktivitou byl kvíz, který shrnoval probranou problematiku genderu a feminismu a zároveň například nastiňoval některá nová témata či osobnosti, se kterými se studenti dříve nesetkali. Studenti byli po třech rozděleni do týmů, jejichž úkolem bylo správně odpovědět na danou otázku. Pokud tým, který se přihlásil jako první o slovo, zodpověděl otázku správně, získal 100 bodů. Pokud zvolili špatnou odpověď, dostal slovo jiný tým, který za správnou odpověď získal 50 bodů.

U většiny odpovědí bylo v dalším kroku studentům poskytnuto více informací o daném tématu a mohla být rozvinuta diskuze. Níže jsou vypsány všechny otázky, které v kvízu zazněly a pro ilustraci i pár ukázek toho, jak kvíz vypadal. Celá prezentace bude k nahlédnutí či stažení dostupná prostřednictvím QR kódu pod ukázkami. Na konci kvízu byl vyhlášen vítězný tým a jelikož aktivita zabrala celou vyučovací hodinu, byli studenti požádáni o psanou zpětnou vazbu prostřednictvím Google Forms – některé zpětné vazby budou uvedeny pod ukázkou aktivity.

Otázky z kvízu:

- Ženská práva se v historii řeší již od:**
A. Pravěku B. Starověku C. Středověku D. První světové války
- O jaké právo ženy původně usilovaly v 19. století?**
A. Pracovat B. Chodit na VŠ. C. Legalizaci antikoncepce D. Volit
- Jak se nazývala organizace bojující o volební právo v Anglii?**
A. Ženy sobě B. Ženský spolek C. Sufražetky D. Ústřední ženská rada
- Plnou rovnost volebního práva české ženy získaly v roce:**
A. 1918 B. 1860 C. 1914 D. 1945
- Druhá vlna feministického hnutí se dostala do širšího povědomí díky:**
A. Ženám v domácnosti B. studentským hnutím
C. zapojením více mužů do hnutí D. ženám na typicky mužských pozicích
- Díky této ženě nemusí české učitelky žít v celibátu, založila ženskou národní radu a její jméno dnes nese cena pro feministku roku.**
A. Františka Plamínková B. Klára Červenková C. Anna Bayerová
- Patří mezi nejznámější české spisovatelky 19. století. Často se ve svých dílech věnovala ženským sociálním problémům. Ve své době ale zůstala nepochopena a na sklonku života se potýkala s chudobou a dluhy. O koho se jedná?**
A. Karolína Světlá B. Božena Němcová C. Gabriela Preissová
- Tato česká spisovatelka proslula nejen svou literární tvorbou, ale také bojem za přístup dívek ke vzdělání. Založila soukromé dívčí gymnázium a její zásluhou mohly od konce 19. století studovat dívky na filozofických fakultách rakouských univerzit.**
A. Sidonie Nádherná B. Božena Němcová C. Eliška Krásnohorská
- Která z těchto věcí byla objevena ženou?**
A. Elektřina B. Toaletní papír C. Řasenka D. Programovací jazyk
- Jaké stereotypy jsou často spojovány se zobrazením mužů v médiích či reklamách?**
A. Silní, neemocionální, dominantní, bohatí
B. Slabí, emočnější, poddajní, chudí
C. Oba stereotypy jsou velmi často zastoupeny
- Jaký je gender pay-gap v ČR? (rozdíl mezi platem žen a mužů na stejných prac. pozicích)**
A. 0% B. 5% C. 8% D. 15%

12. Kolik žen je v současné době zastoupeno v české poslanecké sněmovně?

- A. 20 z celkových 200   B. 42 z celkových 200
C. 58 z celkových 200   D. 98 z celkových 200

13. Co jsou to genderové kvóty?

- A. Zákon, který zakazuje zaměstnávat muže a preferuje zaměstnávání žen.
B. Systém, který stanovuje minimální počet žen, které musí být zastoupeny na určitých pozicích, aby se zvýšila rovnost pohlaví.
C. Metoda, která umožňuje genderové rozdíly ve mzdách na základě toho, zda osoba pracuje v mužské nebo ženské doméně.

14. Jaké právo měly české ženy na interrupci během komunistického režimu?

- A. Interrupce byla zcela legální a pouze se souhlasem ženy.
B. Interrupce byla zcela legální, ale regulovaná státem.
C. Interrupce byla legální pouze v případě ohrožení matky.

15. V kolika zemích Evropy je ilegální interrupce?

- A. 0 z 44 celkových   B. 2 z 44 celkových
C. 5 z 44 celkových   D. 11 z 44 celkových

16. V některých zemích jsou ženy nuceny uzavírat sňatky v nízkém věku. Jaká je věková hranice pro uzavření manželství v takové zemi?

- A. 10 let   B. 14 let
C. 15 let   D. Neexistuje žádná minimální věková hranice

17. Jaká práva jsou upírána ženám blízkého východu v dnešní době?

- A. Právo na vyjádření nesouhlasu k rozvodu.
B. Právo na oblečení vlastního výběru.
C. Právo na práci v oblasti vědy a techniky.
D. Neexistuje žádná minimální věková hranice
E. Právo na vyšší než základní vzdělání.
F. Všechny uvedené

18. V kolika zemích světa je trestná homosexualita? (z celkových 195 států)

- A. v 10 zemích   B. ve 20 zemích.   C. v 50 zemích   D. v 70 zemích

Celý kvíz ve formě interaktivní prezentace Powerpoint lze nalézt na úložišti Google Disk přes tento QR kód.

DÍKY TÉTO ŽENĚ NEMUSÍ ČESKÉ UČITELKY ŽÍT V CELIBÁTU, ZALOŽILA ŽENSKOU NÁRODNÍ RADU A JEJÍ JMÉNO DNES NESE CENA PRO FEMINISTKU ROKU.

Františka Plamínková   Klára Červenková   Anna Bayerová

9

 Františka Plamínková byla učitelkou, senátorkou a bojovala za práva žen a rovnost mezi pohlavími. V roce 1923 založila Ženskou národní radu, aby prosazovala zákony o rodině a podporovala myšlenku, že ženy by měly mít právo kombinovat svou kariéru a rodinu. V roce 1925 byla zvolena do senátu, ale během války byla nacisty popravena. Dnes je ceněna jako feministka roku za své zásluhy. Díky ní už učitelky nemusí žít v celibátu a ženy mají právo volit.

KOLIK ŽEN JE V SOUČASNÉ DOBĚ ZASTOUPENO V ČESKÉ POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ?

20 z celkových 200   58 z celkových 200

42 z celkových 200   98 z celkových 200

16

 Malé zastoupení žen v politice je stále problémem ve většině zemí. Tato skutečnost pak vede především ke znevýhodnění jedné poloviny populace a jejich zájmů, malé zastoupení žen může také vést k menší rozmanitosti při řešení společenských problémů a stále je tak upevňován předsudek, že politika je spíše „mužskou“ oblastí.

V NĚKTERÝCH ZEMÍCH JSOU ŽENY NUCENY UZAVÍRAT SŇATKY V NÍZKÉM VĚKU. JAKÁ JE VĚKOVÁ HRANICE PRO UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ V TAKOVÉ ZEMI?

10 let   14 let

15 let   Neexistuje žádná minimální věková hranice

20

 Nucené sňatky s nízkou věkovou hranicí jsou praktikovány zejména v rozvojových zemích, například Afghánistán, Bangladéš, Pákistán, Jemen, Indonésie, Nigérie, Somálsko, Súdán, Indie a další. V některých vyspělejších zemích, kde lze uzavřít sňatek s nezletilou osobou, je výjimka se souhlasem rodičů.

JAKÉ PRÁVO MĚLY ČESKÉ ŽENY NA INTERRUPCI BĚHEM KOMUNISTICKÉHO REŽIMU?

Interrupce byla zcela legální a pouze se souhlasem ženy.

Interrupce byla zcela legální, ale regulovaná státem.

Interrupce byla legální pouze v případě ohrožení matky.

18

 V Československu fungovala potratová komise od roku 1957. Každá žena, která chtěla podstoupit potrat, musela absolvovat konzultaci s lékařem a žádost o povolení potratu musela podat před komisí složenou ze dvou lékařů a jednoho laika. Komise posuzovala případ individuálně a rozhodovala o povolení potratu na základě zdravotních a sociálních důvodů, jako například vážná ohrožení zdraví matky nebo závažné vady plodu. Nicméně tato praxe byla často zneužívána k politickému nátlaku.

Ukázka otázek z Gender kvízu

Závěrečná reflexe

Jak bylo již zmíněno výše, pro delší ústní reflexi nezbyl po hodinové časové dotaci prostor. Studenti byli tedy požádáni o napsání svých dojmů z aktivity přes Google Forms.

Zhodnoťte prosím dnešní aktivitu – jak se vám líbila, zda jste při ní narazili na nějaké problémy (například komunikace v týmu, nepřehlednost atd.), zda vám informace připadaly užitečné (věděli jste všechno, nebo jste se dozvěděli něco nového?).

„Aktivita mě moc bavila! Nějaké věci jsem věděla, něco odvodila a zároveň se dozvěděla něco nového! Toto téma mě baví a zajímá. Komunikace v týmu byla v pohodě. Tyto aktivity jsou krásné zpestření hodin.“

„Mně se aktivita moc líbila celá, nevěděla jsem vše, proto jsem byla překvapena, když jsem se dozvěděla spoustu nových věcí, nejvíce šokující pro mě bylo, že si v zemích na Blízkém východě mohou muži brát i malé holčičky, anebo že v našem sousedním státě, Polsku, jsou zakázány potraty.“

„Bylo to moc fajn, krásně zpracované!! Dozvěděla jsem se například ty jména konkrétních žen, a bylo to pro mě přínosné.“

„Podle mě jsme se dozvěděli spoustu nových informací, ale zároveň si myslím, že jsme jich hodně věděli. Některé z nich jsou velmi smutné, že se v dnešní době ještě dějí. Tato aktivita mě bavila, rozumně a v klidu mluvit o tomto tématu a sdílet názory s ostatními mi přišlo velmi fajn.“

„Tento kvíz se mi velmi líbil. Byl velmi zajímavý a poučný. Hodně jsem si toho uvědomila. Ženy by měly být rovny mužům a ženy i (bohužel) dívky v zemích jako Pákistán, Somálsko, Sýrie... by měly mít alespoň základní lidská práva nehledě na náboženství. Všichni jsme z masa a kostí a zasloužíme si svobodu.“

9. Vlastní návrh řešení genderové problematiky

Závěrečnou aktivitou vyučovacího bloku byl studentský projekt. Studenti třetího ročníku byli rozděleni do dvojic, přičemž každá z nich dostala jedno ze 4 témat, kterým se měli zabývat: Ženy v podnikání, Ženy a vzdělání, Práva žen Blízkého východu, Reprodukční práva.

Každá dvojice dostala za úkol vyhledat co nejvíce informací o problematice – jakým problémům ženy v dané oblasti čelí a jaký vliv má problém na společnost. Dále si díky této rešerši stanovili několik konkrétních problémů, kterými se chtěli zabývat a v posledním kroku navrhnout své vlastní nápady, jak mohou být tyto problémy řešeny. Celý projekt měli studenti odprezentovat prostřednictvím jednoho plakátu, na kterém

uvedou nejdůležitější body svého výzkumu. Níže jsou uvedeny dvě konkrétní práce studentů.

Ukázky vypracování projektů

Plakát č.1 se věnoval podpoře ženského podnikání a studenti odvedli výbornou práci ve vyhledávání informací o problematice a ve výsledném zpracování projektu. Dvojice si stanovila tři zásadní problémy: nedůvěra v ženy podnikatelky, stereotypní nahlížení na ženské zkušenosti a dovednosti v podnikatelské sféře, a jako poslední, nedostatek programů na podporu a kariérní rozvoj žen podnikatelek. Jako řešení navrhli zavedení grantových programů, které by pomohly podpořit nové projekty žen podnikatelek, workshopy rozvíjející dovednosti a osobní rozvoj začínajících i zkušených podnikatelek a také organizovanou síť zkušených mentorek v podnikatelské sféře, která by mohla napomoci podnikatelkám vytvořit nové kontakty a předávat zkušenosti.

PODPORA ŽENSKÉHO PODNIKÁNÍ

Projekt se zaměřuje na podporu žen v podnikání a snaží se o dosažení rovnosti a úspěchu pro ženy v tomto odvětví

PROBLÉMY, SE KTERÝMI SE ŽENY V PODNIKÁNÍ POTÝKAJÍ

Finanční bariéry - ženám je často projevována větší nedůvěra v podnikání a z toho plynou i nižší finanční podpora poskytovaná bankami.

Stereotypy - ženy častěji čelí stereotypům a je na ně nahlíženo jako na méně schopné či méně ambiciózní

Nedostatek mentorství - mentorské programy jsou důležité, nejenom pro získání nových zkušeností, ale také pro vytvoření nových kontaktů - ženy mají často k těmto programům omezený přístup, ať už jako účastnice, či jako zkušenější poradkyně

JAK TYTO PROBLÉMY ŘEŠIT?

Grantový program - poskytování finanční podpory začínajícím podnikatelkám

Workshopy - série workshopů zaměřená na rozvoj podnikatelských dovedností, plánů, managementu a financování

Mentoring - organizovaná síť mentorek - úspěšných podnikatelek a manažerek, odborníků a odbornic z různých odvětví, sdílení kontaktů a zkušeností

Ukázka vypracování vlastního návrhu řešení problematiky č.1

Plakát č.2 byl zaměřen na práva žen Blízkého východu. Studenti si s pomocí předchozích aktivit a dalšího vyhledávání na internetu vytyčili problémy, kterým ženy v těchto zemích musí čelit. Jako největší problémy viděli diskriminaci a upírání práv, omezování svobod, vzdělání či práva na majetek. Posledním stanoveným problémem, kterým se předchází aktivitu v hodinách nezabývaly, ale i tak neméně důležitý, bylo časté nespravedlivé odsouzení žen právě v zemích Blízkého východu. Studenti opět navrhli řešení těchto problémů – založení online stránek, které budou informovat o právech žen, podpora vzdělávání a reforma školství, přednášky od inspirativních a úspěšných žen a také podpora organizací zabývajících se ochranou lidských práv a ženami, které jsou neprávem odsouzeny.

Ukázka vypracování vlastního návrhu řešení problematiky č.2

Závěrečná reflexe

Po představení a prezentaci vlastních projektů byla se studenty vedena ústní reflexe aktivity a zhodnocení práce. Téměř všichni studenti uvedli, že je bližší nahlédnutí do dané problematiky bavilo a dozvěděli se spoustu nových informací. Většina studentů tvrdila, že měla největší problémy u návrhu vlastního řešení vytyčených problémů, ale i

přesto každá z dvojic přišla se skvělými nápady, jak se problematice věnovat. Zároveň je velmi bavilo vytvářet finální plakát tak, aby nejen předal důležité informace, ale také aby zaujal ostatní.

ZÁVĚR

V moderním světě je rovnocennost obou pohlaví společností velmi podporována – v praxi však můžeme stále nalézt mnoho příkladů stereotypního nahlížení na mužské a ženské role v rodině, pracovním prostředí, médiích či ve škole – tato a další témata byla zmíněna a blíže popsána v teoretické části práce a sloužila především ke sběru informací potřebných k vytvoření devíti výukových jednotek, které najdeme v části praktické. Těchto devět aktivit se prostřednictvím různých činností a úkolů zaměřují na seznámení studentů se základními principy feministického hnutí, kritickému zkoumání genderových stereotypů ve školních učebnicích a mediálním prostoru.

Výsledkem aktivit nebylo pouze vytvoření výukového bloku na téma gender a feminismus, ale také aktivní zapojení studentů do výuky, zaznamenání jejich názorů a pocitů. Zpětná vazba studentů probíhala jak ústní, tak psanou formou a nebyly zjištěny žádné problémy při vykonávání aktivit. Aktivity a jejich zpracování bylo hodnoceno velmi kladně, většinu studentů zprostředkovaná témata velmi zajímala a byli ochotni se o nich dozvědět nové informace. Kromě nově nabytých informací velmi často oceňovali spolupráci se spolužáky, poskytnutou možnost kultivovaně debatovat na dané téma či potřebu kritického myšlení v rámci analýz materiálů. Studenti se aktivně podíleli nejenom na chodu daných hodin, problematice vyobrazování genderových stereotypů se dále věnovali i ve svém volném čase a mnozí z nich se chtěli na dalších vyučovacích hodinách podělit o své příspěvky. Vzhledem ke skutečnosti, že studenti dokázali využít informace z těchto aktivit i mimo školní prostředí a dále se o ně aktivně zajímali, zhodnotila bych přístup k výuce v roli učitele a zpracování aktivit jako úspěšné, stejně tak jako naplnění cíle této práce.

SEZNAM LITERATURY

1. BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. Studium (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-67-6.
2. CRENSHAW, Kimberle. *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*. Chicago: The University of Chicago Legal Forum, 1989.
3. DVOŘÁKOVÁ KANĚČKOVÁ, Eva. *Výchova dívek v Čechách a na Moravě: školství v 19. století genderovou perspektivou*. Praha: Grada, 2020. Pedagogika. ISBN 978-80-271-1292-0.
4. DVOŘÁKOVÁ, Michaela, Jana STARÁ a Radka PIŠTOROVÁ. *Prvouka: vzdělávací oblast člověk a jeho svět: pro 1. ročník základní školy*. Ilustroval Andrea POPPROVÁ, ilustroval Alžběta GÖBELOVÁ. Plzeň: Fraus, 2019. ISBN 978-80-7489-542-5.
5. FORMÁNKOVÁ, L., RYTÍŘOVÁ, K. (eds.): *Abc feminismu. Nesehnutí*, Brno: 2004. 1. vyd. 232 str. ISBN 80-903228-3-2.
6. FRIEDAN, Betty. *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmluvou a Epilogem autorky. Přeložil Jaroslava KOČOVÁ. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-893-2.
7. HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 13*. Baronet, 2012. ISBN 978-80-904103-3-6.
8. KOLLONTAI, Alexandra. *Selected writings of Alexandra Kollontai*. Allison and Busby, London: 1977. ISBN 9780850311570
9. KOSUT, Mary. *Encyclopedia of gender in media*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2012. ISBN 9781412990790.
10. KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
11. LISTER, Martin. *New media: a critical introduction*. 2nd ed. New York, N.Y.: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-43160-6.
12. LORBER, Judith. *Gender Inequality: Feminist Theories and Politics*. 4. vyd. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 9780199859085.
13. MCLELLAN, David. Marxismus. In: MILLER, David, a kol. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 978-80-85947-56-4.
14. MILL, John Stuart. *Poddanství žen, Oddíl 1*. Sv. 2. vyd. Praha: Vydavatelstvo Časopisu českého studentstva, 1890.
15. SMETÁČKOVÁ, Irena. *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*. Praha: Otevřená společnost, 2007. ISBN 978-80-87110-01-0.

16. STEINBACH, Susie. *Women in England 1760-1914: a social history*. London: Phoenix, 2005. ISBN 0-75381-989-9.
17. STRÁNÍKOVÁ, Jana. *Výchova a vzdělávání dívek na cestě k moderní občanské společnosti: genderové a sociální aspekty procesu socializace mládeže v období 1774-1868*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2013. Monographica. ISBN 978-80-7395-511-3.
18. VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost: [vysokoškolská učebnice pro nesociologické směry magisterských a bakalářských studií]*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-808-3.
19. ZÁBOJOVÁ, Eva. *Angličtina pro jazykové školy*. 9. vyd. Praha: SPN, 1993. Učebnice pro jazykové školy (SPN). ISBN 80-04-26423-9.
20. ZÁVODNÝ POSPÍŠIL, Jan a Lucie Sára ZÁVODNÁ. *Mediální výchova*. Aktualizované 2. vydání. Prostějov: Computer Media, 2020. ISBN 978-80-7402-408-5.
21. ŽÁČEK, Jiří. *Velká kniha básniček a pohádek*. 2. vyd. Ilustroval Vlasta BARÁNKOVÁ. Praha: Fragment, 2007. ISBN 978-80-253-0442-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. BUREŠOVÁ, Alena. FORBES: *Více žen ve vedoucích pozicích? Máme výrazné zpoždění, zní z byznysu.* [online]. Praha: 18.3. 2022 [cit. 2.5. 2023]. Dostupné online: <https://forbes.cz/vice-zen-ve-vedoucich-pozicich-mame-vyrazne-zpozdeni-zni-z-byznysu/>
2. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Gender: Základní pojmy* [online]. Praha: 2016 [cit. 5.4. 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy
3. ČT24. *Násilím k rovnosti. Před 100 lety britské sufražetky vyválčily volební právo.* [online]. 6.2. 2018 [cit. 5.2. 2023]. Dostupné online: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2349703-nasilim-k-rovnosti-pred-100-lety-britske-sufrazetky-vyvalcily-volebni-pravo>
4. EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpravodajství: *Parlament schválil přelomová pravidla pro genderovou rovnost ve vedení společností* [online]. Praha: 22.11. 2022 [cit. 2.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20221118IPR55706/parlament-schvalil-prelomova-pravidla-pro-genderovou-rovnost-ve-vedeni-firem>
5. FERGUSON, Ann; HENNESSY, Rosemary. *Feminist Perspectives on Class and Work.* [online]. 2022 [cit. 7.2. 2023]. Dostupné online: <https://plato.stanford.edu/archives/win2022/entries/feminism-class/>
6. FERNET STOCK, 2013, *Fernet Stock: Lipno – TV reklama (2007)*, YouTube video. [cit. 20.6. 2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=l6ni7wec2ii>
7. FIALA, Petr. ODS: *Kvóty na člověka.* [online]. Praha: 2.5. 2016 [cit. 2.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.ods.cz/clanek/11712-kvoty-na-cloveka>
8. FÓRUM 50 %: *Před 100 lety se československé ženy dočkaly volebního práva* [online]. Praha: 2020 [cit. 4.4. 2023]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/pred-100-lety-se-ceskoslovenske-zeny-dockaly-volebniho-prava>
9. HAVELKOVÁ, Barbara. *Genderová rovnost v období socialismu.* In Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds.) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Mezinárodní politický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009. Str. 183. Dostupné na: <http://www.komunistickepravo.cz>
10. HEROINE.CZ, *Feministický slovník: Skleněný strop.* [online]. [cit. 13.5. 2023] Dostupné online: <https://www.heroine.cz/feministicky-slovník/skleneny-strop>
11. HOMFRAY, Šárka, ADAMČÍKOVÁ, Jitka. HEROINE.CZ: *Českým médiím vládnou muži. Mediální výzkum pro Heroine.* [online]. 14.3. 2022 [cit. 16.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.heroine.cz/zena-a-svet/7647-ceskym-mediim-vladnou-muzi-medialni-vyzkum-pro-heroine>

12. KŘÍŽÍKOVÁ, Alena. HAŠKOVÁ, Hana. *Průzkum veřejného mínění o postavení žen na trhu práce*. Sociologický ústav AV ČR, 2003. [cit. 10.4. 2023] Dostupné online: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2009/SPP457/um/7518989/Krizkova_Haskova_Pruzkum_ver_mineni.pdf
13. MATĚJŮ, Martin, SOUKUP, Václav. *Sociologická encyklopedie: Kultura* [online]. 21.9. 2020 [cit. 9.3. 2023]. Dostupné online: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kultura>
14. MERCK SPOL S.R.O, 2017, *Nasivin*, Youtube video. [cit. 20.6. 2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OUid73gxcCA>
15. MŠMT ČR. *Gender a vzdělávání*, Praha, 2021. [cit. 10.5. 2023] Dostupné online: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/proc-je-dulezite-se-zabyvat-genderovou-rovnosti-v-kontextu>
16. MŠMT ČR. *Pomůcka při posuzování genderové korektnosti učebnic*, Praha, 2004. [cit. 20.4. 2023] Dostupné online: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/pomucka-pri-posuzovani-genderove-korektnosti-ucebnic>
17. MŠMT ČR. *RVP – Rámcové vzdělávací programy*. Praha, 2022. [cit. 15.3. 2023] Dostupné online: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>
18. MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*, Praha, 2021. [cit. 15.3. 2023] Dostupné online: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>
19. MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, Praha, 2021. [cit. 15.3. 2023] Dostupné online: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>
20. MŠMT ČR: *Stav genderové rovnosti a návrh střednědobého strategického plánu v oblasti genderové rovnosti v resortu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy*. [online] Praha, 2015. [cit. 10.5. 2023] Dostupné online: <https://docplayer.cz/141870-Stav-genderove-rovnosti-a-navrh-strednedobeho-strategickeho-planu-v-oblasti-genderove-rovnosti-v-resortu-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy.html>
21. NAVAROVÁ, Hana. *Sociologická encyklopedie: Feminismus*. [online]. 21.12. 2017 [cit. 5.2. 2023]. Dostupné online: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Feminismus>
22. NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože využívají jazykový sexismus* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/jazyk/index.html>
23. NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože propagují násilí* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/nasili/index.html>

24. NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože stereotypizují muže i ženy* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/stereotyp/index.html>
25. NESEHNUTÍ, Sexistické prasátečko: *Reklamy nominované, protože vytvářejí mýtus krásy* [online]. Brno: 2017 [cit. 15.5. 2023]. Dostupné online: <https://www.prasatecko.cz/2017/tag/mytus-krasy/index.html>
26. NOVÁKOVÁ, Jana. Ekonomicky.eu: *Veřejný sektor a veřejné finance*. [online]. 8.1. 2019 [cit. 10.4. 2023]. Dostupné online: <https://www.ekonomicky.eu/verejny-sektor-verejne-finance/>
27. PAVLICA, Karel. Prague pride: *Gender, transgender, cisgender – co to jsou zas za novoty?* [online]. Praha: 24.3. 2021 [cit. 5.4. 2023]. Dostupné online: <https://praguepride.cz/cs/cteni-a-foto/clanky/1557-gender-transgender-cisgender-co-to-jsou-%20zas-za-novoty>
28. SAMPLE, Ian. The Guardian: *What are deepfakes – and how can you spot them?* [online]. London: 13.1. 2020 [cit. 14. 5. 2023]. Dostupné online: <https://www.theguardian.com/technology/2020/jan/13/what-are-deepfakes-and-how-can-you-spot-them>
29. SEXISTICKÉ PRASÁTEČKO. *Výsledky anticeny Sexistické prasátečko 2017*. [online]. Brno: NESEHNUTÍ, 2017 [cit. 2023-06-20]. Dostupné z: <https://www.prasatecko.cz/2017>
30. T-MOBILE CZ, 2014, *T-Mobile V naší třídě je nejlíp: Kráska*, Youtube video. [cit. 20.6. 2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ANQczhZQ2bM>
31. TRANS*PARENT: *Jak probíhá „oficiální“ tranzice v ČR?* [online]. Praha: 2020 [cit. 5.4. 2023]. Dostupné online: <https://jsmetransparent.cz/pro-trans-lidi/jak-probiha-oficialni-tranzice-v-cr>
32. TVTHEEYE, 2011, *Co nového, Adámkovi? - jak to že maminky nechají tatínky s takhle špinavým nádobím*, YouTube video. [cit. 20.6. 2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fk9yrqrhaya>
33. UK PARLIAMENT. *The Early Suffrage Societies in the 19th century – a timeline*. [online]. [cit. 5.2. 2023]. Dostupné online: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/electionsvoting/womenvote/case-studies-women-parliament/millicent-garrett-fawcett/the-early-suffrage-societies-in-the-19th-century--a-timeline/>

The Prokop Family

Lesson

1

The Prokop family have a flat in this block of flats. But only Mrs. Prokop is in now. Who is out? Mr. Prokop, Michael, and Susan are out. It is five o'clock, and Mr. Prokop is still at work. Michael is at the language school and Susan has a date with Jack.

At six they are back at home. Here is Susan. Isn't she a pretty girl! Every young girl is pretty but Susan is very attractive. Jack – that's the boyfriend – is a very lucky young man.

And this fine boy is Michael. He is a good pupil. English is a hobby for Michael. He is good at sports too.

Mr. and Mrs. Prokop are lucky people: they have a nice flat, good jobs, a pretty daughter, and a clever son. And they are a happy couple too, because Mr. Prokop is still very much in love with Mrs. Prokop.

- Všimnete si rozdílů v popisu jednotlivých členů rodiny?
- Jaké vlastnosti jsou připisovány ženám a jaké mužům?

Zkuste vymyslet nový popis této domácnosti tak, aby bylo dle vás na všechny její členy nahlíženo stejně.

And now meet Mother. She is a teacher, so she is in her classroom now. Look at the boys and girls. They are Mrs. Prokop's pupils. She is a good teacher. Mr. Prokop is proud of his wife. And she is proud of her husband because he is a very good technician.

Now say hallo to Michael and his friends. Don't ask Michael about his school but say a word or two about his hobbies. He is pleased, isn't he?

And now look at the pretty shop assistant. Yes, she is the Prokops' daughter. Her first name is Susan. Hasn't she got a nice dress! She has got a lot of nice dresses; but this dress is new. It is a present. It's her birthday today. Well, happy birthday, Susan.

At five in the afternoon:

Mr. Prokop is speaking at a meeting. He is not working overtime today. Mrs. Prokop is having tea and reading her newspaper. Susan is waiting for her young man. Why isn't he coming?! Michael is doing his homework. He is learning new words from a lesson.

At half past seven in the evening:

Mrs. Prokop is busy in the kitchen. Her husband is watching TV in the living room. Susan is getting dressed in the bedroom; she is going out tonight. Her brother is writing a long English letter to a pen friend.

- V druhé ukázce ze stejné učebnice můžeme nalézt jak příklady genderové rovnosti, tak genderové nerovnosti – o které členy se jedná a jaké jsou mezi nimi rozdílnosti?
- Zamyslete se a uveďte, proč je dle vás mladá dívka vyobrazována tímto způsobem?

ŘÍLOHA II. – PRACOVNÍ LIST BÁSEŇ MAMINKA

K čemu jsou holky na světě?

Abys z nich byly maminky,

abys se pěkně usmály na toho, kdo je malinký.

Abys měl kdo pohladit

a vyprávět nám pohádku.

Proto jsou tady maminky,

abys náš svět byl v pořádku.

Páni kluci jsou tu k tomu,

abys svět byl veselý.

Vystartují ráno z domu,

jako když je vystřelí.

Neleknou se blesku, hromu,

nevadí jim mráz a led.

Páni kluci jsou tu k tomu,

abys se svět točil vpřed.

- Báseň Maminka od Jiřího Žáčka v čítance pro první třídu

- Jaké role připisuje autor dívkám a chlapcům? Jaký máte na básničku názor?
- Proč myslíte, že tato báseň vzbudila mezi společností rozruch? Půjde vám, že úprava básničky (obrázek) je lepší? Případně v čem?
- Jak dle vás vnímají malé děti podobně znějící báseň, pokud je napsaná v učebnici?
- Setkali jste se s podobnými básničkami či texty ve školních materiálech? Pokud ano, jak na vás působily?

K čemu jsou na světě dospělí

Abys z nich byli tátové,

abys z nich byly maminky,

abys se pěkně usmáli

na toho, kdo je malinký.

Abys měl kdo pohladit

a vyprávět nám pohádku.

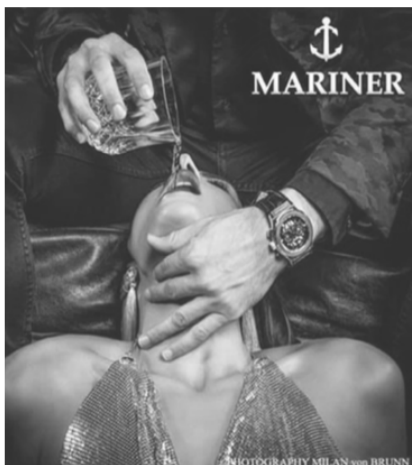
Proto jsou tátové a maminky,

abys náš svět byl v pořádku.

PŘÍLOHA III. – PRACOVNÍ LIST ANALÝZA REKLAM

Electrolux
 úzká pračka **EWS1066EEW**
 Štíhlá holka s velkým
 plnicím otvorem

Extra tiché praní

ZOBRAZIT

• Kapacita praní: 6 kg
 • Energetická třída: A++
 • Funkce: Fuzzy Logic

PROVOZATEL BODOVÝCH

NOVÁ NADĚJE PRO ZLÍN

Pro spoustu z nás to bude poprvé.
 Nestyďte se nám dát šanci...
 Volte ČSSD!

NeoTravel

SPECIALISTA NA CHORVATSKO

- Více jak 300 apartmánů
- Tipy na výlety, cyklostezky, průvodce Chorvatskem
- Nepřeprodáváme zájezdy jiných CK, ale nabízíme ubytování u námi prověřených majitelů apartmánů

Dárek pro Vás
 Rakouská došitá známka za pouhou 1,- Kč

BIT

info@neotravel.cz   www.neotravel.cz

Vyzkoušejte si O2 TV na 2 měsíce zdarma

Televize, která vám zamotá hlavu.
 Komplet za 0 Kč na dva měsíce. A když vás nepřesvědčí, klidně ji bezplatně vrátte.

AUTOSERVIS

NEVIDÍŠ NÁS... ALE JSME TU

3H SERVIS

V BUDOVĚ >>

Auto ESA Sponzorováno · €

Dát stránce To se mi líbí

Naši operátoři tvrdí, že by chtěli v týmu taky nějaký pěkný holky. Jestli tě baví auta a ráda bys pracovala v příjemném kolektivu, přidej se k nám.

Hledáme holky pro naše kluky

AUTOESA.CZ [Kontaktujte nás](#)

“ Ujhovuje mi různorodá práce na směny a jistota pravidelné mzdy. ”

Klientský pracovník

Naše práce pro tebe: Různorodá a různorodá práce v příjemném kolektivu, výborné mzdy, výborné benefity. Pracovní podmínky jsou skvělé, máme práci v České poště, která má možnost poskytnout dopravní pracovní podmínky.

Proč si vybrat právě nás?

- Máme **směny i bez práce** - vše pravidelně 13x ročně
- Práci máš po hodině navíc, možnost 13x týdně
- 13 pracovních dnů v měsíci, možnost **práce na směny**
- Máme pro tebe **benefity** - pracovní dny 13x týdně, 5 týdnů dovolená a příspěvek na **stravné** - příspěvek na sportovní a kulturní účely a další.

Síťovna Karlovarská - provozovna v centru
Přijímá: Karlovarská síťovna@post.cz
Město: 360 225 978 www.ceskaposta.cz

“ Chci se stát vedoucím a mám k tomu příležitost. ”

Klientský pracovník

Naše práce pro tebe: Různorodá a různorodá práce v příjemném kolektivu, výborné mzdy, výborné benefity. Pracovní podmínky jsou skvělé, máme práci v České poště, která má možnost poskytnout dopravní pracovní podmínky.

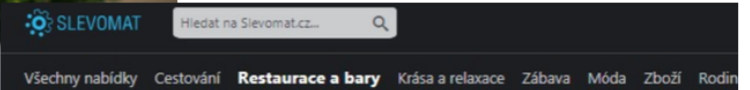
Proč si vybrat právě nás?

- Máme **směny i bez práce** - vše pravidelně 13x ročně
- Práci máš po hodině navíc, možnost 13x týdně
- 13 pracovních dnů v měsíci, možnost **práce na směny**
- Máme pro tebe **benefity** - pracovní dny 13x týdně, 5 týdnů dovolená a příspěvek na **stravné** - příspěvek na sportovní a kulturní účely a další.

Síťovna Karlovarská - provozovna v centru
Přijímá: Karlovarská síťovna@post.cz
Město: 360 225 978 www.ceskaposta.cz

A čím potěšíte maminku ke dni matek vy? Už máte připravené nějaké překvapení?

Pizza a italské restaurace
2 libovolné házené pizzy k vyzvednutí v restauraci nec

Restaurace FILII Brno - centrum Poprvé na Slevomatu

Každá žena řekne: „Ano!“, když k ní muž přistoupí, pomalu otevře víko krabičky a zeptá se: „Vezmeš si? Přinesl jsem pizzu, abys nemusela vařit.“

PŘÍLOHA IV. – TABULKA KE SKLÁDANKOVÉMU UČENÍ

	PRVNÍ VLNA FEMINISMU
	DRUHÁ VLNA FEMINISMU
	TŘETÍ VLNA FEMINISMU
	OMEZENÁ PRÁVA ŽEN V SOUČASNOSTI